

هەریمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پروۆتۆکۆلەکان

١٢٠

سالی / ٢٠٢١ - بەرگی سەدو بیست

چاپی یەكەم / سالی ٢٠٢٣

پیریسٹ

- پروٹوکۆلی دانیشتنی ژماره (۱۲) ی خولی پینجه می هه لباردن - چوار شه ممه ۲۰۲۱/۵/۵ ل ۵
- پروٹوکۆلی دانیشتنی ژماره (۱۳) خولی پینجه می هه لباردن - سی شه ممه ۲۰۲۱/۵/۱۸ ل ۱۰۱
- پروٹوکۆلی دانیشتنی ژماره (۱۴) ی خولی پینجه می هه لباردن - سی شه ممه ۲۰۲۱/۵/۲۵ ل ۱۳۹
- پروٹوکۆلی دانیشتنی ژماره (۱۵) خولی پینجه می هه لباردن - چوار شه ممه ۲۰۲۱/۵/۲۶ ل ۲۲۷

بەرپز رېبوار عبدالرحيم عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

بەناوى خىواي گەرورەو مېهرەبان، بەپېيى ماددى (۱۸) خالى چوارەم، جەنابت دەسەلاتى بەرزەفتكردنت ھەيە ئەو جۆرە دانىشتنە بەو فەوزايە ھەركەسە دانىشتوو ھە شويىنى خۆپەو ھە قسە ئەكا ھيچ ئەدايەكى نىيە، ئەگەر جەنابت بەرزەفتى ئەكەي ئەگينا بەراستى قاعەكە بەجېبېلېن يان دانىشتنەكە ھەلگرن بۆ رۆژئىكىتر، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رېبواز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى بەرزەفت ئەبېت، بەلئى كاك مەم اسكندر مەم فەرموو.

بەرپز مەم اسكندر مەم:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

بەپېيى ماددەى (۵۴) فەقەرەى يەكەم برادەران ئاماژەيان پېكرد كە ھەموو پەرلەمانتاران گلەيتان لەسەرە لەسەر ئەو ھى دەسەلاتى خۆتان بەكاربېنن بەپېيى پەپرەو، خودى پەرلەمانتارەكە تەجواز لە پەپرەو دەكاتن، تكايە ئەو ھە كۆنترۆل بکە، بەپېيى ماددەى (۶۶) فەقەرەى يەكەم، تكايە يان پەپرەو ھەكە ھەموار بكرېت يان ئەو ھاتنى ھەزىرەكان تەنزىم بكرېتن، خەلك لەدەرەو ھە دەلېت ئەو ھەزىرانە لەدەرەو ئەو ھەندە بېئېشن رۆژانە لە پەرلەمان، بەراستى ئەبېت يان ئەم پەپرەو ھە رېكېخرېت يان ھاتنى ھەزىرەكان رېكېخرېت بۆ پەرلەمانى كوردستان، راستە يەكېك لەخالە جەو ھەريەكانى دەسەلاتى تەشرىعى و تەنفىزى ھەماھەنگىيە، بەلام تا ئەو رادەيەش نا، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رېبواز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

مامۆستا عمر ئەتوانى لەشويىنى خۆتەو قسەنەكەى، ھاتنى ھەزىرەكانى حكومەتى ھەريىمى كوردستان بۆ پەرلەمانى كوردستان، جئ بەجېكردى و اجبېكى قانونى خۆيانە ئېمە سوپاسيان ئەكەين، ھە فەخر بەم خولەى پەرلەمانى كوردستانەو ئەكەين كە زۆرترين ھەزىرى بەرراورد بە ھەرچوار خولەكەى تىرى پەرلەمانى كوردستان ھاتوو، سوپاسى ئەو بەرپزانە ئەكەين كە ھەركاتى داوايان لېبەكەين دېن بۆ پەرلەمانى كوردستان، بەرپزان بەدەست بە موناقتە ھە بەكەين بەلئى فەرموون.

بەرپز جەلال محمد امين:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

بۆ سەرۆكايەتى پەرلەمانى كوردستان، بابەت راپۆرتى لىژنەى تايبەتمەند كە راسپېدراوى بۆ كراو ھەلەلەين لىژنەى كاروبارى ياسايى، لىژنەى كاروبارى ياسايى رۆژى يەكشەممە رېكەوتى (۲۰۲۱/۵/۱۶) كاتژمېر (۸) ئىوارە كۆبوونەو ھى خۆى ئەنجامدا بەمەبەستى پېداچوونەو ھە دارشتنى ياسايى دلئابوون لە دژنەبوونى دەقەكان لەگەل دەستووور و ياسا كارپېكراو ھەكان بەپېيى ھوكمەكانى ماددەى (۸۵) بېرگەكانى (يەكەم، سېيەم) سەبارەت بەرپاڤورتى لىژنەى شارەوانى و گواستەنەو ھە گەياندن و گەشتووگوزار تايبەت بە خويىندەو ھى دوو ھەم بۆ پېشنيازە ياساى ھەموارى يەكەمى ياساى ژمارە (۳۰) ھى سالى (۲۰۱۹) ھە كەياساى بەخواو نكردى ئەو زەوييانەى لە سنوورى شارەوانىيەكان زىادەرپويان لەسەر كراو ھە ھەريىمى كوردستانى

عیراق، لیژنه‌ی یاسایی ئەم دارپشتنه‌وی خواره‌وی پێ پەسەندە، پێشنیازی یاسای هەمواری یەكەمی یاسای ژمارە (۳۰)ی سالی (۲۰۱۹)ی یاسای بەخاوەنکردنی ئەو زەویبەیانە‌ی كە لەسنووری ئەوشارەوانیانە‌ی كە زیادە‌پۆییان لەسەر كراوە لە هەریەمی كوردستان-عیراق، ماددە‌ی (۱) بڕگە‌كانی (یەكەم و دووهم) لەماددە‌ی (۱) بەم شیۆه‌یە‌ی خواره‌وه هەموار دە‌كرێتە‌وه لەگە‌ڵ زیادکردنی دووخال بە‌زنجیره‌ی (دوو، سێ) بڕگە‌ی (یەكەم).

یەكەم: زیادە‌پۆكار، بۆ مە‌بە‌سته‌كانی ئەم یاسایە ئەو كە‌سه‌یە كە بە‌زیادە‌پۆی هە‌لساوه بە‌ دروستکردنی خانوو یان تییدا نیشته‌جێیە یان میراتگرە شە‌ریعە‌كانە یان ئەوانە‌ی بە‌ حوكمی ئەم یاسایە بۆ بە‌خێوکردنی راسپێردراون.

دووهم: سوودمە‌ند، بۆ مە‌بە‌سته‌كانی ئەم یاسایە ئەو كە‌سه‌ كە لە‌دوای سالی (۱۹۹۱) زەوییان یان یەكە‌ی نیشته‌جێبوونیان وەرگرتبێت بە‌هەر هۆكارێك بێت جگە لە‌پڕگە‌ی زیادکردنی ئاشكرا. سببە‌م: ئەو كە‌سانە‌ی چ سرووشتی یان مە‌عنە‌وی كە لە‌چارچۆه‌ی پڕۆژە‌كانی نیشته‌جێبوون لە‌لایەن دە‌سته‌ی وە‌بەرھێنان یان دامە‌زراوە‌یە‌کی تری حوكمی مۆ‌لە‌تیان پێ‌دراوه، زیادە‌پۆییان لە‌دەرە‌وه‌ی سنووری پێ‌پێ‌دراوە‌كە‌ كێ‌دوو، حوكمە‌كانی ئەم یاسایە نایانگرتە‌وه‌و زیادە‌پۆ‌كانیان بۆ بە‌خاوەن ناكړیت.

دووهم: شارە‌وانییە‌كان بۆیان هە‌یه ئەم زیادە‌پۆ‌كارە‌ی كە پێش‌پێ‌كە‌وتی (۲۰۱۸/۳/۱۳) خانووی نیشته‌جێبوون بە‌زیادە‌پۆی دروستكردوو بە‌كرێنە‌ خاوەن ئەو زەویبە‌ی كە خانووە‌كە‌ی لە‌سەر دروستكراوه‌و مۆ‌لە‌تە‌كە‌ی بۆ مۆ‌لكی دە‌ولە‌تە‌، جا چ مۆ‌لكی تە‌واوە‌تی بێت یان مۆ‌لكی رە‌فتارکردنی لە‌سەر بێت و وە‌بە‌وێتە‌ ناو سنووری شارە‌وانییە‌كان لە‌ناوچە‌كانی نیشته‌جێبوون بێت، بە‌پێ‌ی مە‌رج و حوكمە‌كانی ئەم یاسایە، ماددە‌ی (۲)، بڕگە‌كانی (دووهم، سببە‌م، چوارە‌م) ماددە‌ی (۲)ی ئەم یاسایە‌ی یە‌كە‌خرێت وە بە‌مشیۆه‌یە‌ی خواره‌وه هە‌موار دە‌كرێتە‌وه.

سببە‌م: پێ‌ویستە‌ زێ‌دە‌پۆ‌كار داوا‌كارە‌ی كی نووسراو لە‌ ماوه‌یە‌كدا كە لە‌یە‌ك سال لە‌ پێ‌كە‌وتی بە‌كاربوونی ئەم یاسایە تێ‌پەر‌نە‌كات پێ‌شكە‌ش بە‌ سەرۆ‌کی یە‌كە‌ی كارگێ‌ری بكات بە‌مە‌بە‌ستی بە‌خاوە‌نکردن، ماددە‌ی (۳) بڕگە‌كانی (یەكە‌م) وە‌ بڕگە‌ی (دووهم) تە‌نها خالی (۱،۲) وە‌ بڕگە‌ی (چوارە‌می) ماددە‌ی (۳)ی ئەم یاسایە بە‌مشیۆه‌یە‌ی خواره‌وه هە‌موار دە‌كرێتە‌وه لە‌گە‌ڵ زیادکردنی بڕگە‌یە‌ك بە‌زنجیره‌ی پێ‌نجە‌م بە‌م شیۆه‌یە‌، لێ‌رە لە‌وه‌ی بە‌ردە‌ست ئێ‌وه لە‌ بڕگە‌ی (دووهم) تە‌نها خالی (۲،۱) هە‌موار دە‌كرێت ئاگادارن بە‌م شیۆه‌یە‌:

یەكە‌م: لیژنە‌یە‌کی بۆ بە‌ سەرۆ‌كایە‌تی پارێزگار یان سەرۆ‌کی یە‌كە‌ی كارگێ‌رییە‌كان و ئە‌ندامیە‌تی لایە‌نە‌ پە‌یوە‌ندیدارە‌كان لە‌وه‌زارە‌تی شارە‌وانی وگە‌شتوگوزارو دارایی وئابووری وكوشتوكال و سەرچاوه‌كانی ئاو و‌داد، پێ‌كە‌هێ‌نیت بە‌مە‌بە‌ستی تاوتوێ‌کردنی داوا‌كارییە‌كان و دلیا بوون لە‌ هاتنە‌دی مە‌رجە‌كانی پێ‌ویست بۆ بە‌خاوە‌نکردن و لیژنە‌ بۆی هە‌یه لیژنە‌یە‌کی لاوه‌کی لە‌ شارە‌وانییە‌ پە‌یوە‌ندیدارە‌كان پێ‌كە‌هێ‌نرێن بۆ ئە‌نجامدانی رێ‌كارە‌ تە‌كنیک‌یە‌ پێ‌ویستیە‌كان.

دووهم: بە‌های ئەو زەویبە‌یانە‌ی زێ‌دە‌پۆ‌یان لە‌سەر كراوه‌ بوو بۆ بە‌خانوو نیشته‌جێ‌ بوون نرخە‌كانیان بە‌م شیۆه‌یە‌ دە‌خە‌ملێ‌ن.

يەك/ ئەگەر زەويىيەك زىادەپۇى كرابوو لەسەرى پېشتەر لەلايەن شارەوانىيەو ە جياكرايىتەو ە
نرخەكەى بەبرېك دەخەملىنرېت بەلە (۳۰%) تا (۵۰%) ى نرخى راستەقىنەى زەويىيەكە و
زىادەپۇكارىش بە سوودمەند ئەژماردەكرېت.

دوو/ ئەگەر زىادەپۇكار سوودمەند بووبېت لە دەولەت لەكاتى بەخاوەن بوونى رېژەى لە ۱۰% لە
نرخى راستەقىنە دەخرېتە سەر نرخى ئاماژەپېكراو واتا (۳۰%) دەبېتە (۴۰%) و (۵۰%) و (۶۰%)
لە خالى يەك.

سى/ ئەگەر ئەو زەويىيەى زىادەپۇى كرابوو ە سەر پېشتەر لەلايەن شارەوانىيەو ە جيا نەكرايىتەو ە
نرخەكەى بەبرېك دەخەملىنرېت لە (۵%) ى نرخى راستەقىنەى زەويىيەكە كەمتر نەبېت.

چوار/ ەەر زىادەپۇكارىك خۇى نېشتەجېى خانووى زىادەپۇىيەكە نەبوو، وە بەرامبەر يان بەبى
بەرامبەر كەسېكىتر تېدا نېشتەجېى بوو لەكاتى بەخاوەنكرىندا رېژەى لە (۱۰%) ى نرخى
راستەقىنەى دەخرېتە سەر ئاماژەپېكراو لە خالەكانى (۱،۲،۳)، چوارەم: لېژنەى بالا بۇى ەيە
بەخاوەنكرىن رەتېكاتەو ە ئەگەر شوېنى خانووەكە سەرىپچى بوو بۇ ماستەر پلان يان نەخشەى
كەرتى، وە زىادەپۇىيەكەش لادەبرېت لەسەر ئەركى شارەوانى و زىادەپۇكار مافى رەفتاركرىن
بە پاشماوەكانى دەبېت و شارەوانى پەيوەندىدار لە سنوورى خۇى بە پارچە زەويىيەكى
نېشتەجېى بوو كە رووبەرى لە (۲۰)م زياتر نەبېت بەبى بەرامبەر قەرەبووى زىادەپۇكار
دەكاتەو، پېنجەم: ەەر زىادەپۇكارىك بۇى ەيە تەنها يەك خانووى زىادەپۇى بەناوەو ە بكرېت،
ماددەى (۴)...

بەريز د. رېواز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

يەك دەقە، بەريزان لە لېژنەى دارايى ئەتوانن برۇنە كۇبوونەو ەكەتان، فەرموون مۇلەتن ئەتوانن
برۇنە كۇبوونەو ەى خۇتان.

بەريز جەلال محمد امين:

ماددەى (۴) ى ياساكە بەم شېو ەيە ەمواردەكرېت، ئەگەر كەسى زىادەپۇكار پابەند نەبېت بە
پېدانى نرخى ديارىكراو يان خەملىنراو لە برگەى ەاتوو لە ماددەى (۲) ى، لېرە نووسراو ەم
ياسايە، لە برگەى (دوو ەم) ى ماددەى (۳) يانى لېرە ماددەى (۳) بۇ ئىزافە دەكەن، بەمەرجهكانى
ەاتوو لە ماددەى (۲) ئەم ياسايە نەگرېتەو ە ئەو مافى بەخاوەنكرىنى نامېنېت و خانووەكە بەو
زەويىيەى ئەو ەى لەسەرى دروستكراو ەناوى شارەوانى پەيوەندىدار تۇمار دەكرېت بەپېى
ياساى فرۇشتن و بەكرېدانى مۆلك و مالى دەولەت لە ەەرىمى كوردستان-عيراق ژمارە (۱) ى
سالى (۲۰۲۱) لە بەرامبەردا فرۇشتنەكە بە ەاى دروستكراو ەكە بەم شېو ەيە شايستەى بە
تېكدرائى (مستحق قلعة) دەدرېت بە خاوەنەكەى، ماددەى (۵) برگەى (يەكەم) ى ماددەى (۵) ى
ياساكە بەمشېو ەى خوارەو ە ەمواردەكرېت.

يەك/ نابېت رووبەرى ئەو زەويەى بەخاوەن دەكرېت لە پارىزگاگان....

بەريز د. رېواز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموون بەريزان برۇنە كۇبوونەو ەى خۇتان كاك سەركۇ فەرموون.

بەريز جەلال محمد امين:

يەك/ نابېت رووبەرى ئەو زەويىيەى بەخاوەن دەكرېت لە پارىزگاگان لە (۳۰۰)م دووجا، وە
لەقەزاگان (۴۰)و دووجا، وە لەناحيەكان لە (۵۰)م دووجا تېپەر بكات، وە ئەگەر رووبەرى

زەويىيەكە زياتر بوو لەو رووبەرەى كە لە خالى (۱) هاتووە نەتوانرا بەپيى رېنمايىيەكانى نەخشەدانانى ئاوەدانى وەكو زەوى سەر بەخۆ جىابكرېتەو و ئەوا نرخی كەى لە (۶۰%) ى نرخی راستەقینە دەخەملېت و بەناوى زىادەپۆكار تۆماردەكرېت، بەمەرجيک لە هەموو ھاوولايىيەك لە پارېزگا و قەزاو ناحىەكان رووبەرى گشتى زەويىيەكە لە (۸۰۰م) دووجا زياتر نەبېت، ماددەى (۶) ماددەى (۶) ى ياساكە بەم شىوہيەى خوارەو و هەموار دەكرېت، وەزارەتى شارەوانى و گەشتوگوزار بۆ ئەو ناوچانەى كە حوكمەكانى ئەم ياسايە دەيانگرېتەو نەخشەى ديزاينى ئامادەكراويان نيى، لە ماوہيەكە كە لە (۲) سال لە رېكەوتى بەكاربوونى ئەم ياسايە تىپەرنەكات نەخشەى ديزاينى پيداويستى تەكنىكى ئامادە بكات، ماددەى (۷) ماددەى (۷) ى ياساكە بەم شىوہيە هەموار دەكرېتەو، داھاتە بەدەست هاتووەكان بەپيى ئەم ياسايە بەم شىوہيە تەرخان دەكرېت.

يەكەم/ رېژەى (۷۰%) ى بەدەست هاتوو دەگەرېتەو بۆ وەزارەتى شارەوانى و گەشتوگوزار بۆ پيويستىيەكانى دانانى نەخشەى ديزاينى ئەو ناوچانەى حوكمەكانى ئەم ياسايە دەيانگرېتەو لەگەل ھاندانى ئەو فەرمانبەرانەى كە بەشدارن لە رېكارەكانى جىبەجى كەردنى ئەم ياسايە. دووہم/ رېژەى لە (۳۰%) ى داھاتى بەدەست هاتوو دەگەرېتەو بۆ خەزىنەى گشتى ھەرېم بەمەبەستى ئاراستەكەردنى خزمەتگوزارىيە گشتىيەكان بۆ ئەو ناوچانەى كە حوكمەكانى ئەم ياسايە دەياگرېتەو، ماددەى (۸) ماددەى (۸) ى ياساكە بەمشىوہيە هەموار دەكرېتەو، ئەو خانوانەى كە لەسەردەمى رېژىمى رووخاو بەھۆى كارى سياسىى دواى راپەرپىنى سالى (۱۹۹۱) دروستكراون و يان شوپنەوارى شوپنى خانوو ماوہ بەپيى تەواوى حوكمەكانى هاتوو لەم ياسايە مامەلەيان لەگەل دەكرېت و نرخی كەشيان بەرپيک دەخەملېنرېت كە (۲%) ى نرخی راستەقینەى زەويەكە كە مەتر نەبېت، ماددەى (۹) كار بەھىچ دەقيكى ياساى يان پرپاريك ناكريت كە ناكۆك بېت لەگەل حوكمەكانى ئەم ياسايە، ماددەى (۱۰) پيويستە لەسەر ئەنجوومەنى وەزيران و لايەنە پەيوەندى دارەكان حوكمەكانى ئەم ياسايە جىبەجى بكەن، ماددەى (۱۱) پيويستە لەسەر وەزارەتى شارەوانى و گەشتوگوزار لە ماوہيەكە كە (۶۰) تىپەرنەكات رېنماى تايبەت بۆ جىبەجى كەردنى حوكمەكانى ئەم ياسايە بە ھەماھەنگى لەگەل لايەنە پەيوەندىدارەكان دەربكات، ماددەى (۱۲)، ماددەى (۱۲) ى ئەم ياسايە بەم شىوہيەى خوارەو و هەموار دەكرېت، ئەم ياسايە دواى بلاو بوونەوہى لە رۆژنامەى فەرمى (وہقائىعى كوردستان) بۆ ماوہى سنى سال لە رېكەوتى بلاو بوونەوہى كارى پيدەكرېت، ھۆيەكانى دەرچواندن بەمەبەستى سوودمەند بوونى زياترى ھاوولايىيانى كەم دەرامەت لە زەوى ميرى و دۆزىنەوہى دەروازەى ياسايى بۆ چارەسەرى زىادەپۆى ناچارى بۆ ئەوہى ياساى ژمارە (۳) ى سالى (۲۰۱۹) شياوى جىبەجى كەردن بېت ئەم ياسايە دەرچویندرا، زۆر سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى بەريزان ئەندامانى پەرلەمان ئىستا دەست بە گفتوگو دەكەين، فەرموون لە ناوونيشانەو دەست پيىكە، با بيخوئيتهوه ئينجا ماددهى (١) بوينهوه ئينجا سوپاس، فەرموو كاك لقمان.

بەريز لقمان حمد حاجى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

هەموارى يەكەمى سالى (٢٠١٩) ياساى بەخاوه نكردى ئەو زهوييانهى كه له سنوورى شارهوانيبه كان زيدهرپويان له سەر كراوه له هەريمى كوردستان-عيراق.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى هەر بەريزيك له سەر ناوونيشان قسهى ههيه، بەلئى كاك شيخ ظاهر، كىي تر.

بەريز ظاهر محمد على حسين:

نووسراويك كراوه بۆ ليژنهكان كه ناييت كۆبوونهوهى ليژنهكه له كاتى جەلسە بيٽ، كه چى ئەمروۆش...

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى راسته، بەلام ئەوه له بەر ئەوهى ئيمهى ههفتهى پيشوو تهلهفونيان بۆ ئيمه كرد وتمان سيشه مه جەلسه مان ناييت، ئەوان سيشه ميان دانابوو، بەلام حالهتهكه ئيجبار بوو سيشه م داينيين، له بەر ئەوهى حكومهت جوايى دابوو كه سيشه مه وهزيرهكان ئەتوانن بين، ئيمه ئيزنمان دان كه چوارشه مه بيٽ.

بەريز ظاهر محمد على حسين:

له بەر ئەوهى ئيمه ش ئەمروۆ كۆبوونهوه مان هه بووه تهئجيلمان كردوو بۆ ههفتهى تر.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

دروسته قسهكهت تهواوه خهتاي ئيمهيه بهراستى، بهديارى كراوى بهنده.

بەريز محى الدين حسن يوسف:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

هەرچەنده من ئەندامى ليژنهى شارهوانى نيم، له هه موو گفتوگوگان به شداريم كردوو، بەلام ڤهنگه هه نده جار ئينسان تيبينى زيادى بۆ دروست بيٽ، من له گه ل ئەوه مه كه ناوونيشانه كه به م شيويه بيٽ، پيشنيازه هه موارى يه كه م ياساى ژماره (٣) ياساى بەخاوه نكردى ئەو زهوييانهى كه له سنوورى شارهوانيبه كان زيدهرپويى دهكريت بۆ مه بهستى نيشته جي بوون، زۆر سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

كه ئەلئين كى قسهى ههيه ئەبيت ناوى بنووسريت، كه ناوى نووسى ئينجا قسه ئەكات، ئەرپوينه سەر ماددهى (١)، بەلئى فەرموون.

بەريز لقمان حمد حاجى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددهى (١) بڤرگه كانى (يه كه م و دووهم) له ماددهى (١) به مشيوهى خوارهوه هه موار دهكرينهوه، له گه ل زيادكردى دوو خال به زنجيرهى دوو و سى بۆ بڤرگهى (يه كه م).

يەكەم: زىدەپۇكار بۇ مەبەستەكانى ئەم ياسايە ئەو كەسەيە كە بەزىادەپۇي ھەلساۋە بە دروستكردى خانوو يان تىيدا نىشتەجىيە يان مىرانگرە شەرعىيەكانە يان ئەوانەي بە حوكمى ئەم ياسايە بۇ بەخىوكردى راسپىردراون.

دوۋەم: سوودمەند، بۇ مەبەستەكانى ئەم ياسايە ئەو كەسە كە لەدواي سالى (۱۹۹۱) زەوييان يان يەكەي نىشتەجى بوونيان ۋەرگرتبىت بەھەر ھۆكارىك بىت جگە لەپىگەي زىادكردى ئاشكرا. سىيەم: ئەو كەسانەي چ سرووشتى يان مەعنەوي كە لەچارچىۋەي پىرۋژەكانى نىشتەجىبوون لەلايەن دەستەي ۋەبەرھىنان يان دامەزراۋەيەكى تى حوكومى مۇلەتيان پىدراۋە، زىادەپۇييان لەدەرەۋەي سنوورى رىپىدراۋەكە كىردوۋە، حوكومەكانى ئەم ياسايە نايانگرىتەۋەو زىادەپۇكانيان بۇ بەخاۋەن ناكىرت، دوۋەم: شارەۋانىيەكان بۇيان ھەيە ئەم زىادەپۇكارەي كەپىش رىكەۋتى (۲۰۱۸/۳/۱۳) خانووي نىشتەجىبوون بەزىادەپۇي دروستكردوۋە بكرىنە خاۋەن ئەو زەوييەي كە خانوۋەكەي لەسەر دروستكراۋەو مۇلەتەكەي بۇ مولكى دەۋلەتە، چ مولكى تەۋاۋەتى بىت يان مولكى رەفتاركردى لەسەر بىت و ۋە بکەۋىتە ناو سنوورى شارەۋانىيەكان لەناۋچەكانى نىشتەجىبوون بىت، بەپىي مەرج و حوكمەكانى ئەم ياسايە.

بەرىز د. رىۋاز فائق حىسین / سەرۆكى پەرلەمان:

ھەربەرىزىك لەسەر ماددەي (۱) ئەيەۋىت قسە بكات، ناۋەكان ئەخوینمەۋە ھەركەسىك نەنووسرا بوو با پىم بلىت نەنووسراۋە، (كاك باپىر، گولستان خان، كاك بەھمەن، كاك چىيا، كاك حىكمەت، كاك شىخ ظاھر، گولستان خان، پۇژان خان)، لىرە كىمان نەنووسىۋە (حسىبە خان، كاك حاجى سەفین، كەسىتر ھەيە، دكتور محى الدين، كاك سىپان، مامۇستا ابوبكر، كاك على، كاك رىزار، مەلا ناصر، كاك عوسمان سىدەرى، شىرىن امين، كاك ياسين، كاك شاخەوان، دكتور اسماعيل، كاك ديارى)، كەس ھەيە ناۋى نەنووسرايىت، كاك باپىر فەرموو.

بەرىز باپىر كا مەلا:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەي (۱) بىرگەي (دوۋەم) باس لەۋە دەكات كە شارەۋانىيەكان بۇيان ھەيە ئەو زىدەپۇكارىيەي كە پىش رىكەۋتى (۲۰۱۸/۳/۱۳) خانووي نىشتەجى بوون و زىدەپۇي لى دروستكراۋە بکەنە خاۋەنى ئەو زەوييە، ئەگەر ھاتوو دواي (۸/۱۳) يان لە ئىستادا شارەۋانىيەكان ۋەكو من بىستوۋمە لەزۇر شارەۋانىيەكان ئىستا ماستەر پلانى نوئى دادەنن ئايا دواي ئەو ماستەرپلانى چۆن رىگرىيەك بىت، رىگرىيەكى لى بكرىت كە ئەوانەي ئىستا لەدەرەۋەي ماستەرپلانى خۇمان ئەزانين ئەو باغ و باغاتەي دروستكراۋن لە دەۋرۋەرى شارەكانە كە ماستەرپلانى دەكرىت ئەوانە دەكەۋنە ناو شارەۋانىيەۋە، ئەۋە چۆن رىگرى لى دەكرىت نەيگرىتەۋە، چۈنكە ئەۋە گەندەلىيەكى زۇرى تىدا دەكرىت لە بەھەدەردانى زەۋى ۋەفرسەتى بۇ زۇر خەلكى دروست دەبىت كە بچن زىدەپۇي بکەن يان زىدەپۇييان كىردوۋە لەسەر ئەرزى كشتوكالى ئەۋەي دەيگرىتەۋە ئەۋە يەك، لە ماددەي (۱۲)دا، كە ماۋەي (۳) سالى داناۋە لەۋ ماۋەي (۳) سالدە ماستەر پلانى نوئى دىت قبول دەكرىت كارى لەسەر دەكرى، ئايا ئەۋە دەيگرىتەۋە چ رىگرىيەك ھەيە لەۋ ماددەدا جىگەي بکەينەۋە، بۇ ئەۋەي ماستەرپلانى نوئى نەيگرىتەۋە، ئەۋە ماستەر

پالانەى دواى (۲۰۱۸/۸/۱۳) نەىگىرئىتەوہ؟ ئەوہ تەنھا تىببىنىيەكم ھەبوو لەسەر بىرگەى دووہم، زۆر سوپاس.

بەرىز د. رىواز فائق حىسەن / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ئەوہ پىرسىيارە دواتر جواب ئەدەنەوہ بىگومان، گولستان خان فەرموو.

بەرىز گولستان سەئىد ھەمىد:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (۱) بىرگەكانى (يەكەم و دووہم) كە لەماددەى (۱) بەم شىوہىيەى خوارەوہ نووسراوہ ھەموار دەكرئىتەوہ...

بەرىز د. رىواز فائق حىسەن / سەرۆكى پەرلەمان:

گولستان خان، مەبەستەم گولستان باقى بوو قسەبكات بپورە توخوا.

بەرىز گولستان باقى سەئىمان:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت ماددا (۱) خالاً يەكئ لەسەر پەيمان سازئ دارۆكان، ب دىتئا من پىئاسە كەقن باشتر بوو، چونكە ئەو كەسەيئ زىدەپۆى ب كەتن خو ئاف نەبویتە مولكى وى تايبەت، ئەگەر مولكى حكومەتى بيتن، ل مادام ژبوو ھەندئ بيتن تىدا بژىتن وە تىدا نىشتەجئ بيت، دقئت ھەندىك ئاف كرىبتن، وە كرىبتە ھەيكەل ھەتا بشھئ تىدا نىشتەجئ بيتن لەوما پىدقيا قئ پىئاسئ دا ئىشارتئ نىشتەجئ بوون تىدابيتن، زۆر سوپاس.

بەرىز د. رىواز فائق حىسەن / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك بەھمەن.

بەرىز بەھمەن كاك عبداللە:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

لەماددەى (۱) بىرگەى (دووہم) راستى حالەتئ ھەيە، (۳/۱۳)ى ديارىكراوہ (۲۰۱۸) ھەندىك حالەتئمان ھەيە لە سنوورى گەرميان وھەندىك شارەكانى تىرىش، وابزانم بە گروپىكىش ھاتنە پەرلەمان و ھەم جەنابتيان بىنى و ھەم لىژنەى شارەوانى و ھەم فراكسىوئەكانىشيان بىنى، ھەندئ حالەت ھەيە چەند مانگىك فەرقى ھەيە يان مانگىك يانى حالەتى وا ھەبووہ (۱۰) پۆژ فەرقىيەتى لەگەل ئەو تارىخە، من پىشنيار دەكەم ئەگەر ئەو تارىخە سئ يان چوار مانگىك درىژكەينەوہ ھىچ لە مەوزوعەكە ناگۆرئ، بەلام بەمەرجىك كە ئەبئت خانوو دروست كرابئت لەسەرى يانى زەوى نەبئت ھەيكەل نەبئت دىوار نەبئت بو ئەوہى خەلك زىادەپۆى زياتر نەكات، بەلام ئەوانەى كە خانوون و مندالى تىدا دەژى خەلكى فەقىرى تىدا دەژى حەق واىە سئ يان چوار مانگىك لە ياساكە مەجال بدرىت، پىشنيار دەكەم كە تا سئ مانگىش ئاسايى بئت كە بەناوى بكرئت و نەروخىنرئت، چونكە ئىستا كە ئەو حالەتانە لە گەرميان و لە شارەكانى تىرىش تەھدىد كراون بەوہى كە دەبئت چۆلى كەن دەروخىنرئت، كە ھەمووشى خاوەن منال و خەلكى ھەژارن، زۆر سوپاس.

بەرىز د. رىواز فائق حىسەن / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو گولستان خان.

بەرپز گولستان سعید حمد:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

والله حەزئەكەم ھەر قسەنەكەم باشە، فەرقى من و ئەو كچە چى بوو.

بەرپز د. رېواز فائق حسیین / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرقى نییە، بەلام سى لیرە، سى لیرە، دوو لیرە، ببوورە گولستان خان نازانم بۆشت بە
حەسasıبە وەرئەگرن.

بەرپز گولستان سعید حمد:

وہلای حەسasıبەت نییە ئەو، بەپاستى زۆر ناخۆشە، چونكە من نیوہى شتەكەشم خویندەوہو
قەتعت كرد.

بەرپز د. رېواز فائق حسیین / سەرۆکی پەرلەمان:

ببورە داواى لیبوردن دەكەم.

بەرپز گولستان سعید حمد:

بوراویت، سەبارەت بە ماددەى (۱) بپرگەكانى (یەكەم و دووہم) كە لەماددەى (۱) بەم شیوہیەى
خواروہ نووسراوہ بەم شیوہیەى خواروہ ھەموار دەكریتەوہ، پیم باشە بكریت بەم شیوہیەى
خواروہ دەخوینریتەوہ، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسیین / سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك عوسمان.

بەرپز عثمان علی سمایل:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەى (۱) بپرگەى (دووہم) پیم باش بوو ھەندىكى بۆ زیاد بكریت و ئەوانە، ئەو زەویانەى كە
لە ئەنجامى ماستەرپلان یاخود نەخشەى بنەرەتى دابوون بە تیجارى ئەو حەلە نەكراوہ لەو
ھەموارەیا كە بەداخوہ ئەمە ئەبیت بەكیشە لە نەتیجە، جارى واھەیە كەسێكى زیدەرپۆكاربى
یان زیدەرپۆى كردوہ خانووى دروست كردوہ، بەلام لە ئەنجامى نەخشە دانان بووہ بە
زەویبەكى تیجارى یان خانووەكى تیجارى، چارەسەر بۆ ئەمە نەدۆزراوہتەوہ، بۆیە من داوا
دەكەم كە ئەمە حەلێكى بۆ بكریتن، كە لە راستیدا ئەو خانووانە كە دەبنە تیجارى چارەسەرى بۆ
نەكراوہ كە ئەو بە داخوہ بە ھەلپەسێردراوى دەمینیتەوہ جارێكى تر دەبیتە ھۆى ئەوہى كە
دەبیت ئەم یاسایە ھەموار بكریتەوہ، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسیین / سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو مەلا ناصر.

بەرپز عبدالناصر احمد علی:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەى (۱) بپرگەى (دووہم) شارەوانییەكان بۆیان ھەبە ئەو زیدەرپۆكاربیانەى كە پيش رپكەوتى
(۲۰۱۸/۳/۱۳) خانووى نیشتەجى بوونیان دروست كردوہ بکەنە خواوہنى ئەو زەویبەى كە
خانووەكەى لەسەر دروست كراوہ و مولكى دەولتە لە سنوورى شارەوانیەكان، بۆیە من لیرە
داوا دەكەم وەكو ئەوہى كە ئیمە ئاگادارین لە سنوورى گەرمیان ھەموو خەلكى فەقیرو ھەزار لە

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك چيا.

بەريز چيا حميد شريف:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

من دوو تېبىنى ھەبوون، تېبىنى يەكەم ماددەى (۱) زېدەرپۆكار مەبەستى ئەو كەسەيە بە زېدەرپۆى ھەلساوه بە دروست كردنى خانوو يان تېدا نىشتەجىيە يان گەلەك كەس تېدا نە نىشتەجىيە پارچە زەوييەك ھاتينە سيم كرن، مەسەلەن تەنھا بۆ مەبەستى خانوو نينە يان مەسەلەن پارچە زەوييەك (۳۰۰م) ھىچ بينايەك ھىچ ھەيكەلەك ھىچ ئەساسەك تېدا ناھاتنە كرن تەنھا سيم كرن، ئەز بېژم چارەسەريا وى بېتە كرنى، ھەروسا ماددا پىشتى وى بېژىتن يانى گەل قى ماددە دا، ماددەكا پىشتى قى دىتن دىبىژىت ئەو كەسانەى كە تېدا نىشتەجى نەبوونە، مەسەلەن ئەقە دژايەتيا قى ماددە كرن چونكى خودان خۆ خاف نەدايە، بەس دايە كەسەكى دى ئەو ماددە دژى قى ماددەيە ماددا پىشتى قى دىتن، ھەروسا ماددا (۲) بېژى سوودمەند بۆ مەبەستەكانى ئەو ياسايە ئەو كەسانەيە ئەو كەسەيە تەنھا يەك كەسە، بەس ئەو كەسانە بت يانى بېتقىا ئەو كەسەيە بېتە گۆرين، زۆر سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك حكمت.

بەريز حكمت محمد عبو زيد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت مادى (۱) بېگا (دووئ) يا ديار كرى كو ئەو كەسى پىشتى سالا (۱۹۹۱) سوودمەند بوون، وان كەسا كو بەريگا زياد كرنى سوودمەندمانە حساب كرنى، بەس لېرە بەسى قەرەبووى نەكرى، يەنى مەسەلەن گەلەك كەسىت ھەى زەقبيت وەرگرتين بە ريگا قەرەبووى، ھەزكەم كو ئەو ھەكى قەرەبوو ژ وەرگرتيە نەيەتە حساب كرن ھەكى سوودمەند، ھە پىشگىريا قەسەكانى مامۆستا بەھمەن دەكەم، زۆر سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك زاھر.

بەريز زاھر محمد على حسين:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بەناوى خواى گەورە، ماددەى (۱) خالى يەكەم زېدەرپۆكار بۆ مەبەستەكانى ئەم ياسايە ئەو كەسەيە بە زېدەرپۆى ھەلساوه بە دروست كردنى خانوو يان تېدا نىشتەجىيە يان ميراتگرە شەرعىيەكان يان ئەوانەى ھوكمى ياسا بۆ بەخپوكردن پاسپېردراون، لېرە پرسىارى من ئەوئەيە يان تېدا نىشتەجىيە مەبەستى چىيە؟ ئايا ئەگەر مەبەست زېدەرپۆكارە ئەو بەكرىتە تېدا نىشتەجىيە، ئەگەر مەبەستىش ئەوئەيە زېدەرپۆكار خانووئەكى دروست كردوو پاشان بەكرىى داوھ كابرأى كرىچى لۆ بە زېدەرپۆكار حساب بكرىت و ئەو پرسىارەم بۆ لېژنەى تايبەتمەندە ھەلامم دەنەو، خالى دوو، سوودمەند بۆ مەبەستەكانى ئەم ياسايە ئەو كەسەيە كە لەدواى سالى (۱۹۹۱) زەوى يان يەكەى نىشتەجى بوونى ھەرگرتيىت بەھەر ھۆكارىك بىت جگە لەرپىگەى

زىادکردنى ئاشكرا، لېرە پېشنيار دەكەم بىكرېتە زەوى نىشتەجى بوون چونكە خەلكى ترهه يە زەوى وەرگرتىبە بۇ نموونە موصاتەحەى وەرگرتىبە، ئايا موصاتەحە بۇ بەسوودمەند حساب بىكرېت بىكرېتە زەوى نىشتەجى بوون، خالى سى، ئەو كەسانەى سرووشتى بن يان مەعنەوى، هەر كەسىكى سرووشتى بن يان مەعنەوى ئەو كەسانە لىبدرېت وە لە دېرى كۆتاپى هاتووه ئەو زەويانەيان لەسەر تاپۇ ناكړېت ئايا چاره سەرى ئەم بابەتە چىبە بەچى شىپوھىيەك دەبى، خالىكى تر دووھەم، رېكەوتېك ديارىكراوہ كە (۲۰۱۸/۳/۱۳) كە لەو ماوھىيە تا ئېستا نىكەى سى سالە ئەو ياسايە كە لەئەساسا دەرچووه بۇ چاره سەر كوردنى واقعيك كە زىادەپۇبىيە لە هەرىمى كوردستان ژمارەيەكى زۆر لەو رېكەوتە تا ئىستاش ژمارەيەكى زۆر زىدەپۇوى دروست كراوہ، بۇيە ناكړېت بەراستى لە لايەك بابەتېك چاره سەر كەين و لە لايەكى تر بابەتېكى كەش بە مەلەقى بېلېنەوہ، بۇيە پېشنيار دەكەم تا پۇژى دەرچوونى ئەم ياسايە زىدەپۇبىيەكان بەناو بىكرېن و وەلەپاش ئەوہ ياساى ژمارە (۳) سالى (۲۰۱۸) زۆر بەتووندى لەسەر زىدەپۇكار جىبەجى بىكرېت، زۆر سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك على.

بەريز على حمە صالح:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بەناوى خواى گەورەو مېھرەبان، پېشنيارەكەى من ئەوھىيە بۇ ئەوھى بابەتەكە بەكراوھىيە نەمىننيتەوہ خەلكى ناموستەحەق ئىستغلالى ئەم ياسايە بىكات بۇ بەرژەوھەندى خوى، لەخالى يەكەم كەباسى زىادەپۇكار دەكەين، بلىين زىادەپۇكار بە هاوپىچى ديارى كەين كە كىيە، با ئاسايە ئەو شوپىنەنى كە سەد خىزانن سكالايان كوردووه، پەنجا لە دەرەندى خان كوردوويەتى بىست لە ئاكړى كوردوويەتى تەحدىد بىكرېت با ئەمانە هەمووى تاپۇ بىكرېت، بەمشپوھ كراوھىيە بەپلدرېتەوہ دلنبا بە زۆر خراپتر ئىستغلال دەكړېت، بۇ نموونە ئەگەر كەسىك لەرېكەوتى ۳/۱۴ (۱۰۰م) لەسمود كوردبېت شمولى ناكات، بەلام كەسىك لەرېكەوتى (۲۰۱۸/۳/۱۲) لە سەنتەرى سلىمانيا يان هەولېر (۸۰۰م) كوردبېت شمولى ئەكات، ئەمە نادادى دروست ئەكات، بۇيە من پېشنياردەكەم بۇ ئەوھى لەم ياسايە دلنيا بىمەوہ بۇ فەقىرەكان، ئىستا هەموومان ئەزانين كى وكى تەلەبىان كوردووه خەلكى چ مەنتىقەيەك تەلەبىان كوردووه، تەحدىدى مەناتقەكان بەكەين ئەم سەد شوپىنەى گەرميان ئەو پەنجاي گەرميان ئەو بىست شوپىنەى زاخۇ ئەمانە با تاپۇ بىكرېن بۇ مانگىك و دوو مانگ تەحدىد نەكړېن، بەلام بەمە بەراستى نادادىيەكى دىكە دروست دەكات هيوادارام پېشنيارەكەم بە نەزەر ئىعتىبار وەرگرى، زۆر سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو شىرىن خان.

بەريز شىرىن امين عبدالعزيز:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە پرسى زىادەپۇھى كار رەنگە پرسىك بىت هەموو ناو شارو و ناوچەكانى هەرىمى كوردستان بگرتتەوہ، بەداخەوہ لەهەموو بواريكا لە هەموو باريكدا نابىت پەرلەمانى كوردستان پىشتگىرى زىادەپۇوى بىكات، بەلام دەرئەنجامى ئەوھى لە سالى (۲۰۰۵) يان لە دواى سالى (۲۰۰۵)

پرسی دابەشکردنی زەوی راگیراوه وە کۆمپانیاکانی بواری وەبەرھێنان نەیتوانیوو بەبێتە رێکارێک بۆ ئەوەی کەسانی ھەزارو نەدار سوودمەندبن بەھۆی نرخێ باڵا لە خانوو شوقەکاندا، ئەمە رێکارێک بوو بۆ ئەوەی کە پرسى زیادەرپۆکردن تەشەنە بکات، لەپاڵ ئەمەدا دەیهەا پرسى کە بە دەیهەا جۆرى زەوى نایاب و ستراتیژی لە شوپنە گشتیەکان لە شارو و شارۆچکەکان داگیردەکن وە کەس رووبەرپوویان ناییتەو، من خۆم لە ئاستى سنوورى گەرمیانە بەپێى یاسای ژمارە (۳) ی سالی (۲۰۱۸) یاسای رێگری کردن لە زیادەرپووی کردن ناوی چەند بەرپرسيکەم داوہ بە داواکاری گشتى کە وەکو پەرلەمانتاریک ئەمە ئەرکی منە، بەلام بەداخوہ ئەو بەرپرسانە ھەرپەشەى کوشتن و ھەرپەشەى خیزانیان لەئیمە کردوہ، لەپاڵ ئەمەدا ھەر بەدواداچوونم بۆ ئەو مالانە کردوہ کە ھەزارن ئەوہ دوو شاھید ھەنە لەناو ھۆلی پەرلەمان کە کاک رزگارو کە مەلا ناسر، مالى وا ھەبوو کە مەتر پەنگە لە (۱۰۰م) داگیرکردییت تەنھا خانووہکەى بلۆک بووہو سەقفەکەى چینگۆ بووہ، بەلام دادگا ھەلساوە ئەمەى دەسگیر کردوہو ھەفتا رۆژ لە زیندان بووہ، وە بەپێى یاسای ژمارە (۳) ی سالی (۲۰۱۸) مامەلەى لەگەلدا کراوہ غەرامە کراوہ خراوہتە زیندانوہو خانووہکەى لى رووخاوہ، بۆ بەرپرسيکە کاتیک چوونە داواکاری گشتى کاتیک سەردانى دادگامان کردوہو کاتیک لەگەل یەکە ئیدارییەکان و ئیدارەى گەرمیان کۆبووینەتەوہ تاکە بەرپرسيک نەبووہ کە بزىز بە زەوى نەکات لەسنوورى ئیدارەى گەرمیان ئەکیدیشم لە شارەکانى دیکەش ئەمە بوونى ھەيە نەدراوہتە دادگا، بۆیە بۆ موعالەجە کردنى ئەو پرسە ئەکریت ئیمە زۆر بە بەرپرسياریەتەوہ مامەلەى لەگەل بکەین لەپاڵ ئەوہى چوار کەسى ھەزار سوودمەند ئەبیت، دەیهەا بەرپرسيکە کە زەوى نایابەکان وەرئەگرن، پيشنيارى من ئەوہیە بۆ بپرگەى یەکەم بەلى پشتگیری لە قسەکانى کاک علی ئەکەم، ئەکریت شارەوانیەکانى ھەموو سنوورەکانى ھەریمی کوردستان تەحیدى ئەو مالە ھەزارانە بکەن کە لەدەرئەنجامى نادادى و ھەزارى دا دەستیان بەسەر مولک و مالى دەولەت بردوہو، بەلام لەپاى ئەمەدا با یەک مەتر بۆ بەرپرسيک نەبیت، بۆ بپرگەى دووہم پشتگیری لە قسەکانى کاک بەھمەن و کاک مەلا ناسر دەکەم بۆ ئەوہى ئەو ماوہیە ئەگەر بۆ سى مانگیش بیت دريژ بکریتەوہ بۆ ئەوہى کەسانی ھەزار بتوانن سوودمەندبن، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رێواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاک ابوبکر.

بەرپز ابوبکر عمر عبداللە:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

من سى تيبينيم ھەيە لە ماددەى (۱).

یەکەم: زیدەرپۆکار بۆ مەبەستەکانى ئەم یاسایە کە سیاغەيە ئەو کەسەيە کە زیدەرپۆکار ھەلساوە بەدروست کردنى خانوو کە خۆى تیدا نیشتەجیيە، یان میراتگرە شەرعیەکانى یان ئەوانەى بە ھوکمی یاسا ئەو کە خۆى تیبدا نیشتەجیيە.

دووہم: سوودمەند بۆ یانى تەنھا لەدواى (۱۹۹۱) سوودمەند بیت، بەھەزاران ھاوولاتی ھەن لە سەردەمى پيششوویدا یەکەى نیشتەجى بوونیان وەرگرتووہو زەویشیان وەرگرتووہ، بەلى بۆ نموونە خانووہکانى مەعمەل جگەرەیان وەرگرتووہ، مەعمەلى شەکریان وەرگرتووہ مەعمەلى

چیمه نئۆی سەرچنار وهریانگرتوو، بۆ نموونه له سلیمانی ئەلیم، یانی ئەمانه بۆ به سوودمه ند
حسیب نه کرین که دوو جار ئەوکاته ئەگەر تۆ خستته دواي ئەوهی سالی (۱۹۹۱) دوو جار
سوودمه ند دهییت، له بهر ئەوه به پای من گرینگه سوودمه ند بووییت له زهوی نیشته جی بوون
یان یه کهی نیشته جی بوون له بهر هه رهۆکارێک بییت، له بهر ئەوه ته حدید کردنی کات له دواي
سالی (۱۹۹۱) به پای من ئیضعافه له راستیا، خالی سییه م: ئامانج و فلهسه فهی ئەم یاسایه و ئەم
هه ماره وه کو خۆتان وتووتانه له هۆکاره کانی ده رچوو اندن سوودمه ند بوونی هاوولاتیانی که م
ده رامه ته له زهوی میری، له بهر ئەوه بۆیه ده بییت له راستیا له خالی دوومه زیده رپۆکار ته حقیق
بکه یین که ئەو که سه به راستی که م ده رامه ته وه هه ژاره که پیموایه ئەوه به شیکی ئەتوانین
له مادهی (۲) جیگه ی که ینه وه، گرینگه ئەوه بیسه لمینیت که هه ژارو که م ده رامه ته، بۆیه ئەم
خانوهی به ناو ده کریت، زۆر سوپاس.

به ریز د. رپواز فائق حسین / سه رۆکی په رله مان:

سوپاس، فهرموو کاک دیاری.

به ریز دیاری انور حمه رحیم:

به ریز سه رۆکی په رله مان.

دواي ئەوهی پشتگیری له قسه کانی هه ریه که له به ریزان دکتۆر محی الدین و کاک عوسمان
سیده ری و کاک علی حمه صالح ده که م، ئەوهی که گرینگه، کاک لقمان ئەوه جیایه ئەوهی که ئەو
وتوو ییه تی پشتیوانی ئەو رایه ش ئەکه م و پشتیوانی ئەو رایه ش ده که م باشه، به رپوخسه ت
په یوه ندی به ئیوه وه نییه...

به ریز د. رپواز فائق حسین / سه رۆکی په رله مان:

به ریزان له وه به شهی کاک علی حمه صالح ئەلێ با به لیستیک ته حدید بکریت، پشتیوانی کاک علی
ده کات، وایه...

به ریز دیاری انور حمه رحیم:

به لێ به لێ وایه...

به ریز د. رپواز فائق حسین / سه رۆکی په رله مان:

له وه به شهی تری که ئەلێ موده که درێژکریت ته وه پشتیوانی کاک عوسمان نه بوو، بۆیه ئەوان لێیان
تیکچوو، مه لا ناصر کاک به همهن و شیرین خان بوو.

به ریز دیاری انور حمه رحیم:

به ته واهه تی پشتیوانی ئەو قسه یه ی کاک دکتۆر محی الدین یانی به تایبه ت ئەوهی که بۆ
وه به ره یانه پرسیاره که وه فلهسه فهی ئەم شته ئەوه یه ئایا رپگا ئەدات به ته جاووز بۆ نموونه ئەم
شوینه به ته جاووزی دروست کراوه زیاده رپه وی کردوو، ئی باشه ئەگەر ئەم یاسایه شمولى ناکات
یان ئەگەر نارپوخینریت یان ئەگەر لێی ناسه ندریت ته وه یان ئەگەر پپی نافرۆشیت، ئەمه جوریک
به شه رعیه ت دان نییه بۆ مانه وهی ئەمه وه به رده وام بوونی ئەمه، ئەمه یه که م.

دووهم: ئەوهی که خاتوو شیرین باسیکرد یه عنی باوه رپکه به و چاوانه ی خۆم بینومه چووم
کابرایه کی ئیختیاری ریش سپی ته مه نی سه رووی (۶۰) سال بووه له سه ر ئەوهی که پرێکی به
ته جاووز دروست کردوو، خوا شاهیده یانی ئەمه گویم لێ بووه و خۆم چوومه بینومه له

مەيدانى ئاژەلەكان لەگەل رېزما گىراوھو چەند مانگ لە سجنا بووھو دواى وتوويناھ قەيناكە تۆ بەرئەدەين كورپەكەيان گرتووه، لەسەر ئەوھى كەپرىكى دروستكردووه، بەلام رۆژانە ھەموومان دەبىينين ئەوھى كە دەسەلات دارە ئەوھى كە خەلكى لە پشتەوھىھ، يەئنى لەگەل سەرۆكى شارەوانىھەكان لەگەل لايەنە پەيوھندى دارەكان قسە بكەين ئەوكاتە دەزانى كە بەرپرس بەھىزە و قوھت دەنېرتە شوپىنى زەوى و داگىرى دەكات، بەس ئەمە بۆ ھەموو ھەريىمى كوردستان بۆ ھەولېر دھۆك بۆ سايىمانى راستە، فەلسەى ئەم بابەتە ئەوھىھ چۆن بتوانين ئەم ياسايە بۆ ھەردووكى خەلك گىراوھ چووه ئەلى كاكە ئەو خانووهى من دروستم كردووه لەسەر دەمى رېزىمى پىشوو دروستم كردووه، بە دادگاكانىشم وتووھ حاكمەكە وتووھتەى بىروخىن ئىنجا بەرت ئەدەم، ئىنجا شەش مانگە لە سجنە بۆ نمونە كە خانووهكەى چەند سالاھ لە سەردەمى پىشوو دروستكردووه، لېرە گرېنگىھەكە ئەوھىھ من ئەمەوئىت باسى بكەم.

يەكەم: چۆن وابكەين ئەم عەدالەتە دروست بىت بۆ ھەمووى وەكو يەك بىت. دووھم: ئەو بابەتەى بۆ خەلك زىادەرپۆى دەكات يەئنى يەكەك لەو شتانە بۆ نمونە دابەش نەكردنى زەوى يەئنى چەند فەرمانبەر چەند كەسوكارى شەھىد چەند كەسى دىكەمان ھەيە چەندىن سالاھ ئەو ھەموو زەويە بۆ ئىفراز ئەكرىت دابەش بۆ وەبەرھىنان بۆ شتەكانى دىكە، بۆچى بۆ فەرمانبەر بۆ خەلكى كەم دەرامەت بۆ كەسوكارى سەربەرزى شەھىدان ئىفراز ناكرىت دابەش ناكرىت، يەك خالى دىكە زۆر پىشتىوانى كاك سىيان و برادەرانى تر دەكەم بۆ ئەوھى تا(۲۰۲۰/۱۲/۳۱) بىت، بمانەوئىت و نەمانەوئىت حەقىقەتە واقەيىكە كە ئىستا تىيدايىن بەراستى ئەم شتە بەجۆرىك لە جۆرەكان ياساى لىبوردين لەگەل ياساى زىدەرپۆكار جۆرىك لە عورفى وەرگرتووه، خەلك ئەلى ئەيكەم و دواى حكومەت لەولاوھ پەرلەمان ياسايەكەم بۆ دەردەكات، ئىستا ئىمە لەگەل واقەيىكەين بەراستى ھەتا ئىستاش دروست ئەكرىت و دروستكراوھ، بەتايبەت من بۆ خەلكە كەم دەرامەت و ھەزارەكە ئەلېم، ئىمە واى لىبەكەين تا ئەم دەقەيە، بەلام گرېنگە بە نەصىك بە دىرپك ئەوھ بكەين، ئەبىت ياسايەكەمان ھەبىت ئىمە وابكەين جارېكى دىكە خەلك پەنا نەباتە بەر ئەوھ نەوئىرپىت ياساكەمان ئەوھندە قورس بىت بەجۆرىك رېكخراو بىت بەجۆرىك مەزەم بىت خەلكى زىدەرپۆ نەكاتە سەر مولكى مېرى سەر مولكى گشتى ئەمە گرېنگە چارەسەرى بكەين، زۆر سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

بەريزان ئەم ياسايە ياسايەكى تەكمىلييە بۆ ياساى ژمارە (۳) سالى(۲۰۱۸) لەوئى مەئنى تەجاوزى بەسەرىحى تىايە، سجنى تىايە، غەرامەى تىايە، دواتر قەرار بوو ھەر لەخولى پىشوو پەرلەمانى كوردستان ئەم ياسايە دەرىجىت و وەزارەتى شارەوانى خۆيان پەرۆژە ياسايەك بنىرن بۆ تەكمىلە كردنى بۆ تەنزىم كردنى ئەمرى واقىع كە و جوودى ھەيە، وە بۆيە ئەو مودانە دانراون بۆ ئەوھى ھەركەسىك لەدواى دەرچوونى ئەو قانونوھو تەجاوزى كردووه لە راستى نەيگرىتەوھ، بەلام دواجار ئەوھ پەرلەمانە خۆى پرپار ئەدات، كاك حاجى سەفین فەرموو.

بەريز سەفین اغا عمر اغا:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

لەبەرگەى (يەكەم و دووھم) پىشتگىرى قسەكانى شىخ ظاھر دەكەم، لەبەرگەى (دووھم) پىم باشە دەلى شارەوانىيەكان بۆيان ھەيە ئەو زىدەرپۆكارە پىش رېكەوتى (۲۰۱۸/۳/۱۳) تەجاوزيان كرايتە

سەرى، ئەوان مەسىريان چى ئەبى؟، پىم باشە ئەو كاتە ديارى نەكرى، لىژنەى تايبەت ھەيە دەسەلاتى بدرىتى ئەوانەى موستەحقن تاپۇ بكرى، ئەو ھى موستەحق نىيە نەكرى، پىشتىگرى قسەكانى كاك ەلى و برادەران ئەكەم.

بەرىز د. رىواز فائق حسىن/ سەروكى پەرلەمان:

فەرموو حسىبە خان.

بەرىز حسىبە سعید ابراهيم:

بەرىز سەروكى پەرلەمان.

ماددەى يەك چەند راست كوردنەو ھەيەك و چەند تىبىنم ھەيە لەسەرى، لە برگەى يەك باسى زىدەرپۇكار ئەكات، ئەو ھەمە، لە پىناسەكە تايبەت بە كەسى كروو، پىويستە بكرى بە كەسى زىدەرپۇكار يان پىناسەكەى بگۆردى بەم شىو ھەيە، زىدەرپۇكار بۇ مەبەستەكانى ئەو ياسايە ئەو كەسانەن بە زىدەرپۇكى ھەلساون بە دروست كوردنى خانوو، جا چ تىبدا نىشتەجىن يان بە كرئيان داو، يان مىراتگرە شەرعىيەكان يان ئەوانەى بەپىي حوكمەكانى ئەو ياسايە بۇ بەخىو كوردن يان راسپىراون، پىشنىارى وشەى بەكرئيدان ئەكەم ئەزانين حالەت ھەيە ئەوانەى زىدەرھوى ئەكەن دەست بەرە پارچە زەوييەكان ئەگرن بۇ سوودمەند بوون بە شىوازيكى تر، بەكرئيدانىش زياد بكرى، لە دوو، سوودمەند بكرى، بە سوودمەند بووان بۇ مەبەستەكانى ئەو ياسايە ئىجاب ناكات خوى ئەو ياسايە پىناسەى ئەكات تايبەتمەندى خوى ديارە، بۇيە بەم شىو ھى لى بكرى، سوودمەندبووان ئەو كەسانەن لە دواى سالى (۹۱) زەوى و يەكەى نىشتەجىن بوون يان وەرگرتبى بە ھەر ھۆكارىك جگە لە رىگەى زياد كوردنى ئاشكرا، مەبەست لە زياد كوردنى ئاشكرا چىيە، خالى سىيەم، ئەو كەسانەى چ سرووشتى بن يان مەعنەوى بەم شىو ھى لى بكرى، كەسانى سرووشتى يان مەعنەوى كە لە چوارچىو ھى پرۆژەكانى نىشتەجىن بوون لەلایەن دەستەى و بەرھىنان يان دامەزراو ھەيەكى ترى حكومى مؤلەتى پىدراو ھى و زىدەرپەويان لە دەرھوى سنوورى رىپىدراو كروو، حوكمەكانى ئەو ياسايە نايانگريتەو ھى و زىدەرپەويەكان يان بۇ بەخاوەن ناكرى، لە برگەى دوو ھى پىشتىوانى كاك بەھمەن ئەكەم بە زياد كوردنى يەك برگەى تر و ھەكو و بەرھىنانەو ھى لە ناوى شارەوانىيەكان، بۇيان ھەيە ئەو زىدەرپۇكارىيەى پىش رىكەوتى ۲۰۱۸/۳/۱۳ خانووى نىشتەجىن بوونى زىدەرھوى دروست كروو بەكەن بە خاوەنى ئەو زەوييەى خانووەكەى لەسەر دروست كراو ھى، كە لەسەر دروست كروو ھى و مؤلكى دەولەتە جا چ مؤلكى تەواو بى يان مافى رەفتار كوردنى لەسەر بىت و بە مەرجى پىشتر سوودمەند نەبووبى و بەكويتە ناو سنوورى شارەوانىيەكان لە ناوچەكانى نىشتەجىن بوون بى بە پىي مەرج و حوكمەكانى ئەو ياسايە، پىشتىوانى كاك شىخ زاھىرىش ئەكەم، سوپاس.

بەرىز د. رىواز فائق حسىن/ سەروكى پەرلەمان:

فەرموو رۇژان خان.

بەرىز رۇژان ابراهيم على:

بەرىز سەروكى پەرلەمان.

و ھى ئەنداما لىژنا كاروبارىت ياسايى دىف ماددا (۷۹) برگا (۲) خالە ئىكى، ھەروسا ماددى (۸۰) برگا (۳) و ماددا (۸۵) دەستەلاتىت مە ھى ئەندامىت لىژنا ياسايى سنووردارە بۇ ئامادە كرنا

راپورتا دووی بۇ خاندانا گفتوگویی، زۇچار ئەو رەخنەش تیت وەرگرتنی کو وەك لیژنا یاسایی ئەف پرۆژیش ویری هاتی بۆچی ویری ناخین، بۆچی ل جەلسیدا موناقلەشە ل سەر دکەن، بەس بۇ روون کردنەکە ی جارا خوندنا ئیکی بۇ یاسایەکی تیت پشتی ماوەکی خوندنا دووی دیت، چ جارا تیدا ئەگەر ئەندامی لیژنیت یاسایی ژئ پشینیارەکی بدا ل سەر ماددە یەکی ل سەر برگە یەك، ئەز پتر سەر برگا ئیک پیناسا زیدەرۆکار دئاخقم، پیناسە ببرا پشتی یاساییە، مەسەلەن ئەو کەسی ب ناچار ی ئەف خانیه ل سەر قئ زەقی تجاوی کریه سەری و خانیهک ئاڤا کری بۇ مەبەستا کو تیدا نیشته جئ بیتن، بویا زور باشە ئەف شەرتی نیشته جئ بوونی پیناسیدا بمینیتن، ماددا (۳) برگا (۵) قی یاسایی چ ریگری ناکات، کو ئەگەر کەسەک زیدە تریش خانیهک یان زەقیبا بگریت و ئاڤا کەتن، ئەبەد نابت ریگری ل وئ کەسی کو زیدە تریش ل خانیهکی هەبیتن، داکو هۆکاری دەرچوواندنی دەرچئ ئەف هاوولاتی یەکەمی دا کەم دەرمامەتە ل سەر زەوییت میری خانیا چیت کەت دا دگەل هۆیەکانی دەرچوواندن ئیک بگرن، پشتیگریا گولستان خانی و کاک مامۆستا ئەبو بەکری دکەم بۇ قئ مەسەلە، سوپاس.

بەرپز د. ریواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو دکتور اسماعیل.

بەرپز اسماعیل علی طه :

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیگریا مامۆستا ئەبو بەکر ئەکەم، پرسیاریکیشم هە ی لە لیژنا تایبەت، خالا دووی بیژیت شارەوانییهکان بۆیان هە یە ئەو زیدەرپەوییهی پش ریکەوتنی هەندە خانووی نیشته جئ بوون بۇ زیدەرپەوی دروست کردوو بەکەنە خاوەنی ئەو زەوییهی، ل یاسایە بەری هەموار کردنی مە مەودایەک دانابوو بۇ (۳) هە یقان و (۶) هە یقا نقی بیته قە، ئەقە مەفتوحە، مەودا نینە، ئەقە پرسیارە.

بەرپز د. ریواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاک یاسین.

بەرپز یاسین خضر طه :

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیگری قسەکانی علی حمە صالح ئەکەم، لە ئەنجامی زیدەرپەوییهکی زور کە زەوی بەسەر ئاسایش و پۆلیس و پیشمەرگە و فەرمانبەر و هەموو چین و توپژەکان دابەش نەکراوە لە ئەنجامی ئەو، بەلام ئەبئ بپرسین کئ زیدەرپەوی کردوو، منی کریکار یان بەرپرسیک هاتوو و گوریسی هیناو و ئەو زەوییهی بەسەر خەلکی هەژار دابەش کردوو، لەو یاسایە هیچ شتیك بۇ ئەو بەرپرسە نەهاتوو، ئەو قسە ی بۇ میژوو ئەکەم، چوارسالی ئیمە تەواو ئەبئ، حەملە ی ئینتیخابە و ئەو شتە وروژینرا کە زیدە رەوی تاپۆ ئەکری، چوار سالی دیکە ئەو یاسایە هەموار ئەکریتەو، لەبەر ئەو ه ی تا چوار سالی دیکە ئینتیخاب دی بەرپرسەکان ئەچن هیندە ی تر زیدەرپەوی ئەکەن و بە خەلکی هەژاری ئەفرۆشن، باسی ئەو ناکات لە رانییه لەناو خەستەخانە ی زیدەرپەوی کراوە، لە پارکی گشتی زیدەرپەوی کراوە، لەسەر جوتساید مودیر شورتەبەکی رانییه پینج خانووی دروست کردوو بە تەجاو، خەلکی فەقیر نەبوو، ئەلیی تا

۲۰۱۸ ئىستا پشت كەسنەزان ئەگەر وەفدىك ئەچى ئەو تەپۆلكانە ھەمووى كراوۋتە خانوو، ھىچ شتى بۇ ئەو كەسە دانراوۋە ئەو مولكەى فرۇشتوو، بەرپرسىك بە گوريس و بە قوۋەتى خۇى، لە رانىيە لە ناو مەكتەب كراوۋ، بەرپرسىكى عەسكەرى كىردووۋىيەتى، بە پۆلىسى وتووۋ بىرە داپىت سەرت ئەتەقىنم.....

بەرىز د. رېواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك ياسىن بۇ ئەم ماددەى پېشنىارت چىيە، ئەو قسانەى تۆ راستە، مودىرى شورتەيە پىنج خانوو تەجاوز كىردوو، دوپنى وەزىرى ناوخۇ لېرە بوو خوا وەكىلە ئەم دىكتۆرە رېواسە ئەندام پەرلەمان بووايە وەكو بەرىزت بوومايە و ئەو زانىارىيەم بزانيايە بە وەزىرى ناوخۇم ئەوت مودىر شورتەيەكت پىنج خانوو تەجاوز كىردوو، سوپاس.

بەرىز ياسىن خىز:

..... لىناگەرىن، بۇ ئەم ماددەيە ئەو خەلكەى فەقىر و ھەژان لەسەرىان تاپۇ بىرى و ئەو بەرپرسانەش زىدەپەويان كىردوو بەرىنە داداگا.

بەرىز د. رېواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەرىزان ئىمە نەھاتووین ياسايەكى ئاۋە دەربكەين، ھەر ئەو ياسايەيە خۇتان لە ۲۰۱۹ دەنگتان پىداۋە، ھاتووین ھەموارى بىكەينەۋە، لەبەر ئەۋەى ئەو ياسايە قابىل نىيە بۇ جى بەجى كىردن، لەبەر ئەۋەى كاتى كۆرۇنا مودەبەكىمان داناۋە كەرەنتىنە بوو دەوام نەبوو، خەلك نەيتوانىووۋ بىرپا موعامەلاتى بىكات، ئەمپۇ نەھاتووین ياسايەكى تازە دابنىين، ياسايەك پىشتر دانراۋە و بۇمان دەرکەوتووۋ، ئىستا جى بەجى نابى، لەبەر موودە و ئەو پارانەى كاتى خۇى دانراۋە و فەرق لە نىۋانى كەلار و چوارتا نەكراۋە، لە نىۋانى مەرکەزى قەزاي سۇران ولە شوپنىكى تر ئەۋەنە پارە نەكات، ھەلەبجە لەگەل ھەولپىر نەكراۋە، ھاتووین موعالەجەى ئەۋە بىكەين، خۇى ھەيە بەس جى بەجى نابى، فەرموو كاك شاخەوان.

بەرىز شاخەوان رۇوف مصطفى:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

بىرگەى دوو و يەك ئەۋەى پەيوەندى ھەيە بە مەسەلەى زىادەپەۋى، پىشنىار ئەكەم لە ھەموو شوپنەكان ئەو ھالەتەى ھەبوۋە ئەۋەى خەلكى فەقىرن لەسەرىان تاپۇ بىرى، بەلام دژى ئەۋەم يەك مەتر ئەرز بۇ بەرپرسەكان لە زمنى ئەو ياسايە تاپۇ بىرى، چونكە لە (۳۰) سالى رابىردوو بەرپرسەكان بەشى زۇرى شوپنە جىاجىياكان داگىركارى و زىادەپەۋى گەورەيان تىدا كىردوو، لە ھەموو شوپنەكان ئەو ھالەتە ھەيە، شارەزوور، سەيدساق، دەربەندىخان، ئەلپىم ھەيە خەلكى كەمدەرامەت ئەۋەيان كىردوو، (۱۰۰) يان (۱۵۰) مەتر كابرانى فەقىر كىردووۋىيەتى، بەلام ئەگەر بىرپار بى بە يەك مەسافە خەلكى فەقىر لە بەرپرس جىا نەكىتەۋە خراپە، پىشنىار ئەكەم لىژنەى شارەۋانى و لىژنەى ياسايى پىداچوونەۋە بىكەن و شمولى بەرپرس نەكات تەنبا شمولى خەلكى كەمدەرامەت بىكات، لەگەل ئەۋەم بەروارەكە دىرپىز بىكىتەۋە و پىشتىۋانى قسەكانى كاك مەلا ناصر و كاك بەھمەن و كاك ھىكەمەت و ھاورپىكانى تر ئەكەم.

بەرىز د. رېواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو كاك رىزگار.

بەرئیز رزگار محمد محمود:

بەرئیز سەرۆکی پەرلەمان.

برگه‌ی یه‌که‌م و سێیه‌م، ئه‌وه‌ی ئیستا باس ئه‌کری و هه‌کو شیرین خان باسی کرد به‌دواداچوونمان کردوو و له ئیداره‌ی که‌رمیان رویشتووینه‌ته‌ ئه‌و مالانه‌ی ته‌جاوزیان کردوو، خه‌لکی هه‌ژارن، خه‌لک هه‌یه (۱۰۰) مه‌تریشی نه‌کردۆته‌ خانوو، ئه‌و به‌رواره‌ش ۲۰۱۸/۳/۱۳ هه‌یچ به‌ سوودی ئه‌و که‌سانه‌ نییه‌ که‌ ئیستا له‌ خانووی زیاده‌ره‌وین، روونه‌ لای به‌رئیزتان له‌ ۲۰۰۶ هه‌ ئیفرازی ئه‌رز راگیراوه‌، پرۆژه‌ی ئیستیسما‌ری هه‌یه‌ شوینی نیشته‌جی بوون دیاری ئه‌کات و ئه‌و سیتیانیه‌ی که‌ ئیستا به‌ ناوی جو‌راو‌جو‌ره‌وه‌ دروست ئه‌کری خه‌لکی هه‌ژار ناتوانی بجی له‌وی نیشته‌جی بی، چونکه‌ ئه‌و پرۆژانه‌ی که‌ دروست ئه‌کری بۆ خه‌لکی هه‌ژار نییه‌، پێشنیار ئه‌که‌م ئه‌و به‌رواره‌ درئیز بکریته‌وه‌ و ئیمه‌ش له‌ لیژنه‌ش هاو‌را‌ بووین که‌ بکریته‌ ۲۰۲۰/۱۲/۳۱، بۆ ئه‌وه‌ی ئه‌و خه‌لکانه‌ شموولیان بکات، له‌سه‌ر سوودمه‌ند بوون، پیم باشه‌ هه‌لگیر، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی له‌ وڵاته‌ ژیاوین و دلنیا‌م ئه‌زانین له‌ ساله‌کانی (۹۵) زه‌وییه‌ک که‌ پێشمه‌رگه‌یه‌ک وه‌ریگرتوو، هاو‌ریم هه‌یه‌ زه‌وی وه‌ریگرتوو داو‌بیه‌تی به‌ (۱۰۰۰) دیناری سویسری، یه‌ک گونیه‌ ئارد به‌ (۱۲۰۰) دینار بوو ئه‌و کاته‌، زه‌وییه‌که‌ی پارهی گونیه‌یه‌کی ئاردی نه‌کردوو، هاو‌ریم هه‌یه‌ له‌ زه‌وی ته‌جاوزه‌ و پێشمه‌رگه‌یه‌ له‌ به‌رگری فریاکه‌وتن و کاتی خو‌شی زه‌وی هه‌بووه‌ و فرۆشتوو‌یه‌تی بۆ بژو‌ی ژبانی خو‌ی که‌ به‌ پارهی که‌م، له‌گه‌ل ئه‌وه‌م ئه‌و خه‌لکانه‌ی مه‌سوولن و شوینیان داگیر کردوو بۆیان تا‌پۆ نه‌کری و دلنیا‌م مه‌سوولیش ناچیته‌ ئه‌و جیگایانه‌ی ئیمه‌ رویشتووین، ئه‌چن له‌ ناو پارکی که‌لار و سه‌ننه‌ری شار چیشته‌خانه‌ دروست ئه‌که‌ن و ئه‌رۆن شوینی باش داگیر ئه‌که‌ن ئه‌و شوینانه‌ی خه‌لکی هه‌ژار، پێشنیار ئه‌که‌م ئه‌و به‌رواره‌یه‌ درئیز بکریته‌وه‌، له‌و فه‌تریه‌ کۆمه‌لیک روخیندران، ئه‌وانه‌ وه‌کو شیرین خانیش ئیشاره‌تی پێدا نزیک (۷۰) رۆژ گیرابوو، یاساکه‌ش وایه‌ به‌ که‌فاله‌ت شموول ناکا ئه‌بی بیروخینی، ئه‌مجاش غه‌رامه‌ بکری. سی ملیۆن و بیست و پینج هه‌زار دینار غه‌رامه‌ کراوه‌ و توو‌یه‌تی پاره‌که‌ له‌ کو‌ی په‌یا بکه‌م بیده‌م، (۷۰) رۆژیش سجنیان کردوو، ئه‌گه‌ر به‌و حیسابه‌ بی ئه‌و که‌سه‌ که‌ قوربانیه‌ شمولی ناکات، داوا ئه‌که‌م ئه‌و که‌سانه‌ش خانوو‌یان رووخواه‌ حیسابیان بۆ بکری، پشتگیری مامۆستا به‌همه‌ن و کاک مه‌لا ناصر و شیرین خان و دکتۆر محی الدین ئه‌که‌م، سوپاس.

بەرئیز د. رێواز فائق حسین/ سەرۆکی پەرلەمان:

فهرموو لیژنه.

بەرئیز لقمان حمد حاجی:

بەرئیز سەرۆکی پەرلەمان.

سه‌باره‌ت به‌ وه‌لامه‌کان، برگه‌ی دوو هۆکار چیه‌ (۲۰۱۸/۳/۱۸) دیار کراوه‌، هه‌ندی له‌ ئه‌ندامانی لیژنه‌ی شاره‌وانی پێشنیاری ئه‌وه‌یان کرد حوکمه‌کانی ئه‌و یاسایه‌ تا (۲۰۲۰/۱۲/۳۱) بگریته‌وه‌، ئیمه‌ راپۆرتمان به‌و شیوه‌یه‌ راده‌ستی لیژنه‌ی یاسایی کرد، به‌لام ئه‌و برگه‌یه‌ دوا‌ی ئه‌وه‌ی لیژنه‌ی یاسایی راستکردنه‌وه‌یان بۆ کرد ئه‌وه‌ش پێچه‌وانه‌ی یاسای ژماره‌ (۳) سالی (۲۰۱۸) یه‌ که‌ له‌ (۲۰۱۸/۳/۱۳) دیاری کرابوو، له‌سه‌ر ئه‌و بنه‌مایه‌ ئه‌و مپژوو‌ه‌ دیاری کراوه‌، سه‌باره‌ت به‌ پرۆژه‌کانی نیشته‌جی بوون دیاریمان کردوو، پیم وایه‌ له‌ هه‌مواره‌ یه‌کی له‌ خاله‌کان ئه‌وه‌یه‌ ئه‌گه‌ر

پرۆژەكانى نىشتەجى بوون ئەوانەى مۆلەتيان لە دەستەى وەبەرھيەنان يان دامودەزگاي تر وەرگرتوو، ھەر موخالەفەيەكيان کردبى حوکمەكانى ئەو ياسايەى لەسەر جى بەجى نابى، يەكپەكە لە کارە باشەکان کە تپیدا کراو، يانى رېگري کراو، کە ئەلپى حوکمەكانى ئەو ياسايە نايگريتەو، يانى ئەبى بروخيىرى، ئيتىر ئيجرائات لايەنەکان ئەیکەن، ئەو ياسايە بۆ ئەو شوپانەيە کە لە چوارچيۆەى ماستەر پلانى شارەکان دانراو و لەسەر شارەوانىيەکان فەرز کراو لەموودەى (۲) سالى نەخشەى بنەرەتى بۆ ئەو شار وشارۆچکانە ديارى بکەن کە ماستەرپلانىان نيە، حوکمەكانى جيەجى کردنى ئەو ياسايە بۆ (۳) سالى نيە، يەك سالى مودەى پيشکەش کردن و داواکاريە، واتە کەسى زیدەرەووى کردبوو لە مودەى يەك سالى لە رېگري داواکاريەک ئاراستەى سەرۆكى يەکەى ئيدارى ناوچەکەى ئەکات کە داواى تاپۆ کردنەکە ئەکات، بەلام مودەى سى سالیە کە بۆ ئەو نيە ئەو ياسايە کراو بى، مودەى سى سالى بۆ ئەويە لە ماوەى دوو سالى ئەو شار و شارۆچکانەى نەخشەى بنەرەتى يان ماستەرپلانىان نيە لەسەريان فەرز کراو بکرى، پيم وايە يەكپەکە لە کارە باشەکان، چونکە زۆرپک لە شارو شارۆچکەكانى ھەرپمى کوردستان نە نەخشەى بنەرەتى و نە ماستەرپلانىان نيە، ئەم ياسايە ھۆکارە حکومەت ناچار بکات نەخشەى بنەرەتى ھەبى، ھەروا رېگري کردوو لەوەى کە باس ئەکرى بەرپرس و خەلکى دەست رويشتوو زیدەرەووى کردوو لە ناو جەرگەى شارەکان جيا کراوتەو، ئەگەر بگريينەو ماددەى دواتر ئاماژە کراو لە ماددەى سى بە روونى ديارى کراو، ئەگەر زەوييەک پيشوو تر لەلایەن شارەوانى جيا کراييتەو و سورەت قەيدى سەربەخۆيى ھەبى و ژمارەى پى درابى بەھيچ شپۆەيەک بە نرخپک لە نرخەكانى ئەوەى ئيمە دامانناو لەسەرى تاپۆ ناکرى، خانوو تاپۆ ئەکرى و زەوى تاپۆ ناکرى، راستە زیدەرەووى کراو بەلام خانوو ئەگريتەو، لە رانيە چۆن خەلکى ھەزار و کەمدەرەمەت لپى موستەفيد نابى، گەرەكى ھەنجيرە و تيتۆکە و کونەسى ھەموو ئەوانەن زیدەرەوين و خەلکى ھەزارن، سوودمەند ئەبن، مەسولپک ئەگەر ھوشەى مەکتەب و نەخۆشخانەيەكى داگير کردبى ئەو حوکمە نايگريتەو، ئەکيد سەرنجى ئپوەش ئەبيتە دەولەمەند کردنى ئەم ھەموارە، سوپاس.

بەريز د. رپواز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو کاک جەلال.

بەريز جەلال محمد امين:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بەپيى ماددەى (۹۱) برگەى سى باس ئەکات ھەر رايەک سى پشتيوانى ھەبى ئەبى لە راپورتى ليزنە ئاماژەى پى بکرى، ھەموو جار گرفتمان ھەيە لەگەل ئەوەى بەشى لە ئەندامان وەکو شەرح قسە ئەکەن کە جيى نابيتەو، دواتر پشتيوانى بە دەست ئەھيىنى، لەو ماددەى يەکەم بەريزپک پشتيوانى کاک عەلى کردوو کە لە برگەى دوووم مودەى ديارى نەکردوو، پشتيوانى کاک بەھمەنى کردوو کە (۳) مانگى ديارى کردوو، پشتيوانى مەلا ناصرى کردوو کە ۱۲/۳۱ ديارى کردوو، يەعنى ئيمە ئەوەى کاک عەلى دانئىنى نابى، ھى کاک بەھمەن نابى، ئەوەى کاک ناصر، يەعنى جۆرپک لە موشکيلەت تووش ئەبى، پيشنيار ئەکەم ھەر بەريزپک تپيىنى لەسەر ماددەيەک ھەيە، مەسەلەن ئەلپى برگەى دوو بە خويندنەو يان بەنووسين بمانداتى يا بلنى

شارهوانىيەكان بۆى ھەيە ئەو زىادەرەۋىيەى پېشكەش كراۋە لە بەروارى ئەۋەنە تەھدىدى بىكات، يان پىشتىۋانى كەسە مۇجەرەد لە ۋە بېرگەيە پىشتىۋانى بىكات، ئىستا ھەموو تەسجىلە، ئىستا بۆ خۆت بېرىار بەدى كاك بەھمەن (۳) مانگى وتوۋە، كاك ەلى مودەى دىارى نەكردوۋە ئەلى زىاد بىكرى، كاك مەلا ناسر ئەلى ۱۲/۳۱ پىشتىۋانى ھەرسىكىش ھەيە، چۆن لە بىرگەى دوۋەم ئەو پىشتىۋانىيە جى ئەكەيتەۋە، گىرەتەكە، لە بىرى ئەۋەى شەرح بىكەن ھەندى لە ئەندامان زۆر دەقىق بەكسەر ئەلى پىشنىار ئەكەم بېرگەى دوو بەو شىۋەيە بى، لە بىرى شەرح پىشنىار بى، بۆيە ئەگەر رەئىيەكان جى نەكرايەۋە گلەيى نەكەن، سوپاس.

بەريز د. رېۋاز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

كاك دىارى بەقوربان كاك جەلال دەقىقە لە ۋە مەوزوۋە، بۆ نموۋە دىكتۇر محى الدين ئەلى تىكايە بە نووسىن بماندەنى، ئەگەر نا گلەيى مەكەن، فەرموۋ خەدىجە خان.

بەريز خديجه عمر طه :

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ھەندى پىشنىار كران، شەرتى ئىشتە جى بوون تىدا بىتن، لە مەرجى بەخاۋەن كىردنىش باسى نىشتە جى بوون ئەكات، باسى كرا بە كىردانىش، ماددەى (۳) بېرگەى چوار ئەلى بەرامبەر يان بى بەرامبەر كەسىكى تىر تىدا نىشتە جى بىت، يەنى پىۋىست نىيە ئاماژە بە وشەى بەكىدان بىكەن، باسى بابەتەكى تىر كىر زەۋىيەكان، ھەندى زەۋى ھەن بە سىم كراۋن دەۋرۋوبەريان ئەو بابەتەمان ئاماژە پى كىر كە يەكەمجار لە سالى ۲۰۱۹ كە دەرچوو و جىگىرىشمان كىر، بەلام لە سەرۆكايەتى ھەرىم گەرايەۋە و وتيان ئەو بابەتە فراۋانە و ناكىر مەسەلەى زەۋى بەتايبەت ھەندى پارچە زەۋى ھەيە كە لە نىۋان دوو خانوۋدان يان گەرەكى كۆنن و ھاۋولاتى خۆيان بە خاۋەنى ئەزانن، داۋامان كىر بە ھەمان رىكارى ياساى ئەۋانىش بەخاۋەن بىكرىن، بەلام لە ۋەزارەت ئەۋەيان پى باش نەبوو و جىگىر نەكرا، سەبارەت بە تارىخىش ئاماژە پى كرا لەسەر ئەو بىنەماى ياساى ژمارە (۳) ى ۲۰۱۸ بە كە پىسار كرا، سوپاس.

بەريز د. رېۋاز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموۋ ماددەى (۲).

بەريز لقمان حمد حاجى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۲):

بېرگەكانى (۳ و ۴) ماددەى (۲) ى ئەم ياسايە رىك ئەخرىت و بەم شىۋەيە ھەموار ئەكرى:
پىۋىستە زىدەرۆكار داۋاكارىيەكى نووسراۋ لە ماۋەيەك دا لە يەك سال لە رىكەوتى بەركارىۋونى ئەم ياسايە تىپەر نەكات پىشكەش بە سەرۆكى يەكەى كارگىرى بىكات بۆ مەبەستەكانى بەخاۋەن كىردن.

بەريز د. رېۋاز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

كى قسەى ھەيە؟ (دىكتۇر عوسمان، دىكتۇر رىۋار، كاك ەلى، دىكتۇرە شايان، مەلا ۋەيس، دىكتۇرە گەلاۋىز، سوسن خان، گولستان خان، بىرىبە خان، شىۋ خان، شىرىن خان، نەجات خان)، فەرموۋ مامۇستا عوسمان.

بەريز عثمان علي سمايل:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

داوا ئەكەم ئەو بېرگە يە وای لى بکرى، داواکە پيشکەشى سەرۆكى يەكەى کارگىرى شوينى
زىدەرپۆکراوہکە يان پاريزگارى شار يان ئىدارەى سەربەخۆ بکات، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو دکتۆر رېبوار.

بەريز رېبوار عبدالرحيم عبدالله:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

پرسىيار، ئەوہى تەجاوزىكى ھەيە و ئەيەوئ بە ناوى بکات لە ماوہى يەك سال نەيکرد، ئايا بە
موغە فيل حيسابە؟ بوى تاپۆ ناکرى؟

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو كاك عەلى.

بەريز علي حمە صالح:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەوہى ھەيە پييم وايە يەك سال زۆرە، كە ماوہ كراوہ بوو دەر فەت بۆ شتى تر ئەخولقيني، ئەوہى
زىادەرپۆوى كرووہ و بە تايبەتى سەريشى بۆ دابە زاندووہ، بەخو ئەيەوئ ئەو قانونە دەرچى و
بەيانى بپوا مامەلە بکات و بۆ ئەوہى سجن نەكرى و نەروخى، پييم وايە سى مانگ باشە،
سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو دکتۆرە شايان.

بەريز شايان كاكە صالح محمد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

پشتگىرى كاك عەلى ئەكەم.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەريز كاك مەلا وەيس.

بەريز ويسى سەيد ويسى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

تېبىنيەكم ھەيە، ئەو بېرگە يە زياد بکرى، زىدەرپۆكار بەلئىنامە لە دادنووس يان بەشى ياسايى
شارەوانى پەيوەندىدار پېر بکاتەوہ كە خوى يان ميرانگرانى خاوەنى راستەقینەى خانووہكەن و
بەپيچەوانەوہ خويان بەرپرسيار ئەبن بەرامبەر بە ياسا، چونكە ئىحتيمال ھەيە لە داھاتوو
گرفت دروست ببى، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو دکتۆرە گەلاويژ.

بەريز گەلاويژ عبید عثمان:

بەريز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەلنی پيويستە زيڊەرۆكار داواكارىيەكى نووسراو لە ماوەيەك دا لە يەك سال لە ريكەوتى بەركاربوونى ئەم ياسايە تىپەر نەكات پيشكەش بە سەرۆكى يەكەى كارگيرى بكات بۆ مەبەستەكانى بەخاوەن كردن، مەبەست ليرە ياسايە ھەموار كراوەكە ئەبى بنووسرى، سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو سەوسەن خان.

بەريز سوسن محمد ميرخان:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ھەمان تىبينم ھەيە لەسەر كاتەكە، بۆچى يەك ساللە لەكاتىكدا ئەگەر لە ماوەى يەك سال موراجەعەى نەكرد ئەو مولكە چى بەسەر دى، سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو گولستان خان.

بەريز گولستان باقى سليمان:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە پيشنيارى مامۇستا عوسمان پشتيوانى لى ئەكەم، شويىنى زيڊەرۆكار يان پاريزگارى شار يان ئيدارەى سەربەخۆ زياد بكرى، سەبارەت بە ماوەكەش پشتيوانى كاك على و دكتورە شايان ئەكەم.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو بدريه خان.

بەريز بدريه اسماعيل محمود:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

منيش بۆ ماوەكە پيشنيار ئەكەم بكرىتە شەش مانگ و پشتيوانيش لە كاك عوسمان ئەكەم.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو شنۆ خان.

بەريز شنۆ اشقى عبدالله:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

پيشنيارىكم ھەيە بۆ رەوينەى ئەو گومانەى لەسەر ئەو ياسايە ھەيە، بەوھى دەرگايەكى گەرە ئەكاتەو بە رووى تالانى زياترى زەوى، ئەويش ئەوھيە برگەيەك زياد بكرى بەوھى ئەو ياسايە بۆ كەسانى فەقير و ھەزار و كاسبكار و پيشمەرگە و كەسوكارى شەھيدە و بە ھيچ جۆرى كەس ناگرىتەوھ پۆستى بالاي حيزبى و حوكميان ھەيە، سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو شيرين خان.

بەريز شيرين يونس عبدالله.

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

قەسەكانى من كرا، پشتيوانى كاك عوسمان ئەكەم سەبارەت بە پيشكەش كەردنەكە و پشتيوانى كاك عەليش ئەكەم بۆ ماوەكە.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو نەجات خان.

بەريز نجات شەبان عبدالله:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

تېببىيەكەم ھەيە لەسەر ھەمى پەرۆزىن دىتە بلاوكرن، ھەندەك پەرۆزە دىن بلاف كرن ھەندەك خەلەتتە تىدا ھەي ئىملايى، ئەف خەلەتتە ئىملايى گەلەك مەزەنە، ژوان ژى ياسا ژمارە (۳) ۲۰۱۹ ئەگەر بەرى خۆ بەدەينى ماددى (۳ و ۴) دا خەلەتتە تىدا ھەبوو، ئەف خەلەتتە نەھيەنە دووبارە كرن، ئەو ژى ماددى (۳) بىرگا (۴) دا نقيسى (۲۰۰) مېتر ھەمووى دووجا، دىتە (۴۰) ھەزار مېتر قى ھالەتى دا، قەسدا من بۆ ھەمى ياسايە، ھەر وسا ياسا فرۆت و بەكرىدانە مال و مولكى دەولەت، ژمارە (۱) ۲۰۲۱، قىرى خەلەتتە تىدا ھەبوو ئەف خەلەتتە تىدا مايە، پىويستە دەقىق تر بىن، نىسبەت قى ياسايى ئەگەر بەرى خۆ بەدەينى بىرگا (۳ و ۴) بەكەگرن و (۵ و ۶) ھەي، ماددە (۳) ھاتىيە ئىشارەتى دانان كو (۶) ژى ئىشارەت كرى ھاتىيە دان ماددە (۵) دا ھاتىيە دان، بەس كو ئىشارەت بىتە دان ئەقى (۶) ھەمىت دىتە گۆرىن، بەس مولاھەزاتى لۆ ھەندى بىكەن، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو لىژنەكان.

بەريز لقمان حمد حاجى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە پىرسىارى دكتور رېبوار موودەي جىبەجى كەردنى ئەم ياسايە دىارى كراو، ئەگەر لە چوارچىووى ھوكمەكانى ئەو ياسايە لە ماوھى ئەو كاتەي دىارى كراو بە يەك سال ئەگەر دواتر پەسندمان كەرد كەسى زىدەپووى كەرد لە چوارچىووى داواكارى پيشكەش نەكەرد، دەسەلات ئەگەر پىتەو بە شارەوانىيەكان بەپىيى ياساي بىنەپكەردنى تەجاوز ئەتوانى خانووەكە بروخىنرى.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو ماددە (۳).

بەريز لقمان حمد حاجى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددە (۳):

بىرگەكانى يەكەم و لە بىرگەي دووھم خالەكانى يەك و دوو واتە لە ماددە (۲) خالى (۳) كە تايبەتە بە كەسوكارى شەھيدان و ئەنفال كراوان ئەم بىرگەيە ھەموار ناكرىتەو و ھەكو خۆي ئەمىنىتەو، بىرگەي چوارەمى ماددە (۳) ياساكە بەو شىووى خوارەو ھەموار ئەكرىتەو لەگەل زىاد كەردنى بىرگەيەك بە زنجىرەي (۵) بەو شىوويە:

۱ لیژنەییەکی بالا بە سەرۆکایەتی پارێزگار یان سەرۆکی یەكەى کارگێرییەکان و ئەندامییەتی لایەنە پەيوەندیارەکان لەوەزارەتەکانی شارەوانی و گەشت و گوزار و دارایی و ئابووری کشتوکال و سەرچاوەکانی ئاو و داد پێکئەهێنری بە مەبەستی تاوتووی کردنی داواکارییەکان و دلیابوون لە هاتنە دی مەرجهکانی پپوویست بۆ بەخاوەن کردن و لیژنە بۆی هەپە لیژنەى لاوهکی لە شارەوانییە پەيوەندیارەکان پپکبھینى بۆ ئەنجامدانی ریککارە تەکنیکییە پپوویستەکان.

۲- بەهای ئەو زەوییانەى زیدەرەویان لەسەر کراوە بە خانووی نیشتهجی بوون نرخەکانیان بەو شیوہیە ئەخەملینری.

۱ ئەگەر ئەو زەویییە زیدەرەوی کرابوو سەر پپشتر لەلایەن شارەوانییەوہ جیا کرابیتتەوہ نرخەکەى بە برپک ئەخەملینری لە (۳۰%) تا (۵۰%) نرخى راستەقینەى زەویییەکە و زیدەرۆکاریش بە سوودمەند هەژمار ئەکری.

۲- ئەگەر زیدەرۆکار سوودمەند بووبن لە دەوالت و لە کاتی بەخاوەن کردن دا ریژەى (۱۰%) لە نرخى راستەقینەى ئەخریتتە سەر نرخى ئاماژە پپکراو لە خالی یەک.

۲- ئەگەر ئەو زەویییەى زیدەرەوی کرابوو سەر پپشتر لەلایەن شارەوانییەوہ جیانەکرابیتتەوہ و نرخى بە برپک ئەخەملینری لە (۵%) لە نرخى راستەقینەى زەویییەکە مەتر نەبن.

۴- هەر زیدەرۆکاریک خۆى نیشتهجی بووی خانووە زیدەرەویییەکە نەبوو بەرامبەر یان بئ بەرامبەر کەسێکی تری تیدا نیشتهجی بوو لە کاتی بەخاوەن کردن دا ریژەى (۱۰%) لە نرخى راستەقینە ئەخریتتە سەر نرخى ئاماژە پپکراو لە خالی یەک و دوو و سى ی سەرەوہ.

۴- لیژنەى بالا بۆی هەپە بەخاوەن کردن رەت بکاتەوہ ئەگەر شوینى خانوو سەریپچی بوو بۆ ماستەر پلان یان نەخشەى کەرتى و زیدەرۆکەش لائەبرى لەسەر ئەرکی شارەوانى و زیدەرۆکار مافی رەفتار کردنى بە پاشماوەکانى ئەبیت و شارەوانى پەيوەندیار لە سنوورى خۆى بە پارچە زەویییەکی نیشتهجی بوون کە رووبەرەکەى لە (۲۰۰) مەتر دووجا زیاتر نەبن بەبئ بەرامبەر قەرەبووی زیدەرۆکار ئەکاتەوہ.

۵- هەر زیدەرۆکاریک بۆی هەپە تەنیا یەک خانووی زیدەرۆیى بەناو بکری.

بەریز د. رپواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

کى قسەى هەپە؟ (دکتۆر زانا، کاک حکمت، کاک باپیر، کاک ادريس، کاک چیا، ژيان خان، کاک شیخ زاهیر، دکتۆرە گەلاویژ، سوسن خان، کاک سەفین، گولیزار خان، مامۆستا ویسی، مامۆستا ابو بەکر، دکتۆر عوسمان، گولستان خان، دکتۆر هاورامان، کاک رزگار، مەلا ناصر، کاک عەلى، شیرین خان، روپاک خان، کاک زکری، دکتۆرە شایان) مامۆستا ابو بەکر فەرموو.

بەریز ابو بەکر عمر علی:

بەریز سەرۆکی پەرلەمان.

تیبینم لەسەر برگەى چوارەمى ئەو ماددەپە هەپە کە ئەلى زیدەرۆکار خۆى نیشتهجی خانووەکە نەبوو لە کاتیک لە ماددەى یەکەم پپناسەى زیدەرۆکارمان کرد کە خۆى یان میرانگری یان وارسى نیشتهجیپە، خەلکی زیدەرۆکار هەپە تەجاوز ئەکات و ئەیدات بە کری، دەیان قەتەى وا ریکەوتووہ، یا خانووی تەجاوز دروست ئەکات و خەلکی تری نیشتهجی ئەکات، ئەسلەن ئەو

بەرگە ھەر لابرى، خۇي تېدا نەبى، مادام خۇي موشكىلەي نىشتەجى بوونى نىيە و لەولاش تەجاوزى كرىدوۋە نابى.

بەرىز د. رېواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو مامۇستا عوسمان.

بەرىز عثمان على سمايل:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

تېبىنىم لەسەر ھەمان خال ھەيە، ئەلى كەسى زېدەرۆكار خۇي نىشتەجى زېدەرۆكە نەبوو لەوكاتە رېژەي (۲۰%) بۇ بخرىتە سەر، كەسى وا ھەيە تا ئەوكاتى باوكى ساغ بوو لە شوپىنىكى تەجاوز دانىشتبوو، ئىستا باوكى نەساغە خانووى خۇي بەكرى داۋە بە (۵۰) ھەزار بە (۱۵۰) لە شوپىنىكى تر گرتوۋىپ تېبەو، ئەگەر شمولى نەكا، سوپاس.

بەرىز د. رېواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو گۆلستانى خان.

بەرىز گۆلستان باقى سلىمان:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

يەكەم لە بەرگەي دوۋەم ئەو رېژەيە بۇ دوو خەملاندنە، زۆر جار جۆرىك گەندەلى تېدا ئەكرى، بەرگەي چوارەمىش پىشتىوانى قسەكانى مامۇستا ئەبو بەكر ئەكەم، سوپاس.

بەرىز د. رېواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو كاك زكرى.

بەرىز زكرى احمد اسماعيل:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

من تېبىنىمەك ل سەر ئاخافتنا خەدىجە خانى ھەي، ل خالا دوۋى دا ناھى خۇ نەنقىسى، تېبىنىيا من ئەوا گوت وەزارەتا شارەوانىي ئەو زەويى كو دناق خانىدا نىيە كو رازى نىيە بىتە تاپۇ كرن، ئەف خالا غەدرەكا مەزن ل گەلەك خەلكى دەپتە كرن، بۇ نموونە گەلەك گەرەكى ھەي ل ئاكرى خەلكەكى زۆر ھەيە زەويىت كرى نىزىكى دەفتەرەكى بەر وەزەي وى دارايى پارچەك زەويى بۇ خۇ ئاقادان كرن ئەف پارچە زەويى تانووكا مايە، ئەف خالە غەدرەكا مەزن دكەت، پى باشە خالەك ئىزافە بكەن ئەو كەسى پارچە زەقى بۇ خۇ كرى ئەوانە بېنە تاپۇ كرن، سوپاس.

بەرىز د. رېواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو دكتور زانا.

بەرىز زانا خالد سمايل:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

پىم خۇشە دەست خۇشى لە لىژنەي پەيوەندىدار دەست پى بكەين، چونكە لەو ماددەيە بە روونى ھاتوو و كۆتايى بەو جەدەلەي سەرەتاي موناقتەشە دىنى، ئەگەر سەيرى بەرگەي (۵) بكەين ئەلى ھەر زېدەرۆكارىك بۇي ھەيە تەنيا يەك خانووى زېدەرۆيى بە ناو بكرى، كەوايە ئەو ھى باس ئەكرى بەرپىرسان و ھەندە قەتە زەوي ھەيە بەناۋى ئاكرى، ئەگەر بەرپىرسيك ھەبى زېدەرۆكار بى حەقى ئەو ھى ھەبى بچىتە گەرەككى ھەژارنشىن (۲۰۰) مەتر زەوي لەناو ئەو

خەلكەى دىكەى تەجاوز خانووى ھەبى و خۆى لە نىشتەجى بى بە پىى برگەكانى ئەو ياسايە شمولى بكات، بەرپرسيكى گەندەل نىبە چونكە ناچىتە ئەوى، مافى ئەو ھاوولائىبەى ئەوھى ترى ئەبى، لە ھەمان كات ئەبى بزائىن خەلكى ھەزار تەجاوزى پى ناكرى، ئەوھى خانووى ھەبە و تەجاوزە كرىپىبەى بە بىرە پارەبەك، ئەگەر ئەو ھەقىشى لى بسەنن دووجار زەرەر ئەكات، رەنگە لە بەرپرسيكى زىدەرۆكارى كرىبى، ئەو پارەى خۆى ۋەرگرت، ئەوھى تىدایە ھەقىبەى بەناوى بكرى، بۆبە ئەو ياسايە لە بەرژەوھەندى خەلكى ھەزارە، لە برگەى چوارەم باسى تەعويز ئەكات، ئەگەر برادەرانى لىژنە دەقىق تر بن ئەو تەعويزە ئەگەر لەگەل نەخشەى كەرتى ناگونجى، نموونە (۴۰۰) مەترە، خۆ ئەویش تاپۆ ئەكرى، بۆ (۲۰۰) مەترت تەحدىد كرىو، ئەبى تەعويز موقابىل بى بەو رووبەرەى تەجاوزە، لە برگەى دوو خالى بەك و دوو باس لەو پارەبە ئەكرى، لە ئەسلى ياساكە برىك ديارى كرابوو كە چەند جارىكيش كەمكراپەو، باش بوو بۆ خەلكى ھەزار، ئەكىد ئەكەمەو ئەو ھەزارەى لە نىو خانووبىبەكە پارەى داوھ پىشتەر ئىمەش پارەى لى ۋەرگرىن، ئەبى پارەكە رەمى بى كە (۳۰%) بۆ (۵۰%) ئەگەر بۆ نموونە بە (۱۰۰۰۰) ھەزار دۆلار بى (۳۰%) و (۵۰%) زۆرە، ناتوانى زەوى خۆى بەناو بكات، ئەبى كە ياسا دەرئەكەين موعالەجەى گرفت بكات، پىنشىار ئەكەم ئەگەر پىشتىرى ھەبوو ئەو بابەتە موعالەجە بەكەنەو و بەگرىبەنەو سەر ئەسلى ياساكە و لەو مەبلەغانەى دانرابوو ئەگەر دەستكارىبەكيش بكن، بەلام ديارى بكن كە ئەو خەلكە سوودمەند بى، سوپاس.

بەرىز د. رىواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك لقمان ئەو ئىزافەى كرىووتانە چىبە؟ رەنگە پەرلەمانتارى ترىش پرسىارى ھەبى.

بەرىز لقمان حمد حاجى:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان:

سەبارەت بەو بابەتە لەئەنجامى ئەو ھەموارە بەدواداچوونى ووردى لىژنەكەمان بوو لەگەل شارەوانىبەكان لە ھەرچوار پارىزگا و ئىدارە سەربەخۆكان و زورىش لە قەزاو ناحىبەكان، تەننەت راوئىژمان لەگەل سەرۆكى بەكە ئىدارەبىبەكانىش كرىو، گەبىشتىنە ئەوھى ئەو نرخی پىشوو تر ديارى كرابوون لە ياساكە لە سەنتەرى پارىزگاكان (۱۵) بۆ (۳۰) ھەزار و لە ناحىبەكان (۱۰) ھەزار بۆ (۱۵) ئەو جۆرىك لە ناعەدالەتى تىدابوو، چونكە زەوبىبەك ۋەرگرىن لە ناحىبەى سىدەكان نرخی زۆر زۆر كەمە، بەلام لە شاوھىس و كەسەنەزان زۆرە، ئەگەر قەزاي ماوھت ۋەرگرى نرخی زۆر نزمە، بەلام كفرى و كەلار زۆرە، لە ياساكەى پىشوو ھەمان نرخی بوو، ھەستائىن نرخی راستەقىنەى زەوبىبەكەمان ۋەرگرت، لە شارەكانىش گەرەككى بۆ گەرکىكى تر جىاوازە، ۵% ديارى كراوھ نرخی راستەقىنەى زەوبىبە، ئەو زىاترە لە مەسلەھەتى خەلكە، نرخی بەكەم ئەلئ ئەگەر زەوبىبەك پىشوو تر لەلايەن شارەوانىبەكانەو جىا كرابىتەو سەرەت قەيدى سەربەخۆى ھەبى و رەقەمى ھەبى و بە ناوى شارەوانى بى، نموونە گەرەككى شارەوانى ئىفرازى ئەكات و جىاي ئەكاتەو، زەوبىبە نايابەكان ئەھىلئىتەو بۆ شارەوانى، بەلام مەسولئىك و بەرپرسيك زىدەرەوى كرىبىتە سەر مولكى خودى شارەوانى ئەو زەوبىبە نايابەى قىمەتەكەى زۆر بەرزە، ئەو جىاكاراوتەو كە بە نرخی (۳۰%) تا (۵۰%) لە نرخی ھەقىقى، زۆر دەگەنن، بەلام ھەن، ئەو ھەسەر پىنشىارى شارەوانىبەكان بوو.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو كاك ادريس.

بەريز ادريس اسماعيل عبوش:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددە (۳) بېرگەى يەكەم و ژمارە يەك، پېم وايە ئەووە واستە دروست ئەكات، چونكە ليژنە بچى تەخمىنى ئەو خانووە بكات، نموونە من كەسى لەو ليژنە يە بناسم ئەتوانم بليپم بە نرخىكى كەم بۆم حيساب بكە، ھەروا ھاتووە ئەوانەى تەجاوزيان كر دوو زۆربەيان سوودمەند بوون و بەلام خەلكى ھەژارن، پيشمەرگەن، چۆن ئەتوانى بە مووچە يەكى كەم خانوو بكرى، مەجبور بوووە پارچە زەوى وەرگرتوووە و فرۆشتىوو يەتى و خانووى تەجاوزى بى كرپوووە، ھە يە بە دوو دەفتەرى كرپوووە و ئىستا بوووە مەنتىقە يەكى تىجارى و دە دەفتەرى ئەكات، ئىستا ليژنە بە دە دەفتەرى بخەملىنى و حكومەت پىنچ دەفتەرى بووى لە كووى بىنى، پيشنيار ئەكەم ئەو ۳۰% نەمىنى و تەنيا پارەى تاپۆ بى، پشتگىرى قسەكانى دكتور زاناش ئەكەم، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو كاك باپير، ليرە نيبە، فەرموو كاك چيا.

بەريز چيا حميد شريف:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

تېبىنم ل سەر بېرگا دووى ھەى، ئەگەر بېرېك (۳۰%) تا (۵۰%)، ئەم دزانين ئەف پرۆژە ياسايە بۆ ھندييە فەقىر سوودمەند بن، دەست نيشان كرنا ئەف نرخى گەندەليا دناف شارەوانىيە زيئە دكەت، چونكى واستە ھەمى (۳۰%) دېتە تەخمىن كرنا ئەك (۵۰%)، ئەز بى باشە ئەف نرخە بېتە لادان تەنيا يەك سەر بېت، نموونە (۲۰%)، ھندەك پىداچوون كر سەر ئەف زەوى ب تايبەت باژىرى زاخۆ ھاتىيە تەجاوز، ئەگەر قىمەتى وان تا نوكە ھندەك پارچە زەقى نزيكى (۳۰) ھەزار دۆلار يە، بۆ فەقىرەكى (۳) دەفتەرى زۆرە بۆ پارچە زەقىيەكى، پيشنيار دكەم بۆ ليژنا تايبەتمەند و ھەردوو ليژنا يەك سەر بېت (۲۰%) تا (۲۵%) بېت، ھەروسا ماددا دووى (۱۰%) بېتە زيئەكرنى بۆ ئەف كەسى سوودمەند بوو، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو كاك مەلا وەيس.

بەريز وىسى سعید وىسى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

دوو تېبىنم ھە يە، تېبىنى يەكەم دكتور زانا باسى كرد پشتگىرى ئەكەم، تېبىنى دوو ھەم لە بېرگەى يەكەم ئەلى ليژنە يەك بە سەرۆكايەتى پارىزگا يان سەرۆكى يەكەى ئىدارى ئەندامىيەتى لايەنەكان كە كۆمەلى وەزارەتى ديارى كر دوو، پيشنيار ئەكەم وەزارەتى ئەوقافيش ئىزافە بكرى، چونكە لە زۆر شوين تەجاوز لە سەر مولكى وەقف كراو، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو دكتور ھەورامان.

بەريز ھەورامان حمە شەريف:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بەرگەى دوو خالى يەك سەرنجم ئەو ھەيوە لوبى ئەو ھەموارە بۇ ئەو ھەيوە خەلكى ھەزار سوود بىينى، ئەو رېژەى دانراوہ جارى مەجالى واستەى زۆرە، پېشنىيار ئەكەم رېژەىيەكى قەتەى دابنرى ئەو ھىش (۲۰%) بى، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو كاك رزگار.

بەريز رزگار محمد محمود:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بەرگەى يەك و يەكەم، ئەلى ئەو زەوييانەى زيادەرەويان كراوہتە سەر و لەلايەن شارەوانى، پىشتىگىرى لە كاك چيا و دكتور زانا ئەكەم ئەو سەرەكەم بىكرىتەوہ بۇ (۲۵)، بۇ (۳۰)، ئىمەش لە لىژنە باسى ئەو زەوييانەى لەلايەن شارەوانى ئىفراز كراوہ و ئەو كۆمەلگە زۆرەملىيانەش كە كاتى خۆى زەوييەكانيان بۇ دابىن كراوہ و ئىستاش كېشەيان ھەيوە، كېشەيوەكى گەورە ھەيوە لەو كۆمەلگايانە كاتى خۆى ئەو زەوييانە تەنيا بە وەرەقەيوەكى كۆپى كراوہ، لە (۸۷) تا ئىستا (۳۰) سال زياترە، چەندىن جار بارى كر دووہ و رەنگە وەرەقەى نەما بى، ئىستاش شارەوانى ئەلى ناتوانىن، لېرە جى كرابووايوە باش بوو، دكتور زاناش ئىشارەتى پېدا ئەلى (۲۰۰) مەتر قەرەبووى ئەو كەسە بىكرىتەوہ كە خانووى زيادەرەويى ھەيوە، بەلام لېرە ئەلى موخافەزە (۳۰۰) مەتر و لە قەزا (۴۰۰) مەتر و لە ناحيە (۵۰۰) مەتر، ئەگەر ئەو كەسە (۵۰۰) مەتر تەجاوزى كر دوو ھەر بە (۲۰۰) مەتر قەرەبوو ئەكرىتەوہ؟ پىم باشە ئەو ھەش بىكرى.

بەريز د. رېواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو كاك ناصر.

بەريز عبدالناصر احمد على:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بەرگەى دوو خالى يەك ئەگەر ئەو زەوييەى زيادەرەويى كرابووہ سەر، ئەو بىرگەيوە ھىچ كېشەى نىيە ئەگەر ئەو نرخە بى، بەلام وەكو ئەو ھى كاك رزگار بىش باسى كر لە ئوردوگا زۆرەملىكان لە (۸۰) تا (۹۱) لەلايەن حكومەتى عىراقوہ زەوى دابەش كراوہ بۇ كەسوكارى ئەنفال و لە لادىكان ئەھىنران، بەلام لە (۹۱) بەھوى كۆرەوہكەوہ ھىچ ئەولەوہلياتيان نەماوہ، بۆيوە داوا ئەكەين ئەوانە تۆمار بىكرىن بى ئەو ھى پارەيان لى وەرگىرى وەكو زيادەرەوكار، بە تايبەتى لە ناحيەى رزگارى (۲۰۰۰) ھەزار خانوو ھەيوە تا ئىستا ئىشيان بۇ ناكەن بۇ تاپو، زياتر لە (۱۵۰۰) پارچە زەويش ماوہتەوہ، ئەمانەوى فەقەرەيوەك زياد بىكرى، پىشتىگىرى كاك رزگار بىش ئەكەم، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو مامۇستا عمر.

بهريز عمر عبدالله فتاح:

بهريز سهروكي په رله مان.

سه بارهت به خالي چوارهم له برځي دوو له ئامانجي ياساكه هاتووه خه لكي هه ژار بينه خاوه نى يه كه يه كى نيشته جي بوون كه به ناچارى زيده رپه وى كړدووه، به لام له و خاله ئه لى كه سى زيده رپو كار نيشته جي خانووه كه نه بوو، مه ناي وايه ئه و كه سه ناچار نيبه و كه مده رانه تيش نه بووه، ئه مه يه كى له كيشه كاني ئه و ياسايه يه، پيم باشه و پشتگيرى قسه كاني ماموستا ئه بو به كر هه له دنيس ئه كه م، يان ئه و برځه يه هه لگيرى يان ئه و ريژه يه بكرته ۱۰۰٪ نرخى راسته قينه، سوپاس.

بهريز د. رپواز فائق حسين / سهروكي په رله مان:

فهرموو كاك زاهير.

بهريز ظاهر محمد على حسين:

بهريز سهروكي په رله مان.

يه كه م و دووهم ئه و نرخه ي له خالي يه كه م و دووهم ديارى كراوه برځي زوره له سوودى خه لك نيبه، له كاتيكدا له هوييه كاني ده رچوواندن هاتووه مه به ستي سوودمه ندبوونى هاوولاتى هه ژاره، ئه وهى ئاگادارين به شى زورى ئه و خه لكانه ي ته جاووزيان كړدووه خانوويان فروشتو ته وه و كه سى تر كړيو بيه تى، واته نزيكه له سعري راسته قينه ي زه وييه كه، ئه وه تيبينيم كړدووه له نيوان هه ردو خالى يه ك و دوو ناعه داله تى هه يه، چونكه خالى يه ك كه سه كه سوودمه ند نه بووه، له (۳۰٪) تا (۵۰٪) نرخى ديارى كراوه، خالى دوو سوودمه ند بووه و (۱۰٪) ئه خرته سه ر نرخى هاتووه، بو ئه وهى سوودى زياتر هه بى پيم باشه هه ردو خالى يه ك و دوو بكرته يه ك به و شپوه يه، ئه و زه وييه انه ي زيده رپه ويان كراوه ته سه ر پيشتر له لايه ن شاره وانويه كان جيا كراوه ته وه و نرخى به بريك ديارى ئه كرى له (۲۰٪) له نرخى راسته قينه زياتر نه بيت و به سوودمه ند هه ژمار بكرى، برى (۴۰٪) زياتر نه بى له نرخى راسته قينه ي زه وييه كه كه زيده رپه وى كراوه ته سه ر و كه سه كه سوودمه ند بووه پيشووتر، ديارى كرنى نرخ به برځي ديارى كراو ريگرى ئه كات له واسته، پشتگيرى كاك چيا و كاك زانا و كاك ادريس ئه كه م له كه م كړدنه وهى نرخ و پشتگيرى ماموستا مه لا وه يس ئه كه م له دانانى نوينه رى ئه وقاف له ليژنه كه، خالى چواره مېش به شى كو تايى شاره وانى په يوه نديدار له سنوورى خو ي به پارچه زه وييه كى نيشته جي بوون له سه ر شاره وانى په يوه نديدار فهرز ئه كات له كاتى ئه وهى كه سيك زيده رپه وى كړدووه و بهر ماسته رپلان ئه كه وى له سه رى فهرزه له سنوورى خو ي پارچه زه وييه ك بدات له (۲۰۰) مه تر زياتر نه بى، پرسيارى ئه وه ئه كه م ئه گه ر زه وى به تال له سنوورى ئه و شاره وانويه نه بوو چاره سه ر چييه، ئيمه له هه و لير (۶) شاره وانيمان هه يه، ته جاووز كرا له سنوورى يه كى له شاره وانويه كان، زه وى به تاليش نيبه و به و ياسايه ش له سه ر ئه و شاره وانويه فهرزه قه ره بووى بكاته وه به پارچه زه وييه ك، پيم باشه له گه ل ئه وهى زه وى به تال نه بوو قه ره بوو بكرته وه به خيرا و دادپه روه رانه، پينجه م، پيم باشه بو ي هه يه لبرى ته نيا يه ك خانووى زيده رپو به ناو بكات، سوپاس.

بهريز د. رپواز فائق حسين / سهروكي په رله مان:

فهرموو ژيان خان.

بەريز ژيان طاهر احمد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ھەرچەند ھەڤالان لە لىژنەى تايبەتمەند ئامەژەيان بەوھدا كە لىرە ھەلەى چاپى بوو سەبارەت بە برڭەى سىيەمى خالى دووھمى ئەو ماددەيە، بەلام پيشنيار ئەكەم بۆ دلىابوون يان لە فەقەرەى يەكەمى ھەموار كراوى ئەو ماددەيە لە ناو دوو كەوانە ئاماژە بەوھ بىدات خالى سىيەمى برڭەى سىيەم وەكو خۆى ئەمىنى، يان وەكو خالى ژمارە (۵) لە برڭەى دووھم زياد بكرى.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

تەبىعاتى ھەموار وايە، ئەلى ئەو دوو برڭەيە ئەگۆرپى يانى ئەوانەى تر وەكو خۆى ئەمىنىتەوھ، لەكاتى خويندنەوھ وتيان برڭەكانى يەكەم و دووھم تەنيا خالى يەك و دوو، سى وەكو خۆى، فەرموو كاك حكمت.

بەريز حكمت محمد عبو زيد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

برڭا دووى پيم باشە ئەو كەسپن فەقيرن چاڤدپرى كۆمەلايەتى مانگانە پارەى بىداتى، ئەوھى دى بىنە عەفو كرنى نرخی، پشنگىرى دكتور زانای دكەم، سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ئەو برڭەيە دەستكارى نەكراوھ، ناشتوانين بىننەوھ موناڤەشە، خۆتان ئەزانن چى لى دى، فەرموو دكتورە گەلاوېژ.

بەريز حكمت محمد:

..... مەبەستا من ئەوھيە ئەو خەلكى دەھاتى نبيە، خانوووشى تەجاوزە، ئەو پارە ل كىڤە دىنى.

بەريز گەلاوېژ عبىد عثمان:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

من لەبارەى برڭەى دووھم پالپشتى ھاورپيانم ئەكەم بۆ نرخەكە كە مجالى واستەى تپدانەبى، ئەوھى خالى سىيەمە ئەلى ئەگەر ئەو زەوييەى زيادەرھوى كرابووھ سەر لەلايەن شارەوانىيەوھ جيا نەكرايپتەوھ نرخی بە برڭ (۵%) نرخی راستەقینە كەمتر نەبى، لىرە پرسىار ئەكەم نرخی شارەوانى يان عەقارات، چونكە دوو نرخی جياواز ھەيە، چونكە لۆ ھەر مەنتىقەك شارەوانى نرخیكى دانايە، بەلام لە مەكتەب عەقارەكان نرخیكى ترە، خالى چوارەم، خۆى نىشتەجى نەبى، ئەوھ (۱۰%) نرخی راستەقینە، لىرەش ديار نەكرايە، ئەبى بلىين نرخی زەوى نەك خانوو، سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو كاك عەلى.

بەريز على حمە صالح:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ترسم لەو ماددە بەتەواوى بەرجەستە ئەبى، فكرى قانوون حالەتېك نبيە لە شوپىنى بىدۆزىتەوھ، چەسپاندىنى مەبدەئى عەدالەتە، فەرمانبەريك لە (۲۰۰۷) ھوھ ئەمرى وەرگرتنى زەوى ھەيە

نەيدراووتى، دابەش كىردنى زەوئىش ۋە ستاۋە ھىچ ئاسۆيەك نىيە بىدريتى، لېرە يەكى زەوى ۋە رىگرتوۋە ۋە رىگەشى پى ئەدەى تەجاۋزىكى تىرىش بىكات، ئەو نە زەوى ۋە رىگرتوۋە، بۆيە بە (۱۰%) خىستەنەكە، ئەۋەى زەوى ۋە رىگرتوۋە بۆ رىگەى پى بدرى تەجاۋز بىكات، با ئەو زەوىيە ئىفراز بىكرى ۋە بدرى بە يەكى حەقى بى، ئەگەرنا (۱۰%) كەمە زىاد بىكرى، دوو، خالى سىيىم، خىكمەت چىيە لەۋەى ئەو شوئىنەى پىشتر لەلەين شارەۋانىيەۋە جىانەكراۋە كراۋە بە (۵%)، تۆ نىرخى ئەو زەوىيە دانى بەپى ئەو مەنتىقە خۆى، نەك بە مەنتىقەيەكى تر، كە ئەلى (۳۰%) ئىمە بارىكە ۋە نەسر حىساب ئەكەين، ئەو شوئىنە، ۋەك ئەۋەى بلىى داگىرى بىكە ۋە بىبە، ئىمە ۋە تمان بۆ فەقىرە، قانۋون عامە، بۆ حالەت نىيە، كاپرا چوۋە خانۋوى خۆى ھەيە ۋە تەجاۋزىشى كىردوۋە ۋە داۋبەتى بە كىرى، ئەۋە تەشجىعى ھەموو خەلك ئەكا، ئەو قانۋونە ئىستا دەرىچوۋ دوو سالى تىرىش قانۋونىك دەرتەچى ۋەك رەقەمى سەيارە سى بۆ چوار سال جارىك ھەرىچى سەيارەى قاچاغ ھەيە رەقەم ئەكرى، ئەگەر فەقىرە تىايا ئەچى سەرسەر بەو حالەتە، مەنتق نىيە خاۋەنى خانۋو بى ۋە تەجاۋز بىكەى ۋە بىدەى بە كىرى، ئەۋەى لە ناۋىايەتى خۆى بۆ تەجاۋز نەكات؟ چوارەم، ئەۋەى دەستىرىژى كىردۋتە سەر ماستەرپىلان، بۆ نمۋونە ئەچى لە حەرەمى حەدىقەيەك تەجاۋز ئەكەى، ئەۋە ئەبى زىندانى بىكرى نەك بە (۲۰۰) مەتر قەرەبوۋ بىكرىتەۋە، ئەگەر ۋايە خەلكى كوردستان بچن يەكى حەدىقە ۋە يەكى مەكتەب ۋە يەكى نەخۇشخانە، دوو سالى تر قانۋونىكى تر دىت ۋە ھەموۋتان قەرەبوۋ ئەكرىنەۋە بە يەكى (۲۰۰) مەتر لە شوئىنى تر، خالى تر، فەكرەكە ئەۋە نىيە ئەو بەرپىرسانەى تەجاۋزىيان كىردوۋە ۋە مەتر بە مەتر فرۇشتوۋىيانە ۋە كراۋەتە خانۋو، خۆ بە ناۋى خۆيانەۋە ناكەن، ئەۋەى (۱۰) ھەزار ۋە (۲۰) ھەزار قەتەى كىردوۋە ۋە يەك قەتەشى بە ناۋى خۆيەۋە نىيە، ئەۋە زەمىنە خۆى ئەكات بۆ ئەۋەى بەرپىرس بى ۋە تەجاۋز بىكەن ۋە ھەزاران قەتە بفرۇشن ۋە خەلكىش بلىن دوو بۆ سالى تر قانۋونىك لە پەرلەمان دەرتەچى تاپۆ ئەكرى، سوپاس.

بەرىز د. رىۋاز فائق حسىن / سەرۋكى پەرلەمان:

فەرموۋ روپاك خان.

بەرىز روپاك احمد رحمان:

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان.

سەبارەت بە بىرگەى دوو لە خالى (۳ ۋە ۴)، خالى (۳) پىم ۋايە لابرئ ئەۋەى زەوى زىادەپەۋى كىرد بۆ سەر پىشتر جىا نەكرايىتەۋە لەلەين شارەۋانى، خالى چوار، پىشتىگىرى قسەكانى مامۇستا ئەبو بەكر ئەكەم لەگەل مامۇستا عومەر ۋە كاكەلىش كە زىدەپۇكار خۆى نىشتەجى نەبوۋ دەرگا ئەكاتەۋە شەرىعيەت دان بە داگىركارى زەوىى ۋە كەسىكى دەست رۇشىت ۋە زەوى داگىر بىكات ۋە بەش بەشى بىكات، لىدرى، سوپاس.

بەرىز د. رىۋاز فائق حسىن / سەرۋكى پەرلەمان:

فەرموۋ دىكتورە شاپان.

بەرىز شاپان كاكە صالح محمد:

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان.

پىشتىگىرى كاكەلى ئەكەم.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو سەوسەن خان.

بەريز سوسن محمد ميرخان:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۳) زۆرترين ھەموار كراوھ، بېرگەى كەسوكارى شەھيدان و كەمئەندامانى سەنگەر كە ئەو ياسايە ھەموار كراوھ لە ياساى پېشوو ئەو بېرگەى شەھيدان لە پېشوو لە ماددەى سېيەم بېرگەى سېيەم خالى دووھم بو، بەلام لېرە خالى سېيەم شتېكى ترە، لە لېژنە ئەپرسەم ئەو بېرگەى شەھيدان ئەكەويئە كوڤى ياساكە؟ ئەبېئە خالى چەندەم، سەبارەت بە رېژەكان لە بېرگەى دووھم ۳۰% و ۵۰% خۆى ھەدەف لەو ياسايە كەسانى كەمدەرامەتە، بەلام رېژەكە بەرزە، دە سالىش كەسى وا نەتوانى تاپۆ بكات، ئەو رېژەيە زۆرە ئەگەر كەمبكرېتەوھ باش ئەبى، پشستگيرى ژيان خان ئەكەم، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەريزان لېژنەى ياسايى خالەكانى ئەو بېرگەيە بنووسن بە گوڤرەى ئەو گوڤرانكارىانە دادەرېژرېتەوھ لەوانەيە ئەوكاتە بېئە پېنجەم، فەرموو كاك سەفين.

بەريز سفين اغا عمر:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

پشستگيرى كاك زانا و كاك مەلاوھيس و شېخ زاھيريش دەربارەى كەمكردنەوھى نرخ، كاك لوقمان شتېكى وت خالى نەبووم، ئەگەر كەسى ناو بېناى حكومەت بى و دوایى خانووى لە ناو ھەوشى بېنايەكە كرديە، بەپېى ئەو ياسايەش ئەو خانووهى بۆ ئەكرى، بېناى وەرزش و لاوانە و خانووى لەسەر كر دووھ ناوھندى ناحيەش بەپېى ئەو ياسايە بۆچى تاپۆ ئەكرى چۆن ئەبى، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو گوليزار خان.

بەريز گليزار رشيد حاجى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

پشستگيرى سوسن خان ئەكەم.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ئېستا پشوو بېيەك و ھردەگرين.....

پاش پشوو

بهريز د. رېواز فائق حسين / سهروكي په رله مان:

بهريزان دهست به دانېشتنه كه نه كهينه وه، فهرموو ماددهى (٤).

بهريز شيرين امين عبدالعزيز:

بهريز سهروكي په رله مان.

ماددهى (٣) برگه يه كه ليژنه يه كى بالا به سهروكايه تى پاريزگار يان سهروكي يه كه كارگيرييه كان تا كوټايى دروست بكرى، به ديدى من نه م ليژنه يه رهنه كه كافي نه بى و له پال نه وه دهره فته نه بى بو نه وه ي كه ساني تر سوودمه ند بن يان واسته ته داخل بكن، بويه پيم باشه كه ساني زيده روكار به ليننامه يه كه له دادگا پر بكنه وه كه سوودمه ند نه بوون، بو نه وه ي نه وه كه سانه ي به راستى هه ژارن بتوان له و ياسايه سوودمه ند بن، خو م به دوا داچوونم كرووه و سهردانى شاره وانيم كرووه كه سى وا هه يه (١٥) جار له سه ر عه رزى ده ولت زيده روه ي كرووه و فروشتوويه تى، ئيستا جاريكى تر سوودمه ند بى، پيم باشه نه وه ئيزافه بكرى و پشتگيرى قسه كانى بهريز ماموستا نه بو به كر نه كه م، خالى (٤) لبرى له برگه ي دووه م، سوپاس.

بهريز د. رېواز فائق حسين / سهروكي په رله مان:

ماددهى (٤) فهرموو.

بهريز رزگار عيسى سوار:

بهريز سهروكي په رله مان.

ماددهى (٤):

ياسا كه به و شپوه به هه موار نه كړي ته وه:

نه گه ر كه سى زيده روكار پابه ند نه بى به پيدانى نرخى ديار كراو يان خه ملينراوى هاتوو كه له برگه ي دووى نه و ياسايه مهرجه كانى هاتوو له ماددهى دووى نه و ياسايه نه يگرېته وه، نه و ما فى به خاوه ن كرونى نامېنى و خانوو كه به زهوى و نه وه ي له سه ر دروست كراوه به ناوى شاره وانى په يوه نديدار تو مار نه كرى، به پيى ياساى فروشتن و به كړيدانى مولك و مالى ده ولت له هه رېمى كوردستان-عيراق ژماره يه كى سالى (٢٠٢١) له به رامبه ر فروشتنى به هاى دروست كراو به شپوه ي شايسته بوونى به تيكرابى (مستقل) نه درى به خاوه نه كه ي.

بهريز د. رېواز فائق حسين / سهروكي په رله مان:

كى قسه ي هه يه؟

بهريز خديجه عمر طه :

بهريز سهروكي په رله مان.

يه كه دوو ووشه هاتوو پيم وايه هه له ي چاپييه، نه لى نه گه ر كه سى زيده روكار پابه ند نه بى به پيدانى نرخى ديارى كراو يان خه ملينراوى هاتوو له برگه ي دووى نه و ياسايه، نه بى بلين له برگه ي دووى ماددهى دووى نه و ياسايه، له كوټايى نه لى به پيى ياساى فروشتن و به كړيدانى

مولك و مالى دهولت له ههريمي كوردستان-عيراق ژماره يهكى سالى ۲۰۲۱ ئەفرۆشرى، ئەو ووشهيه تهبع نهبووه، سوپاس.

بهريز د. رپواز فائق حسين / سهروكى پهرله مان:

كى قسه ي ههيه؟ فهرموو رۆبينه خان.

بهريز رۆبينه اويملك عزيز:

بهريز سهروكى پهرله مان.

ماددهى (۴) ئەلئى ههركهس زيدهرپوکار پابهند نهبي به پيدانى نرخى ديارى كراو يان خهملينراوى هاتوو تا كوئايى، ئەم دزانين وهزعى دارايى ههريمي خراپه، ئەو خهلكى تهجاوز كربه ئەگه ر بهي ئەف خانى بخاته سه ر ناڤى خو زور زهحمهته، پيم باشه ئەف نيسبه قهتعى بيتن و به ئەقسات بيتن، سوپاس.

بهريز د. رپواز فائق حسين / سهروكى پهرله مان:

فهرموو دكتور ريبوار.

بهريز ريبوار عبدالرحيم عبدالله:

بهريز سهروكى پهرله مان.

خوشحالم بهوهى ئەم تهعديله كراوه، بيرم دئ كاتى پرۆژه ياساكه هات پيشنياريكى لهو شيوهم كرد ئەگه كهسى زيدهرپوکار پابهند نهبوو به دانى ئەو پارهيه بهديلهكهى نهبوو، ئيستا ههيه، به ئيزافهى ئەوهى ئيستا باسى ئەكه م يهكسه ر تيك نهدرئ، ئەگه ر ئاگادارى بكه نهوه خاوه ن زهوى يان مولكهكه باشتره، سوپاس.

بهريز د. رپواز فائق حسين / سهروكى پهرله مان:

فهرموو ماددهى تر.

بهريز خديجه عمر طه :

بهريز سهروكى پهرله مان.

ماددهى (۵):

برگه ي يهكه مى ماددهى (۵) بهو شيوهيه ههموار ئەكرئ:

يهكه م:

۱ نابج رووبه رى ئەو زهوييهى به خاوه ن ئەكرئ له پاريزگان له (۳۰۰) مهترى دووجا و له قهزاكان له (۴۰۰) مهترى دووجا و له ناحيههكان (۵۰۰) مهترى دووجا تيپه ر بكات.

۲- ئەگه ر رووبه رى زهوى زياتر بوو لهو رووبه رانهى كه له خالى يهكى سه رهوه هاتوووه و نهتوانرا به پي رينمايه كانى نهخشه دانانى ئاوه دانى وهك زهوى سه ربه خو جيا بكرئته وه ئەوا نرخه كهى به ۶۰% نرخى راسته قينهى ئەخه مليندرئ و به ناوى زيدهرپوکار تۆمار ئەكرئ به مه رجئ له هه موو حاله تيك له پاريزگا و قهزا و ناحيههكان رووبه رى گشتى زهوييه كه له (۸۰۰) مهتر دووجا زياتر نهبي.

بهريز د. رپواز فائق حسين / سهروكى پهرله مان:

كى قسه ي ههيه؟ فهرموو كاك ياسين.

بەريز ياسين خضر طه :

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بە نىسبەت ئەوهى (۲۰۰) بىن يان (۳۰۰) بىت، يان ئەوهى ئەلن (۸۰۰) مەتر، پىم واين فەقير ناتوانن (۸۰۰) مەتر تەجاوز بکات، داوا ئەکەم يان (۲۰۰) يان (۲۵۰) بىن، (۸۰۰) بکرى بە ۲۵۰، خالىكى تر.....

بەريز د. رپواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو دکتور ريبوار.

بەريز ريبوار عبدالرحيم عبدالله:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

پىم وايه (۸۰۰) مەتر زۆره و ئەوهى تەجاوز ئەکات کەسىكى دەولە مەند و دەستى ئەپوا، بکرى بە (۴۰۰) زياتر نەبى، سوپاس.

بەريز د. رپواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو دکتور شيرکو.

بەريز شيرکو جودت مصطفى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە مەساحە کە سەرەتا ئەبى مەعائير بەکار بىنين بۆ ئەوهى بزائين کام رەقەم باشە، رۆحى ئەو قانونە بۆ ئەوهيه ئەزمەى نىشتەجى بوونى نەچارى چارەسەر بکات، نىشتەجى بوون بە پىي مەعيارى دەولى (۲۰۰) مەتر بۆ خيزائىک هەرچەند گەرەبى کافييه، هەتا مەسەلەى شار و لاديش (۲۰۰) مەتر کافييه، پىم باشە (۲۰۰) تەسبىت بکرى، لەبەر مەعاير، لەوه زياتر ئەبىتە بزئيس، سوپاس.

بەريز د. رپواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ئىمە تەعامول لەگەل واقع ئەکەين، کەسى لەوانەيه (۳۰۰) مەترى کردبى، بکات بە (۲۰۰)؟

بەريز شيرکو جودت مصطفى:

..... ئەوهى تر موعالەجە بکرى بەپىي ياسا بەرکارەکان. شارەوانى ياساى بەرکارى هەيه، تەجاوزات و ئەوانەى زياتر بى لەوه ئيفرازى ئەکات و (۲۰۰) مەترە کەش بەناوييهوه، ليرە موستەفید کە بە ناوييهوه نييه کاتى ئەکرى بە ناوييهوه يەک و سەد قازانچ ئەکات، لەبەر ئەوه لە هەموو حالەتیک موستەفیدە.

بەريز د. رپواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ئيوه لە ليژنەکان روون کردنەوه بەدن، چونکە هەمووى قسەى لەسەر رەقەم هەيه دلنيام.

بەريز لقمان حمد حاجى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

برگەى دووى ماددەى (۵) بۆ (۸۰۰) مەتر ديارى کراوه؟ جارى (۸۰۰) مەتر تاپۆ ناکرى، پيشووتر ئاماژە دراوه لە سەنتەرى پاريزگاگان چەندە و لە ناحييه و قەزاکانيش، بەلام ئەگەر نەتوانرا جيا بکريتهوه ئەو زەوييه دابەش ناکرى، ئەوه حەقيقهتە، لە ئەنجامى بەداواداچوون لەگەل شارەوانىيهکان و وەرگرتنى نموونە لە هەموو شار و شارۆچکەکان، ئەوانەى ليژنەى شارەوانى لەگەل سەرۆكى شارەوانىيهکان و بەرييهوه بەرى گشتى شارەوانىيهکانى پاريزگاگانى ئيداره

سەر بە خۆكان دانىشتىن لە ھۆلى پەناگىرى گەتوگۆي چەند سەعاتىكمان كرد، يەكە لە پىنشىيازەكانى ئەوان ئەو بوو، بۆ ئەم مەبەستە ئەوان پشتيان بە دوو بىر يار بەست، بىر يارى (١٩٤٠) ى سالى (١٩٨٧) كە تا ئىستا لە تەواوى شارەوانىيەكان كارى پى ئەكرى، ئەو ھىش ئەو ھىە زەوى نىشتە جى بوون لە (٢٠٠) مەتر تا (٨٠٠) مەتر ديارى كراو كە بوار دراو ھى نىشتە جى بوون تاپۆ بكرى ئىستىنادەن لە سەر ئەو، بەشى دوو ھى لە ماددەى يەكى فەقەرەى دوو ھى ماددەى يەك لە ياساى ژمارە (١٢) ى سالى (٢٠١٢) ى ياساى فراون كردنى گوندەكان كە كەوتۆتە سەر شارەكان، لەو ھىش ھاتوو تا (٨٠٠) مەتر بوار ھى، لە سەر ئەو بابەتە مەسەلەى (٨٠٠) مەتر ھى، لە ھالەتەك تاپۆ ئەكرى ئەگەر زەوى خانووى نىشتە جى بوونى لە سەر بوو بوارى دابەش كردنى نەبوو بۆ دوو بەش و نەتوانرا ھەربگىر پتەو ھەقىقەتەكە و ھى، ئەگەر تۆ بكم بە رەئىسى شارەوانى و بئەوئى قانۇنەكە جىبە جى بكمەى لە ئەشكالەكانى جىبە جى كردنى ياسا كە باشتر تىنەگەى، ھىكمەت لە ھەركردنى ياسا ئەو ھى جىبە جى بكرى، بەلام بۆ سەنتەرى پارىزگاكان ئەو رىژە ھى كەم ئەكرىتەو، ئەو دىراسە كراو، (٨٠٠) مەتر پىشنىارى لىژنەى شارەوانى نەبوو، لە سەرۆكى شارەوانىيەكانەو ھاتوو، سەرنجى و تىبىنى ئىو ھى بوو و لە بەرژەو ھى گشتى بوو جىبە جى ئەكەين، بەلام ئەو راسىبە و ئەو بەشە زىادەى بوارى جىا كەردنەو ھى نىبە بە نرخى (٦٠%) لە نرخى ھەقىقى زەوى لە سەرى تاپۆ ئەكرى، ئەك بە (٥%) كە ديارى كراو لە ماددەى سى، لەبەر ئەو ئەو بەشەى زىادە بە (٦٠%) تاپۆ ئەكرى.

بەريز د. رىواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

ماددەى (٥) بركەى يەك ئەسلى قانۇنەكە و ھەموارەكە بكمەى ھىچ گۆرپانكارى تىدا نىبە، لەبەر ئەو خالى يەكى بركەى يەكەمە لادەن، چونكە ھىچ گۆرپانكارى نىبە، رەقەمەكان ھەكو خۆبەتى، تەنيا خالى دوو مونا قەشە بكرى، فەرموو، ئەگەر سەبرى مەر جەكانى بەخاوەن كەردن بكرى لە ماددەى دوو لە ئەسلى قانۇنەكە، بركەى شەشەم ئەلى مەر جە رووبەرى زەوى بەخاوەن كراو زىاتر نەبى لە (٢٠٠) مەتر دوو جە لە ناو ھى پارىزگا و (٢٥٠) مەتر دوو جە لە ناو ھى قەزا و (٣٠٠) مەتر لە ناو ھى ناھىيە، كەوايە ئەگەر گۆرپانكارىيەك بكرى لە خالى يەكى بركەى دوو گۆرپانكارىيەك ئەو ھى تەو ھىدى ئەو بكرى كە لە بركەى شەشەمەى ماددەى دوو لەگەل خالى يەكەمەى بركەى يەكەمەى ماددەى (٥) ھاتوو، تەنيا تەو ھىدە ئەگەر نا (٢٠٠ و ٢٥٠ و ٣٠٠) ھ، لە ئەسلى قانۇنەكە بەو شىو ھى، فەرموو لىژنەى تايبەتمەند، خالى يەك لە بركەى يەك لە ماددەى (٥) تەو ھىدى بكمەن لەگەل بركەى شەش لە ماددەى دوو، ئىنجا با مونا قەشە بكمەين لەگەل ئەو ھى زىاتر بوو لەو بىر ھى، راپۆرتى لىژنە ھاوبەشەكان ئەو راس تەكەنەو، ئىستا لە ماددەى پىنج بەس دوو ھى مونا قەشە ئەكەين، فەرموو مامۆستا ئەبو بەكر.

بەريز ابو بەكر عمر على:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

قسەكانم كرا لەلايەن دكتور شىركۆ، پشتگىرى ئەكەم.

بەريز د. رىواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو كاك شەمۆل.

بەريز شەمۆل اشين صابر:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

پشتيوانى قسەكانى دكتور شيركو ئەكەم.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو گلستان خان.

بەريز گلستان سعيد محمد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بە نىسبەت پارېزگاكان پيىم باشە (۲۰۰) مەتر بى، بەلام بۇ قەزا و ناحىيە ئەگەر دىقەت بەدەين ئەو شويئانە لە رووى خيزانيەو قەرەبالغەترن، لە جوړى كارکردنيان پيويستى بە زهوى زياتره، چونکه تراكتورە يا مەرپو مالاتە، پيويستيان بە برېكى زۆرتر لە ئەرز هەيه، ئەبى رەچاوى ئەو بەكرى، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو خەديجە خان.

بەريز خديجە عمر طه :

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

خالى دووى ماددهى (5) ئەگەر بەو شيوهى لى بكرى پيىم وايە باشتر ئەبى (ئەگەر رووبەرى زهوى زياتر بوو لەو رووبەرەنى كە لە خالى يەكى سەرەووە هاتوووە و نەتوانرا بەپيى رينماييەكانى نەخشەدانانى زهوى وەك زهوى سەرەخۆ جيا بكرىتەووە، ئەوا نرخبەكەى بە (۸۰%) نرخبى راستەقىنە ئەخەملېنرى و بە ناوى زيدهرپوكار تۆمار ئەكرى بە مەرجى لە هەموو حالەتېكدا لە پاريزگاكان لە (۳۵۰) مەتر دووجا زياتر نەبى و لە قەزاكان لە (5۰۰) مەتر دووجا زياتر نەبى و لە ناحىيەكانيش لە (6۰۰) مەتر دووجا زياتر نەبى، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەريز سەرۆكى ليژنەى شارەوانى سەبارەت بەوہى ئىستا بە ئيمەت وت روون کردنەوہيەك بەدە.

بەريز لقمان حمد حاجى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە رووبەر ئەگەر زهوى دابەش بەكەين بەسەر هاوولاتيەك و خانوو دروست بكا بە فيعلى (۱۵۰) مەترىش رەنگە كافي بى، بەلام ئيمە خانوو تاپۆ ئەكەين، بىرتان نەچى بەداواداچوونمان كردوو لە شار و شارۆچكەكان، ئەگەر پرسىار ئەوہيە و ئەلپن (۲۰۰) و جيگيرمان كرد، بەلام ئەگەر خانووہكە (۳۰۰) مەتر بوو؟ (۱۰۰) مەتر ئەرووخينى؟ مەبەستمان ئەوہيە مامەلە لەگەل شتيك ئەكەين وجودى هەيه، دىقەت بەدەن لەوہ خانوو تاپۆ ئەكەين و وجودى هەيه و ئامارەكانى لاي شارەوانى هەيه، بەشيكي بە حوكمى ئەوہى ئەو ياسايەمان لە پيشتەر دەرکرد، بەشيكي زياتر لە دە هەزار كەس عەريزەى داوہ بە شارەوانى، بەشيكي مامەلەى كردوو و دواتر موودەى ياساكە بەسەرچوو، خانوو هەيه (۳۰۰) مەترە و هەيه (۳۵۰) مەترە، ئيمە بە (۲۰۰) جيگيرى ئەكەين، خۆ (۱۵۰) مەتر ناروخينين؟ (۲۰۰) سابيتە، ئەوہى تر نرخبەكەى چەند بەرز ئەكەينەو شتيكى ترە، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەريزان ئىمە مامەلە لەگەل واقىيەك ئەكەين كە جگە لەوہى تەنزيىمى واقىيەك ئەكەين نەك دروستى بكەين، لە ئەسلى قانونەكە پېشتەر ھەبوو ھە ناو موخافەزات (۲۰۰) مەتر بوو، ناو قەزا (۲۵۰) بوو ھە ناھىيەكان موراغات كراو ھە (۳۰۰) بوو، ئەو سى رەقەمە بەو نرخەى لەو ياسايە دانراو ھە سەرى تاپۆ ئەكړئ، ئەوہى زياتر ھە ئەندامان لەبەر دەمى دوو پېشنيارن، يەكەم ئەوہى ھەديكى ئەقسا ديارى بكەن ئينجا (۵۰۰ ھە ۴۰۰ ھە ۶۰۰) خۆتان ئەزانن، موھيم لە (۳۰۰) زياتر بئ، ئەوہى دوو ھە ئەوہى زيادەكە بە چەند بئ، (۶۰%) بئ، (۱۰۰%) بئ، يەك، يەك دەرفەت ئەدەين قسە بكەن، فەرموو كاك شاخەوان.

بەريز شاخەوان رۇوف مصطفى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۵) ئەوہى ھەيە بە نيسبەت پاريزگا ھاورام (۲۰۰) مەتر بئ، لە ناھىيە و قەزا زەختى خيزانى ھەيە باشتر ھەكو خۆى بميني، لە سەنتەرى پاريزگاكان پروا ناكەم كەس ھەبئ لە (۲۰۰) مەتر زياتر ئەو ھەكات، (۲۰۰) مەتر بۆ سەنتەر باشە و پشتيوانى گولستان خان ئەكەم، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو ئاشنا خان.

بەريز ئاشنا عبدالله قادر:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۵) بېرگەى يەك، ييم باشە ئەو ژمارانە بەو شيوہى لى بکړئ، ھەموو بکړئ بە (۲۰۰) مەتر و ئەوہى ناھىيەكانيش بکړئ بە (۲۵۰)، ئەوہى دوو ھەميش (۸۰۰) مەتر بکړئ بە (۳۰۰)، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو كاك مەم.

بەريز مەم برهان محمد قانع:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

پېشنيارى چارەسەريك ئەكەم لەو سۆنگەى كە ماددەى (۵) بېرگەى يەك ھەك وتمان راست كرايەو ھە لە نوسخە ئەسليەكە، كەوايە قسەمان لەسەر خالى دوو ھەمە، دوو پېشنيارم ھەيە، ئەو نرخە (۸۰۰) مەتر ھە سبب نەكړئ بۆ ھەموو قەزاكان و ناھىيە و پاريزگاكان، ييم باشە چۆن ھەوى (۲۰۰) بۆ (۳۰۰) مەتر، ليرە بۆ ئەوہى تاپۆ بکړئ و بە نرخيك بەسەريان بسەپئ بۆ مەركەزى شار (۳۰۰) زياتر نەبئ، بۆ قەزاكان (۳۵۰) و بۆ ناھىيەكان (۴۰۰) زياتر نەبئ، لە جياتى (۶۰%) بە (۸۰%) پييان بفرۆشيتەو، واتە پاريزگا و ناھىيە و قەزامان جيا كردهو، لە ناو پاريزگاكان لەبەر ئەوہى قيمەتى گرانترە و لە (۳۰۰) مەتر زياتر رېگە نەدەين، ئينجا قەزا و ناھىيەكان، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو ھەسيبە خان.

بەريز ھسيبە سعيد ابراهيم:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۵) بېرگەى يەكەم، ئەگەر سەيرى بكەين خالى يەك و دوو زۆر جياوازيان ھەيە و دژ يەكيش دروست ئەكات تەقريبەن، لە بېرگەى يەك ئەلئ پاريزگاكان (۳۰۰) مەتر، لە خالى دوو ئەلئ

(۸۰۰) مەتر لە پارېزگا و قەزاو ناحىيەكان، پېيوستە خالى يەك بەو شپۆهەى لى بکرى (نابى رووبەرى ئەو زەوبىيەى بە خاوەن ئەکرى لە پارېزگاگان هەر برىک که لىژنە لەسەرى پىک دىت (۳۰۰) مەتر دووجا و لە قەزاگان (۲۰۰) مەتر و (۴۰۰) مەتر دووجا و لە ناحىيەگان (۵۰۰) مەتر دووجا تىپەر بکات، ئەگەر هاتوو رووبەرەکه زياتر بوو ئەوا بە نرخى راستەقىنەى بازار هەژمار ئەکرى، ئىستا سەرۆکى لىژنەى شارەوانى وتى ناکرى رووبەرەکه زياتر بوو خانووکه بروخىندى، بەلام ناشکرى، لەبەر ئەوهى خانوويک بە شپۆهەى ناياسايى لەسەرى تاپۆ بکرى، بۆيه ئەکرى ئەو بره ئەگەر زياتر بوو بە نرخى راستەقىنەى رۆژ لەسەر خاوەنەکهى تاپۆ بکرى، لە خالى دوو ئەگەر زەوى رووبەرەکهى زياتر بوو لەو زەوبىيەنەى لە خالى يەكى سەرەوه هاتوو و نەتوانرا بە پىي نەخشەگان وەکو زەوى سەرەخۆ جيا بکرىتەوه ئەوا نرخەکهى بە (۶۰%) لە نرخى راستەقىنەى ئەخەملىنرى و بە ناوى زىدەرۆکار تۆمار ئەکرى، بە مەرجى لە هەموو حالەتيک، لىرە پارېزگاگان تەرك بکرى، يان رووبەريکى که مەتر بى، بۆ نموونە ئاماژە بە (۳۰۰) درا ئەکرى (۴۰۰) مەتر و لە قەزاگان (۸۰۰) و لە ناحىيەگان رووبەرى (۱۰۰۰) مەتر بى، چونکە ئەزانين جياوازى هەيه لە ناحىيە و قەزا و پارېزگاگان، ئەوانەى لە ناحىيەکانيش زەوبىيەگان مولکى خۆيانن، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆکى پەرلەمان:

بەريزان ماددەى (۵) ئەسلى ياساکە باسى ئەوه ناکات رووبەرەى ئىعتيادى چەند بى، بەس باسى رووبەرى زيادە ئەکات، کەوايە خالى يەك لە برگهەى يەك ئەسلەن زيادە، هەر لايدەن، چونکە لە مەرجەگان تىيدايە، دىينە سەر ئەوهى رووبەرى زياد چۆن بى و چەند بى، فەرموو شىرين خان.

بەريز شىرين امين عبدالعزيز:

بەريز سەرۆکى پەرلەمان.

تىنەگەشتين بۆ خالى يەكەم قسە بکەين؟

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆکى پەرلەمان:

شىرين خان ئەوان برگهەىکيان ئىزافە کردووہ که لە ئەسلى قانونەکەش وجودى نيە، بەعنى تەعدىل کردنى ماددەى (۵) هىچ پەيوەندى بە ديارى کردنى برى ئاسايى دانراو بۆ بەخاوەن کردن نيە، کەوايە خالى يەك قابىل نيە بۆ موناقتەشە، دىينە خالى دوو که ئەبىتە يەكەمى ماددەى (۵) بە تەنيا باسى بره زيادە ئەکەين، تۆ ئەتەوى چەند بى؟

بەريز شىرين امين عبدالعزيز:

..... بۆ خالى دوو پىم باشە (۳۰۰) مەتر دووجا بىت بۆ ناحىيە و قەزا، پارېزگا (۲۰۰).

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆکى پەرلەمان:

فەرموو رۆژان خان.

بەريز رۆژان ابراهيم على:

دگەل ئەوہم برگا دوو هەر نەبى، ئەگەر ما وەك خەديجە خانى ئاماژە كرى كو (۸۰%) برى وى زياد بکەت دىف قەزا ناحىيە ئەوى برى زيادە بکەن، ئەگەر بەحسى واقىعى بکەين کەسەك زىدەرەوى بکەتن ل سەر خانىەك کەمدەرەمەتە يان زىدەرەوى كرى؟ ما (۸۰۰) مېتر چ محتاجى بى هەى؟

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆرتان پشتيوانى دكتور شيركووتان كرد، ئەيهوئى تۆزىك زياتر تەوزىحى بكات، فەرموو.

بەريز شيركو جودت مصطفى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان

ئەوهى بەريزت وتت زۆر دەقيقه، ئەوهى چەند بى تەسبىت بووه، ئىستا باس لە زيادهيه، كه موداخەلەبەك ئەكرى ئەللى با (۲۰۰) يان (۳۰۰) بى بە مەعناى ئەوهى (۲۰۰) زياتر بى لەوهى تەسبىت كراوه، وريا بين هەر رەقەمىك باس لە زيادهيه چۆن عىلاجى بكەين، پيم وايه بە نرخى حەقىقى تەبىعیه، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەريزان ئىستا بەپيى برگه شەشەم لە ماددهى (۲) كه ليرە بە هيچ باس نەكراوه، لە زمنى راپورتى ليژنەكە نيبه، پاريزگا (۲۰۰) و قەزا (۲۵۰) و ناحيه (۳۰۰)، ئەوهى ئىستا خالى دوو ئەبيتە يەكەم و ئيوەش ئەتانهوئى زياتر لە (۲۰۰) مەتر لە ناوهنديى پاريزگا يانى كەسيك (۲۰۵) مەترە ئەو (۵) مەترە چۆن بيدريتنى؟ بە (۶۰%) بى يان (۸۰%) يان (۱۰۰%)؟ ئەوهى تر، ئايا تا چەند ئىعتيادييه بو پەرلەمان دواى (۲۰۰)ە كه بە نرخى رۆزبش بى حەدى ئەقسا چەندە؟ بەس لەسەر ئەو دوو شتە قسە ئەكرى، فەرموو كاك عەلى.

بەريز على حمە صالح:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەرنجى برادەران بو ئەوه رائەكيشم وتيان بويه ماوهكەى دريژ ئەكرىتەوه خەلكىكى زۆر فريا ناكە وتوووه مامەلە بكات، ئىستا زياد كردنى رووبەريشى هاتە سەر، لە ياسا ئەسلەكە پيش هەموار كردنەكە رووبەر چۆن هاتوووه بمىنيتەوه، پاشان هەر رووبەريكى تر زياد ئەكرى بفرۆشرى بە نرخى ئەو ياسا بەركارانەى وهزارەتى شارەوانى كارى پى ئەكات، حالەتيكى تر، لە هيچ قەزاييهك حەيوان بەخپو كردن نيبه رووبەرى زۆر بى، لە هەندى ناحيهى زۆر كەم و هەندى گوند هەيه، خۆم نۆ سەر خيزانم و لە خانووى سەد مەترى گەورە بووم، تەجاوز لە كوئى هەيه لە ناحيه (۸۰۰) مەتر بى، هيوادارم بە نرخى حەقىقى پيى بفرۆشرى، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو كاك رزگار.

بەريز رزگار محمد محمود:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددهى (۵) خالى دوو رووبەرى ئەو زەوييانە پيم باشە لە پاريزگا (۲۰۰) مەتر و لە قەزا (۴۰۰) بى و لە ناحيهيش (۵۰۰) بى، زيادهكەش بە سعري رۆژ بيت، ديارە لە هەندى قەزا كارى كشتوكالى و ئاژەلدارى ئەكرى، نموونه قەزاي قەرەداغ و قەزاي تريس، ناحيهى سەرقلە ئىستا ئيشى كشتوكالى ئەكات، هەموو شارىك لە گوندەوه بۆتە قەزا، قەزاي كەلار لە چوار گوند پيك هاتوووه، بەلام زەرەرمەندى يەكەم ئەو گوندانەن، ئىستا ئەو گوندانە زەوييهكانيان بۆتە تەجاوز، گوندى كەلارى كۆن لەگەل حەمەى كەريم و ئەوانى تريس هەر خانوووهكانيان تەجاوز نيبه، زەوييه

كشتوكالبييه كانيشيان بۆتە پروژە ئىستىسمارىش و حيسابيان بۆ نەكراوھ و زەوېشيان براوھ، ئىستەنەوھەكانى ئەوان لە خانووى كرېن. پېم باشە لە قەزاكانىش رەچاوى ئەوھ بكرى، راستە ... بەرپىز د. رېواز فائق حسيّن / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك رزگار باسى رەقەم ئەكەين، ئەگەر لەوھ زياتر بوو چى بکەين؟
بەرپىز رزگار محمد محمود:

..... لەوھ زياتر بوو لە قەزاكان لە (۸۰۰) مەتر زياتر بوو بە (۳۰%) سعري حەقىقى بۆى بكرى.
بەرپىز د. رېواز فائق حسيّن / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو مامۆستا عوسمان.
بەرپىز عثمان على سمايل:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

تەنيا قسەم لەسەر رېژەى مەترەكان بوو لەگەل داھاتوو نرخەكەى، ئاگادار بن دوينى وەزيرى ناوخۆ لېرە بوو يانى چ مال ھەيە دۆشكە و قازيفەى ھەيە و شارەوانى بلئى زەحمەت نەبئى مەروخپنە، ئيمە ياسا بۆ شوينيك دەرئەكەين سەرورەى ياسا بەس بانگەشەيە لەگەل رېزم، ئەو ھاوولتبيانە وا پابەند نەبوون كەسيكى بەرپرسى وەكو خۆم دە ھەزار مەترى داگير كردووھ و بەرۆكى بنەمالەيەكى ھەموو ژيانى لەسەر پېشمەرگايەتى بووھ، ئەمكوژئ بچمە ئەو ئاسمانە.

بەرپىز د. رېواز فائق حسيّن / سەرۆكى پەرلەمان:
فەرموو كاك كاوھ.

بەرپىز كاوھ عبدالقادر حسن:
بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەوھى ئيمە پېشتەر نيگەرانى بووين بەپاي من بېرگەى دووى ماددەى (۵) بوو، باستان كرد بېرگەى يەكەم دەستكارى ناكري، بەلام ئەگەر سەيرى بېرگەى دوو بكرى و (۸۰۰) مەتر جيگەى پرسيارە، لە ھەولېر ئەبىنى ئەو شوينەى تەجاوزيى كراوھ ھەر لە كەسنەزانەوھ تا ديئتە شاويس و پيرزين و بەحرە و ئينجا رېگەى كەركووك و لە پشتينەى ھەولېر تەجاوز كراوھ، ئەوھى ئيمە بەدواداچوونمان كردووھ خەلكى بالآ دەست تەجاوزى كردووھ، بەو ياسايە رەوايەتى ئەدرى بە تاپۆ كردن و ئەوان سوودمەند ئەبن، لە سلېمانيش لە تۆى سپى و ھى تريش، بە برواي من ئەوھى پەيوەستە بە بېرگەى دوو ئەوھيە جياوازي بكرى لە نيوان قەزا و ناحييە و پارېزگاكان، لە پارېزگاكان ئەگەر گەيشتە (۳۰۰) مەتر زياتر نەبئى ئەگەر بوو بە نرخى راستەقينە بئى، لە قەزاكان (۴۰۰) و لە ناحيەكان (۵۰۰) مەتر بئى، سوپاس.

بەرپىز د. رېواز فائق حسيّن / سەرۆكى پەرلەمان:
فەرموو كاك سەركۆ.

بەرپىز سەركۆ آزاد حسين:
بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

پيش ئەوھى ئەو ياسايە دەرچئ باسى ئەوھ كرا خەلكيى زۆر موستەفيد ئەبئى، لە راستيدا ئەمەوئى بزائن بەدواداچوونمان كرد لەگەل سەرۆكى شارەوانىيەكانى سلېمانى و قەزا و ناحييەكانى شارەزوور و ھى تر خەلك نەچوو بە دەمى ئەو داواكارىيە، يەكئ لە كيشە

ئەساسىيەكان ئەو خەلكانەى تەجاوزيان ھەبوو پېشوو تر بۇيان كراو، ئىستا ئەو گۇرانكارىيە واناكات ئەو خەلكانەى لە شوينە ھەژار نشينەكان بچن، بچن بۇ تاپۇ كردنى، لە ھەندى ناوچەى سلېمانى بۇ نمونە سېتەك و قولرەيسى و لە ھەولپېرىش پىشتى كەسنەزان و شوينى تر، لەگەل ئەو ھەم باسى ئەو ھە كرى (۴۰۰) مەتر، ئەگەر كەسى دەولە مەند نەبى خانوويكى (۴۰۰) مەتر لە شوينىكى تەجاوز دروست ناكات، ھەكو خۇى بىنپىتەو ھە كە لە ياساكە ھاتوو، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سەير بکە ئەلنى رووبەرە زیدەكان، فەرموو مامۇستا عمر.

بەريز عمر عبدالله فتاح:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

وا ھەست ئەكەم ئەو بېرگەيە ئەو ھەبوو گومانى زۆرمان لەسەرى ھەبوو، لە روانگەى گومان باشيمانو ھە پىم وايە ئەو لىژنە بەريزە زۆر ورد نەبوو لە ھەرگرتنى ئەو پىشنيارەى حكومەت، ئەگەر ھاووللاتى لە ناوھندى شار، چونكە لېرە نووسراو پاریزگا و قەزا و ناحیيە، لە ناوھندى شارى سلېمانى و ھەولپېر (۸۰۰) مەتر داگير بکات ئەو ھەژاریيە؟ ئەو ھاووللاتیيە يان مەسئولە؟ ئەوانەى ھەژارن يان (۱۰۰) مەتر يان (۲۰۰)، لە گوندەكانیش خەلكى فەقىر و ھەژار ناتوانى تەجاوز بکات لە (۲۰۰) مەتر، پىم باشە جگە لەو بېرگەى شەشەمە ھىچ مەترە زەوييەكى تر نەدرى بە تەجاوزكار، ئیلا بە نرخى راستەقینەى خۇى، پىشتگىرى كاك دكتور شېركۆ و عەلى ھەمە صالح ئەكەم، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو دكتور اسماعيل.

بەريز اسماعيل على طه :

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەز پىشتگىرى قسەكانى دكتور شېركۆ دكەم، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سەرۆكى لىژنەى شارەوانى روون كردنەو ھەدەن.

بەريز لقمان حمد حاجى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

پېشوو تر بە بېرىارى ئەنجومەنى ھەزيران پىرسى زیدەرۆ لە شوينەكان قەرارى بۇ دەرچوو ھە تاپۇ كراو، چەند كەسى لېرەن خەلكى سۆرانن و لە واقیعی ناوچەكە ئەگەن كە زۆرىنەى گەرەكەكانى قەزای سۆران ھوكمەكانى ئەو ياسايە ئەيانگرتتەو، خانوہكانیان لە (۳۰۰) مەتر زیاترە، ھاووللاتیش كړیويیەتى نەك دەستیان بەسەر داگرتبى، زراعى بوو ھە كراو ھە تە خانوو، ئەو ھە ئیپمە لە قاعە قسە ئەكەين لەگەل ئەو ھە عەمەلى دوو بابەتى جیاوازە، كاك عەلى ئەلنى لە ھىچ قەزا و ناحیيە ھاووللاتى تا (۸۰۰) مەتر نییە، لە ماوہت، قەرەداغ، چۆمان، مېرگەسۆر، ھەموو ئەو ناوچانە ھەيە لەو رېژەيەش زیاترى ھەيە، بۇیە ديارى كردنى نرخى راستەقینە لە رووبەرى زیاد، لە سەنتەرى پارىزگاكان ھىچ گرفت نییە، بەلام بۇ قەزا و

ناحييه كان به وەرگرتنى راو سەرنجى شارەوانىيەكان ئەم ياسايە بۆ جى بە جى كردنى قورس ئەبى، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ئەو يەكەم وەكو خۆى تەسبىت ئەبى، يەكيان ئەو يە بە نرخى (۱۰۰%) بى، يەكيان ئەو يە (۸۰%) بى، ھەندى ئەلپن ئەو (۸۰۰) جياواز بى لە نىوان ناحيە و قەزا و يان ئەو بىرە، ھەندىكىش ئەلپن بۆ ھەمووى (۸۰۰) بى، فەرموو كاك رزگار.

بەريز رزگار عيسى سوار:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ھەندەك ئەندام ھەيە گومانىان لە نىيەت پاكى و چارەسەر كردنى كيشەى تەجاوزاتە، ئىمە خەرىكى چارەسەر، دلىابن ليژنەى شارەوانى زۆر بە دەقىقى لە كيشەى تەجاوز گەيشتوو و لەگەل وەزىرى شارەوانىش باسى كردوو، كەس لە بىرگەى دوو نەيگوتىيە ئىلا ئەبى (۸۰۰) مەتر بەناوى كەسى مەتەجاوز تاپۆ بىرى، ئەگەر سەير بىكەين رووبەرى زەوى زياتر لە رووبەرەكانى خالەكانى سەرەو ھاتوو نەتوانا بەپىي رىنمايىەكانى نەخشەدانى ئاوەدانى زەوى سەرەخۆ جيا بىرىتەو، يانى ئەو كەسە تەجاوزى كردوو، (۸۰۰) و زياترىشى بىرى، يانى تۆ تاپۆى بىكى بەسەرى يان نا ھەر بىر دوويىەتى، باشتر ئەو يە تۆ (۶۰%) وەرگى، لە فەقەرە دوو نەيوتوو (۸۰۰) مەتر تاپۆ بىكە، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ھەموو ئىختىيارەكانى پەيوەندى ھەيە بەو ماددەيە بەريزتان تەرحتان كرد و ليژنە سەيرى ئەكات، فەرموو ماددەى شەش.

بەريز سىپان سالم حسن:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۶):

ماددەكە بەو شىو يە ھەموار ئەكرىتەو:

وہزارەتى شارەوانى و گەشتوگوزار بۆ ئەو ناوچانەى حوكمەكانى ئەو ياسايە ئەيانگرىتەو نەخشە و دىزاینى ئامادەكراويان نىيە لە ماو يەك كە لە دوو سال لە رىكەوتى بەركار بوونى ئەو ياسايە تىپەر نەكات نەخشە و دىزان و پىداويستى تەكنىكى ئامادە ئەكات.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

كى قسەى ھەيە؟ فەرموو دكتور رېبوار.

بەريز رېبوار عبدالرحيم عبدالله:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەو يە تەجاوزى كردوو لە ياساكەش ھاتوو ئەكەويتە چوارچىوہى ماستەر پلان لە سەنتەرى پارىزگاكان يان قەزاكان، كەوايە نەخشە و دىزاینى ھەيە، لەسەر نەخشە و دىزاینى كۆن ئەتوانن بىناكانىان راى بىكەن، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو شىرىن خان.

بەريز شيرين امين عبدالعزيز:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (٦) ئەللى بۇ ماوەى دوو ساللە رىكەوتى دەست بەرکابوونىيەو وەزارەتى شارەوانى نەخشە و دىزاین ئامادە بکات، پىم باشە ئەو دوو ساللە بکرى بە يەك سال، چونکە بە داخەو و لە هەندى لە شارەوانى نایانەوى دىزاین بۇ شارەوانى بکرى بە حوکمى ئەو دەست ئەبەن بۇ داگىر کردنى زەوى، سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو كاك عوسمان سىدەرى.

بەريز عثمان كريم سواره:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

پىم باشە ئەو دوو ساللە بکرى بە چوار سال، لەبەر ئەو دەوى جارپىكى تر لە هەمان ياسا وتم ماوەکە کەمە هەندىك وتیان نەخىر، ئىستا ئەگەر هىچ زەوىيەك بە سى سال نەخشەى بۇ دانرا نىيە، بە هوى نەخوشى و شت دەوام وەکو پىويست نىيە، دلنىام چوار ساليش کەمە بەس وابى باشە، ئەگەر مەجالىكىشم بەدى بۇ ماددەى (٥) ئەو ماوەیە بە سەوزايى زيادەکەى تاپۇ بکرى وەکو ژىنگە شارەکە سوودى لى ئەبىنى، سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو كاك ياسين.

بەريز ياسين خضر طه :

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

وەزارەتى شارەوانى و گەشتوگوزار بۇ ئەو ناوچانەى حوکمەکانى ئەو ياسايە ئەيانگرىتەو و نەخشە و دىزاینى ئامادەکراویان نىيە، ئەى چ تاپۇ ئەکات؟ مەکتەب و خەستەخانە، شارەوانى ئەبى ماستەرپلانى هەبى، ئەزانين ئەو دەوى من گويم لى بوو شارەوانى هەولپىر تا دەربەندى گۆمەسپان بۆتە شارەوانى هەولپىر، لە رانىە تا دەربەندى رانىە بۆتە شارەوانى رانىە، ئەگەر ماستەرپلانى نىيە چۆن تاپۇ ئەکرى؟ ئەگەر حوکمەت زەوقى لى بىت دوو مانگى بەسە، ئەورپۇ جىهازى پىشکەوتوو هەيە، کۆمپانىا هەيە بە يەك مانگ هەمووى دىزاین ئەکات، يەك تىبىنىم هەيە، ئىمە لە رانىە گەرەکى گرنجانمان هەيە، زەمانى حوکمەت تەجاوز بوو، ئىستا بۆتە بازرگانى، نە بەبازرگانى و نە بەنىشتەجى بوونيش حوکمەت تاپۇى ناکات، ئەى چى بکەن؟

بەريز د. رىواز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

ئەو هەموارى ياسايە كاك ياسين، فەرموو كاك بەلین.

بەريز بەلین اسماعيل حاجى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

لە تىبىنى كاك ياسين راستە ئەبى ئەو جيا بکەينەو مەسەلەى دىزاین و بەرکار بوونى ياساکە، پىش ئەو دەوى حوکمەکانى ياساکە جى بەجى بکرى نەخشەکە دائەنپن ئەگەر نەبى ئىنجا دوايى ئەچىن بۇ تاپۇ کردن، يان هەردووکی پىکەو ئەکرى، چونکە بەشپىكى نەخشەى هەيە، بەلام

ههيه نيبهتي، پيم باشه جيا بکريتهوه، نهخشه و ديزاين پيش ريکارهکانی ياساکه بو تاپو
کردنه که يان نا؟

بهريز د. رپواز فائق حسين / سهروکی په رله مان:

فهرموو خه ديجه خان.

بهريز خديجه عمر طه :

بهريز سهروکی په رله مان.

قسهکانی من کرا له لايه ن کاک به لين و دکتور رپوا، سوپاس.

بهريز د. رپواز فائق حسين / سهروکی په رله مان:

فهرموو کاک عه لي.

بهريز عه لي حمه صالح:

بهريز سهروکی په رله مان.

کاک ياسين به شيکی قسهکانی منی کرد، تيکه لاوييه که ههيه له نيوانی نهخشه ي بنه رته تي و
ماسته رپلان، جياوازه، له پيشووتر ناماژه به وه دراوه نه گهر يه کيک بيت و له چوارچيوه ي
نهخشه ي بنه رته تي دهستدریژی بکات فته رته بو داناوه نه لي ساليک ليره نه لي دوو سال،
تهزاروب ههيه، پيم باشه نه و ماده هه ر لبري، نه گهر وايه ياسايه کی تايبه ت دابنين به دروست
کردنی نهخشه ي بنه رته تي و ماسته رپلانی شاره کان که يه کيکه له کاره گرنگه کان، سوپاس.

بهريز د. رپواز فائق حسين / سهروکی په رله مان:

فهرموو دکتور شيرکو.

بهريز شيرکو جودت مصطفى:

بهريز سهروکی په رله مان.

مه علومه نهخشه ي بنه رته تي ته نيا خه ريته ي موساته حه، ماسته رپلان باس له مه سانيع و زه راعی
له کوئ بن، قوتابخانه و نيسته جي بوون له کوئ بن، فه رقی زوره، قسه ي من نه وه يه ئايا تاپو
کردن و ريکاره ياساييه کان له پيش ماسته رپلان بي يان له دواي بيت؟ نه بي له پيشی بي،
چونکه نه وه ده بر کردنی واقيعی حاله، نه سل نه وه يه ماسته رپلان هه بي و پيمان بللی زه وی له
کوئ تاپو بکه ين، ئيستا که ته جاوز کراوه نه بي واقيعی حال چاره سه ر بکه ين، نه وه يه يه
قياسی نه و شوينه وه نه گيری و ماسته رپلانی له سه ر دائه نری، ئيزافه ي منيش بو نه و برکه يه
نه وه يه بلين دواي ته واو بوونی ريکاره ياساييه کان ماسته رپلانه کان ديارى بکری، چونکه نه بي
هه بي، چونکه نه بي ريگری بکری له ته جاويزات، له کوئايي بلين به و مه رجه ي ريکاره
ياساييه کان تاپو کردنی نه و ياسايه ته واو بووبی، ئينجا ماسته رپلان جي به جي بکری، سوپاس.

بهريز د. رپواز فائق حسين / سهروکی په رله مان:

فهرموو کاک لوقمان.

بهريز لقمان حمد حاجی:

بهريز سهروکی په رله مان.

ماده ي (٦) نه گهر بگه ريينه وه بو ماده ي (٣) فه قه رهی (٤) نه لي ليژنه ي بالاً بو ي هه يه به خاوه ن
کردن رته بکاته وه، نه گهر شوینی خانوو سه ريچی بوو بو ماسته رپلان يان نهخشه ي که رته ي و

زېدەرپۆكەش ئەوكات تەعويز ئەكرېتەو، لە زۆرېك لەو گەرەكانەى تاپۆ ئەكرېن تەواوى گەرەكەكە تاپۆ ئەكرې، ئەو گەرەكە عەشوايى دروست بوو، ئەبى نەخشەى كەرتى بۆ دابنرې، شوپىنى خەدەمات و مەكتەب و جادە و رېگابان، دوايى جياكرندنەوہى ئەوانە، دوايى ئەو شوپىنە لائەبرېن ئەوہى تر تاپۆ ئەكرې، بۆيە نەخشەى كەرتى دائەنرې، ئەوہ ئىجبار ئەكات، بۆ دوو سالە؟ تەقدىمەكە يەك سالە، ئەو دوو سالە تا ئەو ساتەى ئىستا زۆرېك لە قەزا و ناحىيەكان كە تەمەنېكى يەكجار زۆريان ھەيە نىيەتيان؟ ھەلەبجە، چۆمان، ھەريز، نىيەتيان، تواناي ناوخوييمان لەو ئاستە نىيە ماستەرپلان بۆ شارېك دابنېن، ئىستا وەزارەتى شارەوانى ئەيەوئ ھەولەت لىژنەى ماستەرپلان دراستە بكات، دوو سال زەرورە، ھەموارى ئەو ياسايە ئەكرېتە فرسەت ئەو شوپىنەى ماستەرپلانىان نىيە ھەيان بى، بۆيە ئەو دوو سالە زەرورە، سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ئىستا چەند ھاوولەتتەك لە شوپىنە تەجاوزيان كر دوو، ئەو شوپىنە نەخشەى ئامادە كراوى نىيە، ماوہى سالىك دانراوہ بۆ ئەو ئەو ھاوولەتتە تەقدىمى داواكارى بكن، دوو سالىش بۆ نەخشە و دىزان، ئەو ھاوولەتتە ئەبى داواكارىيەكانىان پيشكەش بكن لە ماوہى سالىك و وەزارەتى شارەوانىش ئىشى خۆى ئەكات، واتە سالىك ئەروا لەگەل ئەو سالەى خەلك رېككارەكان جى بەجى ئەكات، ماددەى دوايى ئەو ئەگەر كەس قسەى نىيە، كەستان قسەتان نىيە؟ فەرموون.

بەرپز سىيان سالم حسن:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۷):

ماددەى (۷) ياساكە بەم شپوہى خوارەوہ ھەمواردەكرېتەوہ:

داھاتە بەدەست ھاتووہكان بە پىي ئەم ياسايە بەم شپوہى تەرخان دەكرېت:

يەكەم: رېژەى (۷۰%) داھاتى بە دەست ھاتوو دەگەرپتەوہ بۆ وەزارەتى شارەوانى و گەشت و گوزار بۆ پېداوېستىيەكانى دانانى نەخشە و دىزانى ئەو ناوچە ھوكمەكانى ئەو ياسايە دەيانگرېتەوہ، لەگەل ھاندانى ئەو فەرمانبەرەنە كە بەشدارن لە كارەكانى جىبە جى كردنى ئەم ياسايە.

دووہم: رېژەى (۳۰%) داھاتى بەدەست ھاتوو دەگەرپتەوہ بۆ خەزىنەى گشتى ھەريم بە مەبەستى ئاراستە كردنى بۆ خزمەتگوزارىيە گشتىيەكان بۆ ئەو ناوچەيە كە ھوكمەكانى ئەم ياسايە دەيانگرېتەوہ.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس كاك سىيان، ھەر بەرپزېك قسەى لەسەر ئەم ماددەيە ھەيە، رۆژان خان نوقتەى نىزامى.

بەرپز رۆژان محمد كريم:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من قسەم ھەيە بەس ئەگەر بكرېت پيشتر لەوانەيە قسەكەم نەكەم لىژنە بتوانن روونكرندنەوہيەكمان بەدەنى لەسەر ئەو گۆرانكارىيە، سوپاستان دەكەم.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بۆچى ئەو گۆرپانكارىيە لە نىسبەكەدا عەكس بوو، تەوھ پېش ئەوھى ئەندامان قسە بكەن روونكردنه وەتان بدەنى.

بەريز رۆژان محمد كريم:

بەلى.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

باشە با ناوھەكان بنووسين، بەريزان ناوھەكان دەخوینمەوھە (كەك بەلىن، كەك عثمان سېدھەرى، دكتور رېبوار، كەك شېخ زاھەر، كەك حاجى سفين، كەك بەھجت، كەك بەھمن، دكتورە گلاوئىژ، نجاھ خان، مامۆستا عمر، كەك مسلم، روپاك خان، كەك ياسين، گلستان خان، رۆژان خان)، كەس ھەيە ناومان نەنووسىيەت؟ (دكتور زانا)، روونكردنه وەمان بدەنى پېش ئەوھى ئەندامان قسە بكەن.

بەريز لقمان حمد حاجى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

لە ياسا ئەسلەكەدا (۷۰%) ى داھاتى گشتى دەگەرپاوه بۆ خەزىنەى گشتى (۳۰%) بۆ ديزاين و نەخشەدانان بوو، بەلام بە پېى بەدواداچوونى ئىمە كۆبوونەوھەمان لەگەل وەزارەتى شارەوانى و لەگەل بەرپۆھەرايەتى گشتى شارەوانىيەكان بە حوكمى ئەوھى وەزارەتى شارەوانى ھىچ داھاتىكى لەبەر دەست نىيە لە ئىستادا زۆرىنەى داھاتەكانيان دەگەرپۆتەوھە خەزىنەى گشتى، بۆيە بۆ دانانى نەخشە و ديزاين پېويستيان بە ئىمكانىيات ھەيە، وە بە حوكمى جېبەجى كردنى حوكمەكانى ئەم ياسايەش داھاتىكى ئەوھەندە گەرە ناگەرپۆتەوھە بۆ وەزارەتى شارەوانى بتوانىت بە رېژەى (۳۰%) نەخشە و ديزاينى پېويست ئامادە بكات، وە لە ئىستادا دەوام لە فەرمانگە و دام و دەزگاكانى شارەوانىيەكان وەكوو پېويست نىيە، بۆيە ئەم بەرگەيەش زيادكرا بەشېك ھاندانىشى تېدا بېت، بۆ ئەوھى ھانى فەرمانبەران بدرېت ئەوانەى كە بەشدارى دەكەن لە دانانى نەخشە و ديزاين وە لە جېبەجى كردنى حوكمەكانى ئەم ياسايە بۆ ئاسانكارى و زووتر جېبەجى كردنى ئەم ياسايە لە سەر ئەم بنەمايە نرخەكان و رېژەكان ئالوگۆرپان تېدا كراوھ، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، كەك بەلىن فەرموو.

بەريز بەلىن اسماعيل حاجى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

كاتى خۆشى لە موناقدەشە كردن لە سەر ياساكە ئەو خالەمان كە تەسبىت كرد زۆر موناقدەشەكرا كە وا نەبېت، چونكە ئىمە دەزانين لە ئەرزى واقع جېگەى ناىتەوھە، بەلام ھەموومان ھەزمان لەوھە بوو كەمترىنى بۆ وەزارەتى شارەوانى و زۆرترىنى بچپتە خەزىنەى گشتى بە حوكمى ئەو دۆخە دارايىيە خراپەى كە ئىستا لە ھەرپمى كوردستان ھەيە، ئەو بۆچوونەى وەزارەتى شارەوانى دروستە، بەلام بە راي من ھاوسەنگى بپارېزين رېژەكە بە (۵۰%) بە (۵۰%) بېت، (۵۰%) بۆ خەزىنەى گشتى و (۵۰%) بۆ نەخشە و ديزاينەكە بېت، زۆر سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، كەك شېخ زاھەر فەرموو.

بەرپز ظاهر محمد علی حسین:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەى (۷) دوو بېرگە يە بېرگە يەك (%۷۰) ى داھاتەكە دەگەرپتەوہ بۆ وەزارەتى شارەوانى بە مەبەستى دىزايىن و ھاندانى ئەو فەرمانبەرەنەى كە بۆ كارى تاپۇكردن ياخود بە ئەركى ئەم بوارە ھەلدەستىن (%۳۰) دەگەرپتەوہ بۆ وەزارەتى دارايى بۆ ھەمان مەبەست، واتا جارېكى تر لە وەزارەتى دارايى ئەو پارە يە دەگەرپتەوہ بۆ خزمەتگوزارى پېرۆژەكان بۆ ئەو شوپناھەى كە لە ھوكمەكانى ئەم ياسايە دەيانگرپتەوہ، بۆيە من پېشنياز دەكەم بۆ ئەوہى ئەو رۆتىنە نەمپىت ھەر (%۱۰۰) ى داھاتەكە بگەرپتەوہ بۆ وەزارەتى شارەوانى، چونكە مادام لە ئەسلدا ھەر دوو مەبلەغەكە ھەم (%۷۰) و (%۳۰) بۆ وەزارەتى شارەوانى دەگەرپتەوہ، كەواتە ھەر (%۱۰۰) بگەرپتەوہ بۆ وەزارەتى شارەوانى زۆر باشتەر، وە لەو رۆژانەش پېموايىت بېرپارىك لە وەزارەتى دارايى دەرچووہ ھەر زەوييەك كە وەزارەتى شارەوانى دەيفرۆشپت داھاتەكەى ھەمووى بۆ وەزارەتى شارەوانىيە، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، كاك بەمن فەرموو.

بەرپز بەمن كاك عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

منيش رەئيم وايە كە ئەو (%۷۰) يە زيادە بۆ نەخشەسازى و ئەوانە يەعنى خزمەتگوزارىيەكە (%۳۰) ى بۆ دانراوہ لە كاتېكدا سبەى ئەو گەرەكانەى كە تەرتيب كرا دەپتە كېشە يەعنى خزمەتگوزارىيەكانيان دەپتە كېشە ئەو كاتەش ئەو خەلكە دپت داواى خزمەتگوزارى دەكات دەپت قوتابخانەم دەپت ئاو و ئاوەرپۆم دەپت يەعنى تۆ (%۷۰) ى دەكەيتە نەخشەسازى، بۆيە منيش ھەمان رەئى كاك بەلېنم ھەيە ھەر بگرپتە (%۵۰) بە (%۵۰) باشتەر، چونكە بۆ ئەوہى تەوازيك راگرين و بتوانين خزمەتگوزارى پېشكەشى ئەو شوپناھە بگرپت، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى سوپاس كاك بەمن، كاك بەجت فەرموو.

بەرپز بەجت علی ابراهيم:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ب ناقى خودئى دلۇقان، سەبارەت ماددى (۷) ھەقىقەت ب ھوكمى ھندئى بەرى نوکە ژى ئەم ل ليژنا شارەوانى بووين كاك لقمانى ژى ئىشارەت پى دا پېچەوانى وئ ئەو يا درستە، چونكە پرسيار ئەوہ رېژا (%۷۰) بەس بۆ نەخشە و دىزايىن بپتە دانان ئايال گەرەكەكى مەسەلەن (%۲۰) مالا كولفا نەخشە و دىزايىنى چەند ژ سەدپيە ژ خزمەتگوزارىيال وپرى تپتە كرن؟ دوو ئەو فەرمانبەرپت كو دقئ خالى دپيژن ھاندان بۆ بھپتە كرن وەزارەتى بخۆ رېنمايپت ھەين وە ل ديف رېنماييا دپت دەما ھاندانا فەرمانبەرپت خۆ بكتە، چونكە پېتقى ناكەت د ياساييەكى ھاندان بۆ بھپتە كرن، پېنيار دكەم ئەو رېژا (%۷۰) ببپتە (%۴۰)، سەبارەت بركا دووين رېژا (%۳۰) يى داناي بۆ خزمەتگوزارىي باشە (%۳۰) ژ داھاتى دزقپتەقە ژ وان مەسروفات و داھاتى وانا كۆم بووى ل وپرى يەعنى ئاو و ئاوەرپۆ و پارک و كارەبا سبەھى خەستەخانە پېتقىنە

بۇل وېرئى بەھنە كرن ما داخاز ناكەت ژ حكومهتا هەرئما كوردستانى كو ئەف خەدەماتە بۇ وېرئى بەھنە كرن؟ ژبەر هندی مەنتق نینە یەنى تو وئ رېژئى دەستكارى بکەى ئەگەر بکەى ژى ب رهئىیا من ئەفە ژى بیته (۶۰%) یەنى بیته (۴۰%) ب (۶۰%)، زۆر سوپاس.

بەرئز د. رېواز فائق حسین / سەرۆكى پەرله مان:

سوپاس بۇ بەرئزت، كاك مسلم فەرموو.

بەرئز مسلم عبدالله رسول:

بەرئز سەرۆكى پەرله مان.

له راستى دا ئەم ماددهى (۷) كه له پيشوودا عەكس بووه كه له (۷۰%) بۇ دابین كردنى خزمەتگوزارى بووه وه له (۳۰%) بۇ ديزاين و نهخشەدانانى وهزارهتى شارهوانى بووه بۇ ئەو ناوچانهى كه زېدهرۆييان تېدا كراوه، من ئیستا له راستى دا به پېچەوانه دهیبینم باشتره كه (۷۰%) بۇ خزمەتگوزارى بیت، چونكه ئەو گەرەكانه تازه دروست كراون یەنى كه ديزاينى بۇ دهكریت ناروخینریت، بهس ريكخستنى بۇ دهكریت ئەو شوینەى كه پېويسته دەستكارى دهكریت، كه واتا بهشېكى كه مى دەستكارى دهكریت، ئەسلەن كه دهچیتە ئەو شوینانه كه زېدهرۆييان تېداكراوه ئەو فەرع و ناوچانهى كه زېدهرۆييان تېداكراوه دهیبین له رووى خزمەتگوزارییه وه له رووى ئاوهرۆوه و دابینکردنى قوتابخانه و ئەو كهل و پهل و خزمەتگوزارییه كه لهو شوینە ههیه زۆر كرج و كاله زۆر كه م و كورپ تېدايه، بۇیه پېويست دهكات دەر فەتېكى باش وه بړىكى باشتر بۇ ئەوه دابنریت كه خزمەتگوزارى بۇ ئەو ناوچانه دابین بكات پیم باشتره، زۆر سوپاس.

بەرئز د. رېواز فائق حسین / سەرۆكى پەرله مان:

بهئى زۆر سوپاس، گولستان خان فەرموو.

بەرئز گولستان سعید حمد:

بەرئز سەرۆكى پەرله مان.

منیش ئەو تېبیبیانهى كاك بهئینم هه بوو له راستى ئەو (۷۰%) ی كه دانراوه بۇ نهخشه و پلان زۆر زۆره یەنى هاوسهنگیبهك رابگیریت، چونكه ئەو گەرەكانهى كه به زۆرى خزمەتگوزارییان كه مه وېرئى ئەوهى كه ژینگهى سهوزایشیان كه مه یەنى بۇ خزمەتگوزارییه گشتییه كان ژینگهى سهوزایشیان زیاد بكریت رېژه كه بكریته (۵۰%) بۇ هەر لایه كیان، زۆر سوپاس.

بەرئز د. رېواز فائق حسین / سەرۆكى پەرله مان:

سوپاس بۇ بەرئزت، روپاك خان فەرموو.

بەرئز روپاك احمد رحمان:

بەرئز سەرۆكى پەرله مان.

سه بارهت به ماددهى (۷) دياره هاوړپيانم باسيان كرد وه تهوزيحيان دا، بهس سه بارهت به رېژه كهى پشتگیری قسهكانى كاك بهئین ده كه م وه پشتگیری قسهكانى كاك مسلمیش ده كه م بۇ هەر دوو بړگه كه، زۆر سوپاس.

بەرئز د. رېواز فائق حسین / سەرۆكى پەرله مان:

بۇ چى بۇ ئەوهى كاك مسلم بۇ چى؟

بەرپرز روپاك احمد رحمان:

سەبارەت بە ھەر دوو ماددەكە و ئەو تەھزىباتەى كە داى وە سەبارەت بە رېژەكان (۵۰%) بە (۵۰%) پشتگىرى قسەكانى دەكەم.

بەرپرز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى وازحە تەواو، دكتور زانا فەرموو.

بەرپرز زانا خالد سمايل:

بەرپرز سەرۆكى پەرلەمان.

بە ناوى خوداى گەورە و مېھرەبان، لە ماددەكانى پېشتريش ھەمان باسماں كردهوہ كە ئەو مەفھومە زۆر گرنگە ئىستا خەلك پيمان نەلئەت پەرلەمانى كوردستان ياسايەكى دەرکرد تەنھا بۆ ئەوہى داھاتى حكومەت زياد بكات، لېرەدا بە روونى ھاتووہ جېى دەستخۆشيبە بۆ لېژنەكانى تايبەتمەند كە بە وازحى ئاماژەيان پىن كردهوہ لە ھەر دوو بركەدا پارەكە (۱۰۰%) دەگەرپتەوہ بۆ خەدەماتى مەنتىقەكە جا لە نەخشە و ديزاين بېت لە خزمەتگوزاريبە گشتيبەكان بېت، كەواتە ئېمە لەوہ بەكلا بووينەوہ كە پارەكە بۆ خەزىنەى حكومەت و پېدانى مووچە و پەرۆژەى ديكە لە سنوورى ديكە نيبە ئەوہيان نوقتەى يەكەم، كەوايېت و پارەكە بۆ ئەو سنوورە بېت بەرايى من پېويست دەكات ھەر (۱۰۰%) كە بەكەينە يەك پاكىچ و بگەرپتەوہ خەزىنەى حكومەت، چونكە ئەگەر بگەرپتەوہ خەزىنەى وەزارەتى شارەوانى بۆ نموونە لەو ناوچانە قوتابخانەيەك دروست دەرپت بئكەيەكى تەندروستى دروست دەرپت وەزارەتى شارەوانى ناچېت پارە تەرخان بكات بۆ دروست كردنى قوتابخانە ئەمە دەبېت وەزارەتى پەرورەدە بربارى لېوہ بدات كە خەزىنەى گشتى حكومەت بېت، بەلام ئاماژە بەوہ بكەين وەكوو خۆى تەنھا بۆ سنوورى ئەو ناوچانەى حوكمەكانى ئەم ياسايە دەيانگرپتەوہ، لە بابەتى ھاندانى مۆزەفین وەزارەت رېنمايى خۆى ھەيە كە كاك بەجت باسى كرد پشتگىرى لە رەئىيەكەى دەكەم كە بە رېنمايەكانى خۆى لە ھەموو وەزارەتەكان وەزارەتى دارايى رېنمايى تايبەتى ھەيە ھاندانى مۆزەفین چ رېژەيەك دەچېتە سەر حەوافزى مۆزەفین، زۆر سوپاس.

بەرپرز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى زۆر سوپاس كاك دكتور، نجاە خان فەرموو.

بەرپرز نجاە شعبان عبداللە:

بەرپرز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت ماددا (۷) يەكەم رستا دوماھيكن و بەرى دوماھيكن د ئيكن دا لە گەل ھاندانى ئەو فەرمانبەرانەى لە ھاندانى ئەو فەرمانبەرانە كە بەشدارن لە كارەكانى جيبەجىن كردنى ئەم ياسايە، ئەز ئى گەل ھندى نيمە و پشتگىريا كاك زانا و كاك بەجت دكەم، چونكى وەزارەتى ب خۆ رېنمايىت ھەين و پېتقى ناكەت و وى وەختى ئى د ياسايا كەفن ئەقە تېدا نەبوو بەرى بېتە ھەموار كرن، سوپاس.

بەرپرز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى سوپاس بۆ بەرپزت، كاك حاجى سفين فەرموو.

بەرپز سفین اغا عمر:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

قەسەى منیش لەسەر ئەو رێژەى (۷۰%) کە دەگەرپتەووە بۆ شارەوانى پیم زۆرە، پشتگیری رەئى كاك بەلین و كاك بهمن و گولستان خان دەكەم كە بكریتە (۵۰%) بە (۵۰%) كە (۵۰%) بۆ وەزارەتى شارەوانى و (۵۰%) بۆ خەزینەى گشتى، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس كاك حاجى سفین، دكتور رېبوار فەرموو.

بەرپز رېبوار عبدالرحیم عبدالله:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

جاری من لە رووی شكلییەووە پیم باشە هەر دوو برگەكە یەك واتا تەنها یەك ماددە بێت پێویست بەووە ناكات برگەى یەكەم و برگەى دووهم بێت، چونكە شتیكى ئەوتۆ نییە جیاوازییەكى جەوھەرى هەبێت لە نیوان برگەكان لە رووی موختەواوە، دوو حەق بوو لە سەر ئەو بابەتە وەزارەتى شارەوانى جەدوھەلیكى فەنیان پێ داباین و ھاوپیچ كرابا مەسەلەن نەخشە و دیزاین چەند تەكلیف دەكات، چونكە ئیمە كەسى فەنى و پسپۆر نین بزاین چەند تەكلیف دەكات، بۆیە ئەگەر ئەو جەدوھەلە هەبا ئیمە دەمانتوانى بە ئینسافەووە بلین چەند بۆ خزمەتگوزارى بێت وە چەندیش بۆ نەخشە و دیزاینەكە بێت، بەلام لەبەر ئەوھى كە نییە ئیمە بە مەنتقى ئەوھى كە دروستكردن یا بردنى جادەيەك و دروستكردنى بینایەك پارەى زیاترە هەلبەتە لە دانانى نەخشەيەك، بۆیە من لە سەر ئەو ئەساسە پێشنیار دەكەم كە (۶۰%) بۆ خزمەتگوزارییەكان بێت، چونكە مەنتقى نییە دانانى نەخشەيەك كولفەكەى زیاتر بێت لە بردنى شەقامیك ئایا ئەمە مەنتقى؟ پیموایە ئەمە قبولكراو نییە، بۆیە (۴۰%) بۆ نەخشە و دیزاین بێت و (۶۰%) بۆ خزمەتگوزارییەكان بێت، سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

بەلێ سوپاس بۆ بەرپز، كاك عثمان سپدەرى فەرموو.

بەرپز عثمان کریم سوارە:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

رەئى منیش وایە كە ئەو (۷۰%) یە ئەمەى بۆ زیاد بكریت تەنانەت پڕۆژەى خزمەتگوزارى ئەو گەرەكانەى بۆ زیاد بكریت لەگەڵ نەخشە و دیزاین فەقەت، ئەووە حەلى كیشەكە دەكات...

بەرپز د. رېواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

كاك عثمان دوو برگەيە برگەيەك بۆ نەخشە و دیزاینە برگەى دووهم..

بەرپز عثمان کریم سوارە:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ئاخر لە برگەى دووهم دەگەرپتەووە بۆ خەزینەى دەوڵەت، من ئەووە نالیم دەلیم لە چوارچێوھى شارەوانى لە چوارچێوھى دەسەلاتى شارەوانى بمرپتەووە ئەو (۷۰%) یە تەنانەت بۆ نەخشە و دیزاین نەبێت، بەلكو بۆ خزمەتگوزارى ئەو گەرەكانەش بێت ئەو (۷۰%) یە، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى سوپاس بۇ بەريزت، رۆژان خان فەرموو.

بەريز رۆژان محمد كريم:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

دەستخۆشى لە بەريز سەرۆكى ليژنەى شارەوانى دەكەم بۇ روونکردنەوهكەى، بە راي من ھەر شوئيڭك شويڭى نيشتەجى بوون بيت ئەسل ئەوهيه كە ئەركى حكومت خويەتى كە خزمەتگوزارى گشتى بۇ بەريت، بۇيە بۇ ئاسانى زوو جيپەجى كردنى ياسا كە پشتيوانى راپورتەكە دەكەم، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى زۆر سوپاس، كاك ياسين ليڤرە نييە، مامۇستا عمر فەرموو.

بەريز عمر عبدالله فتاح:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

من سى تيبينيم ھەيه لە يەكەميان پشتگيرى لە بۇچوونەكەى كاك بەلئى دەكەم كە نيوہ بە نيوہ بيت (۵۰%) بۇ وەزارەتى شارەوانى بيت و (۵۰%) بۇ خەزىنەى گشتى، تيبينى دووہم پشكى ھاندانى كارمەندان پيم باشە ليژنەى بەريز جياى بكنەوہ لە و پشكەى وەزارەتى شارەوانى، چونكە ئەركى گەورە لە سەر كارمەندان دەبيت لەم بابەتەى تەجاوزە ھەر لە ماستەر پلانەوہ تا ھەموو بپرگەكان مەبەستم ليڤرە كە دەليت (۵۰%) بۇ وەزارەتى شارەوانى ئەو (۵۰%) يە ريژەيەكى بۇ ھاندانى كارمەندان ديارى بكنە مەسەلەن (۲۵%) بۇ كارمەندان لەوہ دەچيت ئيوہ باشتر بتوانن ريژەكە ديارى بكنە، خالى سيبەميش ئەوہيە بپرگەى دووہم كە دانراوہ ئەم ريژەيەى با بلين من تەئيدى دەكەم (۵۰%) كە دەبيت بگەرپتەوہ بۇ خەزىنەى گشتى بە راستى بەم سىغەيە زەمانى ئەوہ ناكات بەو حالى حكومەتيشەوہ كە دەزانين نا سيستەماتيكە و بە ئەلكترۆنى ئيش ناكات و گير و گرفتى داراييمان زۆرە زەمانى ئەوہ ناكات ئەو پارەيە دەگەرپتەوہ بەزەبت خەرج بكرپتەوہ بۇ خزمەتگوزارى، وە ئەگەر دەزانن لە رابردوودا تەنانەت حكومەت پارەى شيرپەنجەى مندالانى نەخۆشى سندوقى شيرپەنجەى خوارد بە كورتبيەكەى، بۇيە ئەمە دەستەبەرى ئەو مافە ناكات بۇ ئەو گەرەكانە، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى سوپاس بۇ بەريزت، دكتورە فەرموو.

بەريز گلاويژ عبید عثمان:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۷) يەكەم بە راستى ئەو تپچووہى كە (۷۰%) دانراوہ بۇ نەخشە و ديزاين ئەوہندە تپچووى نييە ديزاين ھيچ سوڭىكى ناييت بۇ ناوچەكە بە راستى، چونكە نەخشە و ديزاين لە سەر وەرەقەيە جادەكان و نەخۆشخانەكان و باخچەكان و ئەوانە ھيچ سوڭىكى بۇ ناوچەكە ناييت، بۇيە جادە و خزمەتگوزاريەكان كە وەزارەتى دارايى يا وەزارەتى پەرورەدە يا وەزارەتى پلاننان دەيكات پيويستى زياترە، بۇيە زياتر بگەرپتەوہ خەزىنەى حكومەت باشترە پيم باشە ريژەى ئيڤرە كەم بكرپتەوہ و بكرپت بە (۴۰%) بۇ نەخشە و ديزاين وە ئەو ھاندانەش نەمپنيت،

چونکہ هیچ برپیکیش دیاری نہکراوہ فہرمانبہرانی نہخشہ و دیزاین ئەگەر نہخشہ و دیزاین نہکەن ئیشیان چییہ؟ بۆیہ پیم باشہ یا برہکەدی دیاری بکەن یا ہەر لابریت، وہ دووہمیش ریژہی (۶۰%) بگہرپتہوہ بۆ خزمہتگوزارییہ گشتییہکان، چونکہ ئەوانہ بہ فیعلی سودی دەبیئت بۆ ناوچہکە، زۆر سوپاس.

بەرپیز د. ریواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

بەلێ سوپاس بۆ بەرپیزت، کاک کاوہ فەرموو.

بەرپیز کاوہ عبدالقادر حسن:

بەرپیز سەرۆکی پەرلەمان.

لەو ماددە (۷) ئەگەر سەیر بکە ی وەکوو بەشیکی لە برادەرانی باسیان کرد مەسەلە ی ئەوہی کە تەرخان دەکریت بۆ پلاندا نان پیموایہ بەشیکی زۆر زۆرہ، وہ من لەگەڵ ئەوہم بکریت (۳۰%) وہ بەشی خزمەتگوزارییہ کە بکریتہ (۷۰%)، لەبەر ئەوہی ئەگەر سەیر بکەین لە وەزارەتی شارەوانی بەشی دیزاین ہەیہ، بەشی پلاندا نان ہەیہ، بەشی ہەندەسە ہەیہ، وہ فەرمانبەر ہەیہ لەو بوارہ ئیش دەکات مانگانہ مووچہ وەردەگریت، بۆیہ ئەو پارہی تر کە دەمینیتہوہ بۆ خزمەتگوزاری چ ریگابوانہ چ راکیشانی ئاوہ یا قوتابخانہیہ یا بنکە ی تەندروسستیہ دەکریت ئەمانہ ہەر بشنووسریت لە ناو خالہکان، بۆ ئەوہی حکومەت مولزەم بکریت مادام ئەو ناوچانہ تاپۆ دەکات ئەو پارہی لە خەلک وەردەگریت وہ ئەو پارہیہش (۷۰%) ی لە خزمەتگوزارییہکان سەرف بکریت، سوپاس.

بەرپیز د. ریواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

بەلێ سوپاس، بەرپیزان ئەگەر هیچ روونکردنہوہ تان نییہ ماددە (۸) بخویننہوہ، کاک یاسین ناوتم خویندہوہ لێرہ نہبووی ئیستا قسہ بکە، با کاک یاسین قسہ بکات ئەو کاتہ لێرہ نہبوو ہاتۆتہوہ، فەرموو کاک یاسین.

بەرپیز یاسین خضر طہ :

بەرپیز سەرۆکی پەرلەمان.

وابزانم دکتۆرہ قسہکانی منی کرد، بەس بۆ پشتگیری قسہکانی ئەو و کاک کاوہ بہ راستی ئەو ریژہی بۆ شارەوانی دانراوہ ئەو بەشانہ ہەموو ہەن لە شارەوانی تۆ شوینیک تاپۆ دەکە ی ئاوی نہبیئت جادہی نہبیئت کارہبای نہبیئت مەکتەبی نہبیئت ئەوہ دەبیئتہ بارگرانی لە سەر ئەو حکومەتہ، بۆیہ کە کاک کاوہ ئیشارەتی پێدا من پشتگیری دەکەم ئەو پارہیہ تەرخان بکریت بۆ ئەو شوینانہی کە تاپۆ دەکرین و خزمەتگوزاریان بۆ بہن، سوپاس.

بەرپیز د. ریواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

بەلێ زۆر سوپاس، ماددە (۸) روونکردنہوہی دەدە ی؟ بەلێ فەرموو.

بەرپیز رزگار عیسی سوار:

بەرپیز سەرۆکی پەرلەمان.

بە جۆریک باس لە دیزاین و ماستەر پلان دەکریت کەوا دیارہ شتیکی زۆر ئاسانہ و بہ روژیکی و بہ دوو روژ دەکریت موہەندس دوو خەت دەکیشیت ئەمە جادہیہ ئەمە خانووہ بہ راستی وانییہ ماستەر پلان و دیزاین کاریکی زۆر پرۆفشنالہ و کولفہیہکی زۆر پێویستہ بۆ ئەم

مەبەستە، باشە ئەگەر ھاتوو ئەو بېرە پارەى لە تاپۆ کردنى خانووەکانى تەجائوز بە دەست دىت بەشى دىزاینى نەکرد ئەو کاتە چ بکەين؟ يا ئەو پارەى کۆ دەکریتەو بە دەست دەکریت (۳۰%) ھى خزمەتگوزارى ھەموومان دەزانين کە (۳۰%) بەشى خزمەتگوزارى ناکات وە ئیمە دلنیاين کە حکومەت دەبیت پارەىەكى زیاتریش تەرخان بکات بۆ ئەو ھى خزمەتگوزارى پېویست بۆ ئەو ناوچانەى کە تەجائوزیان لەسەر کراو، بۆیە کە دىزاینیش دەکریت بۆ گەرەکیک بە تەنیا ناکریت ھەر لە زاخۆ دەکریت تا خانەقین، یەئەنى بە راستى پروسەىەكى زۆر بەرفراوانە کولفیەكى زۆرىشى تى دەچیت، من خۆم بەش بە حالى خۆم وەکو جیگرى لیژنە ھەرچەندە پشستگىرى راپورتى خۆمان دەکەم لە ئیستادا، بەلام بە راستى قسەکانى دکتۆر زانا زۆر دەقیقە خۆ من لەگەل ئەو ھەموو ئەو داھاتەى کە لە تاپۆ کردنى زەویەکان کۆ دەکریتەو بەرواتە وەزارەتى مالییە ئیمە وەزارەتیکمان ھەیە بە ناوى وەزارەتى پلاندانان، وەزارەتى مالییەمان ھەیە، ئەسلەن من پیم باش نییە ئەم دابەشکردنى پارە ئەو لە سەدايە بۆ ئەو ھىت و ئەو لە سەدايە بۆ ئەوى تر بیت و لە پەرلەمانیش بییتە دیاردە ئەمە ئیشى ئیمە بە راستى ئیشى وەزارەتى پلاندانان و وەزارەتى داراییە، لەگەل ریزم زۆر سوپاس.

بەریز د. رېواز فائق حسین / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموون ماددەى (۸).

بەریز نزار ملا عبدالغفار:

بەریز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۸):

ياساکە بەم شىوہى خوارەو ھەموار دەکریتەو:

ئەو خانووانەى کە لە سەردەمى رژیمی پيشوو رووخاون بە ھۆکارى سياسى دواى راپەرىنى سالى (۱۹۹۱) دروست کراونەتەو ھى شوینەوارى شوینى خانوویان ماو بە پى تەواوى ھوکمەکانى ھاتوو لەم ياسايە مامەلەيان لەگەل دەکریت نرخەکەش بە بریک دەخەملینریت کە لە (۲%) ى لە نرخى راستەقینەى زەویەکە کە مەتر نەبیت.

بەریز د. رېواز فائق حسین / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلن فەرموون كى دەیەویت قسە لەسەر ئەو ماددەى بەکات؟ ناوہکانتان دەخوینمەو بەرپزان (دکتۆر ریبوار، كاك شىخ ظاهر، حسیبە خان، كاك بهمن، كاك چیا، نجاه خان، مامۆستا ابوبكر، كاك كاو، رۆزان خان، كاك عثمان، كاك على حمە صالح، كاك رزگار، شىرىن خان، كاك ياسين، دکتۆر عثمان، مامۆستا عمر، گولستان خان، كاك حكمت)، كاك شىخ ظاهر فەرموو، وابزانم دەیانەویت روونکردنەو بەدەن ئینجا جەنابت قسە بە گولستان خان داواى كرد بىوورە، بەلن فەرموو.

بەریز لقمان محمد حاجى:

بەریز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (۸) ئەم ماددەى بە راستى لەسەر داواكارى لیژنەى شارەوانى و ئەندامانى لیژنەى شارەوانى زیاد کرا بۆ ھەموارى ياساکە، لە ئەنجامى بەدواداچوونى ئیمە لە زۆریک لەو شار و شارۆچکانە بە تاییەت ئەوانەى کە دەکەونە ناوچە سنووریەکان لە سالانى رابردوو پيش راپەرىنى (۱۹۹۱) راگواززان و دواى راپەرىنى (۱۹۹۱) ئاوەدان کراونەتەو خانووەکان

روخپنراون يا شوپن خانووه كانيان ماوه حوكمه كانى ئەم ياسايه دهيانگرېتتهوه، وه له جېبه جى كردنى ئەسلى ياساكه له پيشتەر، وه نارېزايى و سكالايه كى زورمان لايه له و شار و شاروچكانه پيگه يشتووه كه ئەو نرخانه بۇ ئەو شوپنانه زورن، چونكه ئەم خانووانه له سهردهمى رژېمى رابردوو دووچارى رووخانبوون هاتوون وه دواتر خاوه نه كانيان له سهر ئەركى خوځيان نۆزه نيان كردوونتهوه حوكمه كانى ئەم ياسايه دهيانگرېتتهوه بۇ نموننه هه له بجه، سهيد سادق، پينجوځين، ميړگه سوور، چۆمان، زورپك له قهزا و ناحيه كانى تريش كه دووچارى راگوازتت بوونه و له دوايى به هارى (۱۹۹۱) ئاوه دانكراونه تهوه حوكمه كانى ئەم ياسايه جېبه جى ده كړتت، بۇيه ئيستيسنائيكمان كرد له بهرامبهر ئەوه دا، له بهر ئەوه نرخه كه مان دابه زانده بۇ (۲%) له نرخى حه قيقى زهوى، سوپاس.

بهريز د. رېواز فائق حسين / سهرۆكى پهرله مان:

بهلى، كاك شيخ ظاهر فهرموو.

بهريز ظاهر محمد على حسين:

بهريز سهرۆكى پهرله مان.

مادده (۸) ئەو خانووانه لى له سهردهمى رژېمى پيشوو رووخاون به هوكارى سياسى و دواى راپهرينى سالى (۱۹۹۱) دروست كراونه تهوه يا شوپنه وارى خانوويان ماوه به پيى ته ووى حوكمه كانى هاتوو له م ياسايه مامه له يان له گهل ده كړتت نرخه كهش به برپك ده خه مليتت كه له (۲%) نرخى راسته قينه زهوييه كه كه متر نه بيت، له بهر ئەوه لى هوانه له كاتى رژېمى به عس غه دريان لى كراوه خانووه كانيان رووخاوه جارپكى تر ئەوان خانووه كانيان له سهر حسابى خوځيان دروستيان كردوتهوه له جياتى ئەوه لى پاداشت بكرپن يه عنى ريزيان لى بگيرتت و زهوييان به به لاش بدرتت (۲%) قيمه تى زهوييه كه يان لى وهرده گيرتت، بۇيه من پيشنيار ده كه م ئەو (۲%) يهش نه مييتت و بى بهرامبهر بۇيان تاپو بكرتت، زور سوپاس.

بهريز د. رېواز فائق حسين / سهرۆكى پهرله مان:

بهلى زور سوپاس، دكتور ريبوار فهرموو.

بهريز ريبوار عبدالرحيم عبدالله:

بهريز سهرۆكى پهرله مان.

راستيه كه لى من پرسيارپكم هه يه بۇ ليژنه لى شاره وانى ئايا ئەم خانووانه له سهردهمى حزبى به عس ته جاوز بوون يان تاپو يان هه بووه؟ ئەمه پرسيارپكى جه وهه ريبه بۇ ئەوه لى كه بزائين قسه لى له سهر بكه ين ئەگه ر ته جاوز بوون حوكمه كانى ئەم ياسايه دهيانگرېتتهوه منيش هه مان بوچوونى شيخ ظاهر هه يه، له بهر ئەوه لى به هوكارى سياسى ئەمانه دووچارى ئەم زرووفه بوون حه قه هه ر به خشرپن، له بهر ئەوه لى من پيموايه كه مينه شن زور نين، سوپاس.

بهريز د. رېواز فائق حسين / سهرۆكى پهرله مان:

بهلى، كاك عثمان سيدهرى فهرموو.

بهريز عثمان كريم سواره:

بهريز سهرۆكى پهرله مان.

دياره وه كو ئەو براده رانهش باسيان كرد ئەمانه له سهردهمى رژېمى له ناو چوو دياره خانووه كانيان به سهردا رووخپنراوه و له ناو براون ئيستنا پويسته بۇيان دروست بكرتتهوه،

بەلام كە بۇشيان دروست نەكرىتەو پىويست ناكات ئىمە پارەيان لى وەر بگرين، دواى ئەو كرين فرۇشتن بە بەشېك بەم كەلاوانەو كراو پىويستە بەناوى فرۇشيارىشەو ئەمانە تۆمار بكرين، ھەر ھە پىويستە سوودمەند بوون بە ھىچ شىو ھەك شمولى ئەمانە نەكات، لەبەر ئەو ھى ئەمانە چل سال، سى و پىنج سال بەسەر ئەم كارەساتە تىپەپىو ھە زۆربەى زۆرى خاوەنەكانيان ئەنفال كراون، بۇيە پىويست دەكات ھەول بەدرىت خزمەتگوزارى بە پەلە و ھەول بەدرىت بۇشيان دروست بكرىتەو، بەلام بەداخەو ھە ئىستادا ھەك دەبينين ئەمە دۇخەكەيە، سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، كاك ياسين فەرموو.

بەريز ياسين خضر طه :

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

قسەكانى من لە لايەن كاك شىخ ظاهر و كاك عثمان سىدەرى كرا...

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ئىستا پىشتگىريان دەكەى؟

بەريز ياسين خضر طه :

بەلى قسەكانى من لە لايەن ئەوان كران، بەلام سەرىكى رەمزيان لى وەرگىرىت مەسەلەن (۲%) زۆرە..

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ئاخر ئەوان دەلین ھىچيان لى وەر نەگىرىت..

بەريز ياسين خضر طه :

ھىچيان لى وەر نەگرن، بەلكو بۇشيان چاك بەنەو ھە خزمەتیشيان بكن، سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

رۆژان خان فەرموو.

بەريز رۆژان محمد كريم:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

من پىشتىوانى قسەكانى كاك شىخ ظاهر و ھەقالان دەكەم، بەلام مەرجىك ھەبىت لىرە دواى ئەو ھى كە دەلىت شوینەواری شوینی خانوويان ماو ھەمان خاوەنى ئەو كاتەى كە خانووەكانيان رووخىنراو ھەيا چىنشىنەكانيان، واتا ھەمان ئەو كەسانە بن كە لەو كاتە خانووكانيان رووخىنراو نەك كەسانى تر بن كە كرين و فرۇشتىيان پىو كروو ھەو ھەو شىو ھە ئەو مافەيان بە دەست ھىناو ھەبەخىرىن ھەكو ئەو ھى كە بەريز كاك شىخ ظاهر ووتى، سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، موشاو ھەرىەكى خۆتان بكن كاك لقمان لە سەر ئەو مەرجە، چونكە ھەىە فرۇشتوو ھەىە ئايا كرىارەكە كە دواى چەند دەستىك دەستى كەوتوو ئەو ھەو پارە رەمزيە دەستى دەكەو ھىت يا خەلكى تر؟ مامۆستا ابو بكر فەرموو.

بەرپز ابوبكر عمر عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من تەنھا قسەم لەسەر دىرى ئەخىرى ئەم ماددەيە ھەيە كە لە (۲%) زياتر نەبىت نەك كەمتر نەبىت، يەنى تەنھا لە (۲%) بىت نەك كەمتر نەبىت، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس بۇ بەرپز، دكتور محى الدين فەرموو.

بەرپز محى الدين حسن يوسف:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من لەگەل (۲%) نىم لەگەل (۱%) ئەو رىزەيەم، وە پشتگىرى رەئىيەكەى مامۆستا ابوبكر دەكەم نرخى راستەقىنەى زەوى لە (۲%) يا (۱%) زياتر نەبىت، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، مامۆستا نجاة فەرموو.

بەرپز نجاة شعبان عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من ئى تىيىنى يا ھەى سەر رىزا دوماھىكى نە مەنتقە كو بەرى بەيئە ھەرفاندىن ئىلايى رىزىما پىشوو ب ھۆكارىن سىياسى كو ئەو خانى بىن خودانى ب خۆ بوويە ئو يى ھاتىە ھەرفاندىن تىيا بى بەرامبەر بىت، ئو ھىچ برە پارەيەكى ئى ناوەرگرن ئەز ب دوو گەرەكا د ھەسىم ل مەنتىقا مە ل ئامىدىن ل گەرەكا كانىيا مالا رىزىما پىشوو يا بەعس خراب كر بوو ھەرفاندىبوو ئو ھندەك مالا ئاڤا كر و ھندەكا نەئاڤا كرىنە بەس ئەو ھەرد يى وان ب خۆيە يەنى موحتاج نىنە پارا ئى وەرگرن، ھەروەسا گەرەكەكا دى يا ھەى ل بەرپۆزكى وەختى رىزىما بەعس ھاتبوو ھەرفاندىن ھەرد ب خۆ يى وا بوو خانى ئى يى وا بوو، ل بەر ھندى ناىت ب ھىچ برە پارەيەكى بەيئەتە خەملاندىن، ئو پشتگىرىيا وان دكەم ئەوئىت بىژن ب ھىچ برە پارەيەكى ناىت بەيئەتە خەملاندىن، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، كاك بەمن فەرموو.

بەرپز بەمن كاك عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەرەتا ھەر وەكو روونكردەنەو ھەيك بۇ جەنابت و بۆ لىژنەى بەرپزىش ئەو گەرەكانە تەجاوز نەبوونە ھەر بۇ مەلومات نموونەيەكت بۆ دىنم گەرەكى گازىنۆ لە كەلار ئىستا بوو تە گەرەكى گۆران لە نىوان دوو گەرەكە بە ھىچ شىو ھەيك تەجاوز نەبوو، بەلام لەبەر ھۆكارى سىياسى ئەو كات لەو گەرەكە چالاكى پىشمەرگە كرا كە حكومەت توپە بوو و ئەو گەرەكەى بە كاملى رووخاند...

بەرپز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

يەك لەحزە ئەى ئەگەر تەجاوز نەبوو بىت كەواتا تاپۆن.

دوو ته جاوزيان كړيوه يه كيكيان ته جاوزيكي كړيوه و له م دواييانه كراوه يه كيكى تريش ته جاوزيكي كړيوه ته وه له قوربانويه كى دهستى رژيم كراوه بۇ ئەمەيان له (۲%) بېت و ئەوى تر له (۴۰%) بېت خۇ هەردوو كيان كړيان، من پيم وايه ئەوهى كه قوربانى فيعليه ناييت هيچى لى وهربگيريت، به لام، يه كيك كړياره ده بېت وه كو ئەوانى تر ته عامولى له گەل بگريت، چونكه كړيارى ديكه به هەمان پيوهر ته عامولى له گەل كراوه، خاليكى تر له سەر رووبەرەكەى ئايا بۇ رووبەرەكەى هەمان پيوهرەكانى پيشووتر به كار ده پيترت يا خود رووبەرەكەى هەر چەند بېت هەر به (۲%) هەژمار ده كريت؟

بهريز د. رپواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

به لى روونكردنه وه بدهن له سەر ئەوه.

بهريز لقمان حمد حاجى:

بهريز سەرۆكى پەرلەمان.

سه بارهت به زياد كردنى ئەم بركه يه وه كو ئاماژه مان پيكرد له ئەسلى ياسا كه دا له سەر پيشنيازيك بۇ گەرەكه كانى كه لار ئەم پيشنيازه دروست بوو، به لام له ئەنجامى به دوا داچوونى ليژنه كه مان بۇمان دەر كهوت كه ئەم حاله ته له زوريك له شار و شارۆچكه كان هه يه كه له پيش راپه رپينى سالى (۱۹۹۱) به ته واوه تى شار و شارۆچكه كان روخپنراون، وه هاوولاتيان له سەر ئەركى خويان له دواى راپه رپينى سالى (۱۹۹۱) خانوو كهى خويان دروست كردۆته وه له ياسا كهش به راشكاوى هاتوو هه يه له لايه ن شاره وانويه كان وه بۇ ئاگاداريتان وه زاره تى شاره وانى داواى ريژهى (۱۰%) كى كردوو ليژنه كهى خومان ريژه كه مان دابه زاندوو بۇ (۲%) ئاماريكى دروست هه يه، من پيموايه به م شيوه يه خزمه تيكى زور به و ناوچانه ده كه ين ناوچه ي دووره دهستن نرخى زهوى تيدا نزمه هاندان يكي شه بۇ گه رانه وهى ئەم خه لكه بۇ زيدي خويان و بۇ ئاوه دانكردنه وهى شار و شارۆچكه كانى خويان، له ئەسلى مادده كه هاتوو كه ته واوى حوكمه كانى ئەم ياسايه له سەريان جيبه جى ده كريت، و اتا رووبەرەك هەمان رووبەرە ده بېت كه ئيمه دوا جار له راپورتى دهنگدان له سەرى ريك ده كه وين به پيى ئەو پيشنيازانهى كه ئەم پرو خرا نه روو، زور سوپاس.

بهريز د. رپواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

به لى سوپاس، فەرموو كا ك دكتور.

بهريز ريبوار عبدالرحيم عبدالله.

بهريز سەرۆكى پەرلەمان.

سوپاس بۇ ئەو دەر فته، له بهر ئەوهى من موداخه لى خوم كرد، به س دەمه وى ئاماژه به نوقته يه كه بكه م بۇ دهوله مه ند كردنى گفتوگو كان له سەر ئەو مادده يه ليژنه ي شاره وانى ئاماژه ي به شوي نه وارى ئەو شوي نه كرد وه كو به لگه يه كه كه رووخاون، ئايا كيفايه ته ته نها ئيعتماد له سەر شوي نه وار بگريت؟ يه عنى ده بېت به لگه يه كى مه لموس هه بېت بۇ ئەوهى بليين ئەو كۆمه لگايه يا ئەو چەند خانوو به هۆكارى سياسى رووخاون كى ناييت مه جموعه خه لكىك بېت ديعايه ي ئەوه نه كات شوي نه وارىش هه يه رووخاوه مه سه له ن شو فله لى ليدراوه ئيدعاى ئەوه نه كات و داواى ئەوه ش نه كات، بۇ ئەوهى به هەمان شيوه ته مليك بگريين؟

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى پرسىيارە ئەو؟ فەرموو.

بەريز لقمان حمد حاجى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە شوپنەوارى ئاسەوارى شوپن خانووئە ديارە ئەمە ئەو گەرەكە كۆنانە دەگرېتەوئە
كە پېش سالى (۱۹۹۱) تەواوى شارەكە رووخاوە، ئەگەر بگەرپىيەوئە بۆ ھەلەبجە بۆ نمونە
ئاسەوارى شوپنى ئەو خانووانە ماوئە و ديارە كە خانوو بووئە و نۆژەن نەكراوئەتەوئە، بگەرپىوئە بۆ
مېرگەسۆر ديارە، بگەرپىوئە بۆ سىدەكان ديارە، بگەرپىوئە بۆ چۆمان ديارە، بگەرپىوئە بۆ پېنجوئىن
ديارە، بۆيە ئەمە ئەمە خانووانە دەگرېتەوئە كە پېشووئتر شوپن خانوو بوون رووخېنراون
چاكراروئەتەوئە، يا كەسەكە چاكي نەكردۆتەوئە و تا ئىستا بىناي نەكردۆتەوئە، ئەمە دەبېتە
ھاندانىك بۆ ئەوئە كەسەكە شوپنەكەى خۆى ئاوەدان بكاتەوئە، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، مامۆستا عثمان فەرموو.

بەريز عثمان على سمايل:

بەريز سەرۆكە پەرلەمان.

من داواى روونكرندنەوئە دەكەم لە ليژنەى بەريز ئايا ئەو شوپنەنەى كە رژیىمى بەعس رووخاندی و
ئىستا حكومەتى ھەريىمى كوردستان دابەشى كردۆتەوئە ئەگەر بەيانى خاوەنەكانيان ھاتن داواى
شوپنەكانيان كرد بووئە كېشە بۆ نمونە شارۆچكەى لەتيفاوا ھەمووى خاوەن مالە و ئىستاش
وئەرپەقە و فۆرمى كارەباى كاتى خۆيان ماوئە كە حكومەتى بەعس دەرى كردن پاشان لە
حكومەتى خۆمان دابەش كراوئەتەوئە و تەوزىع كراوئە و كراوئەتە پېشانگای ئۆتۆمبېل، ئەوانەى كە
بەرامبەر قەبرستانى مەعمەل قېرە ئەوانە حوكمیان چۆن دەبېت ئەو كاتى؟ دووم پرسىيارم
ئەوئەيە موستەمسەك چۆنە؟ و چۆن بتوانين بسەلمېنين كە ئەو خانووئە رووخاوە ھى منە؟
ئەگەر شوپنەوارم نەمابوو كەسېش نەى وت ھى منە چۆن بسەلمېنرېت؟ وئە ھەرئەھا من داوا
دەكەم كە ئەو (۲%) ھەر نەمېنېت، لەبەر ئەوئەى كە لەگەل رووخاندەكەى بە گوئىرەى ياسا
سزای خۆى وەرگرتووئە، واتا ئېمە بۆ سزای بدەبەنەوئە ئەگەر لە شېوازى دارشتنېش رژیىمى پېشوو
لابېرېت پېشووئەكە جوان نېيە ھەر بوترېت رژیىمى بەعس يا لە سەردەمى رژیىمى رووخاوە نەك
رژیىمى پېشوو، سوپاستان دەكەم.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى سوپاس، دروستە ئەو تېبېنىيە، كاك كاوە فەرموو.

بەريز كاوە عبدالقادر حسن:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (۸) منېش لە گەل ئەوئەم لەبەر ئەوئەى ئەو خەلكانە خەلكىكى تېكۆشەر
بوون خەلكىكى قوربانیدەر بوون، بۆيە ئەوئە ناكړېت لە جياتى ئەوئەى قەرەبوو بكرېن و
خانووئيان بۆ دروست بكرېتەوئە حكومەت ئىستا پارەشيان لئ وەرېگرېت، بۆيە من لەگەل ئەوئەم
ھېچ برە پارەيەكيان لئ وەرئەگرېت زياترېنى ئەو ناوچانەى كە ئەو ماددەيە دەگرېتەوئە زياتر

قەزا و ناحیەکانن کەمتر لە سەنتەری شارەکانن، بۆ نمونە بەتایبەتر ئەو قەزا و ناحیانەن کە کەوتوونەتە ناوچە سنوورییەکان، ئینجا لە سەر ئەو تاپۆ و تەجاوز بە راستی یەعنی لێرە یاساکە زیاتر باس لە زیادەرپۆیی دەکات، مەرج نییە ئەوێ کە تاپۆ نەبێت زیادەرپۆیی بێت، چونکە بەشیکی زۆری قەزا و ناحیەکان ھەر بینای تاپۆ و بنکە تاپۆیان نەبوو تا خەڵکە کە خانووکانیان لێ تاپۆ بکات، بۆیە ئیستاش وەکو خۆیان ماونەتەو، بەلام لە راستیدا زیدەرپۆ نین و بە شیوہیەکی ئوسوولی دروست کراون و رێپێدراوانە لە لایەن شارەوانیەو، بەلام تەملیک نەکراون لە سەر ئەو خەڵکانە، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رێواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

بەلێ سوپاس، راستە ئەمە تێبینییەکی دروستە مەرج نییە ھەموو ئەوانە کە تاپۆ نین تەجاوز بن ھەبە ھەر شار بە تەواوەتی تاپۆی نییە.

بەرپز رێبوار عبدالرحیم عبداللە:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

قەزای میرگەسۆر تاپۆ نییە تاوہکو ئیستا، بەلام تەجاوزیش نییە.

بەرپز د. رێواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

بەلێ راستە، کاک رزگار فەرموو.

بەرپز رزگار محمد محمود:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددە (۸) ئیمە لە یاساکە ییشووتر وا دانرابوو کە ئەو زەوپیانە کە لە لایەن رژیمة یەک لە دوای یەکەکان، بەلام ئیستا لێرە تەنھا وای لیکراوہ بووتە رژیمی ییشوو ھەر لە سەردەمی رژیمی بەعسیش خانووی ھاوولاتیانی ھەریمی کوردستان نەرووخینراون لە رژیمةکانی ییشوو تریش ئەوہ روویداوہ لە یاسای ییشووتر وا وترا بوو کە ئەو خانووانە لە سەردەمی یەک لە دوای یەکەکانی...

بەرپز د. رێواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

قسە بۆ لیزنەبە ئەوان دەینوو سنەوہ ئەوہ نووسراویکە دەبێت ئیستا بیکەن.

بەرپز رزگار محمد محمود:

سەرۆکی لیزنە ھەر مەشغول بوو.

بەرپز د. رێواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

لە خزمەتدا ئین کاک رزگار.

بەرپز رزگار محمد محمود:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ییشنیار دەکەم بکریتە رژیمة یەک لە دوای یەکەکان، لەبەر ئەوێ ھەر تەنھا لە سەردەمی رژیمی بەعس خانووی کورد وە خەڵکی کورد زەرەرماند نەبووہ ییشنیار دەکەم وای لیکریت، وە سەبارەت بە (۲%) لە نرخ زەویبە کە راستە ئەمە شتیکی زۆر کەمە بەلام خۆشترە پەرلەمانی کوردستان حکومەتی ھەریمی کوردستان ئەوہش وەرنەگریت وە وەکو ریزیک بۆ ئەوانە کە زەرەرماند بوون لەو کاتە لە ھەندیک لەو گەرەکانە وەکوو کاک بھمن ئیشارەتی پێدا لە کەلار

چالاكى كراوه له و گهړه كانه كه ئه وان ماله كانيان به هوى ئه و چالاكيانه رووخپنراوه، بويه باستره كه هيچيان لى وهرنه گريټ وه كوو ريژيټك بو ئه و خه لكانه ي كه قوربانيان داوه له پيناو شوړش و له پيناو ولاته كه ي خوځيان، وه پشتگيرى كاك شيخ ظاهر دكه م وه پشتگيرى له روژان خان و كاك بهمن و ماموستا عثمان و كاك كاوه و ئه و هاورپيانه دكه م ئه وه ي كه پيشنياريان كرد ئه وه ش هه لگيرټ، سوپاس.

بهريز د. رپواز فائق حسين / سهروكي پهرله مان:

به لى سوپاس، كاك چيا فهرموو.

بهريز چيا حميد شريف:

بهريز سهروكي پهرله مان.

ئو ناخفتنيټ كه من قيا به حس بكه م بهريز شيخ ظاهر و دكتور ريبواري كر ئه ز پشته قانييا ههر دووكا دكه م، ههروه سا روژان خانى تيبينييه كا جوان به حس كر ل قيرى تشتهك بهيته زيده كرن ب مهرجه كى خاوه نيټ ئه سلى يين وان بينايا بهرى سالا (۱۹۹۱) بن يه عنى خاوه نيټ ئه سلى بن پشته قانيا روژان خانى دكه م، زور سوپاس.

بهريز د. رپواز فائق حسين / سهروكي پهرله مان:

زور سوپاس، كاك حكمت فهرموو.

بهريز حكمت محمد عبو زيد:

بهريز سهروكي پهرله مان.

ئو زى پشتگيريا كاك ظاهر و ماموستا بهمن دكه م كو ئه و نرخه زى نه هپته وه رگرتن، به س ل قيرى خاله كا دى يا هه ي من دقپټ ئه ز به حس بكه م ئه و زى ئه وه كو د سهرده مى رژيما به عس هنده ك خانى يټ هاتينه رووخاندن به لى نووكه يان زى دوى سهرده مى دا ژبه ر كو ئه و كه سه خزم و كه س و كارټ پيشمه رگا بوون يه عنى ل سهر مه سه لا سياسى خانيټ وا هاتينه رووخاندن و نوكه يټ كه تينه دناق حه ديكا دا هنده ك خانى يټ هه ي ل زاخو شينواري وا يى حازره به س يى كه تيبه دحه قه يه كى ئه ز لقيرى داخاز دكه م چونكى ئه و ناهپته تاپو كرن سهر ناقى وان شه خسا ئه ز داوا دكه م ئه و حاله تيټ هوسا يينه قهره بوو كرن كول جهه كى ديتري ژ ته مه ت قيمه تى وي عهردى زه قيبى پى بدن يان زى بپنه قهره بوو كرن، زور سوپاس.

بهريز د. رپواز فائق حسين / سهروكي پهرله مان:

به لى سوپاس كاك حكمت، شيرين خان فهرموو.

بهريز شيرين امين عبدالعزيز:

بهريز سهروكي پهرله مان.

سه باره ت به مادده ي (۸) ئه و خانووانه ي كه له سهرده مى رژيما پيشوو رووخاون به هو كاري سياسى دياره ئه مانه زهره مه ند بوون، بويه منيش پشتگيرى ئه و بهريزانه دكه م كه پيشنياريان كرده وه بو بو لابردي (۲%) ي نرخى راسته قينه ي زه وييه كه، سوپاس.

بهريز د. رپواز فائق حسين / سهروكي پهرله مان:

به لى سوپاس شيرين خان، ماموستا عمر فهرموو.

بەرپز عمر عبدالله فتاح:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

تەبەن ئەگەر بابەتى قەرەبوو و زىيان لېكەوتووانى سەردەمى رژیىمى سەدام بېت بە راستى دەبېت لە گەل ئەو ياساينەى كە وەزارەتى شەهیدان کاریان پى دەكات ئیمە مامەلە لە گەل ئەم خەلکانە بکەين، چونکە ئەمە كافی نییە بۆ ریزل گرتن لەو كەسانە، بەس خودى ماددەكە نیەتېكى زۆر باش لە پشتیەتى دەست خوۆشى لە لیژنە دەكەم داياناوه، بەلام من پېشنیار دەكەم مەرج دابنریت بۆ ئەو كەسانە بۆ ئەوهى ئەو كەسانە ریزیان لى بگيریت خەلكى تریش خوۆى نەخزېنیتە تەنیشتیان بۆ نمونە زەویبەك مەسەلەن سى سال پېش یا خانوویەك سى سال لەمەو پېش كە لە بنەما هەر تەجاوز نەبووه هەر مالى باب و باپیرانییەتى ئیستا زۆرېکیان فرۆشراون لە دەستی دوو و سى و ئەوانەن مەرجى ئەوه دابنریت لە دادگایەك بسەلمیېنك كە ئەمە مولكى خوۆى یا باوكیەتى بە دوو شاهد لە دادگا بیسەلمیېنیت و برپاریكى مەحكەمە هەبیت كە بەلى ئەم مولكە هی خوۆیەتى و پېش راپەرین رووخینراوه بەو هۆکاره جیاجیایانە بەوهى كە جیا بکریتەوه لەوانەى كە تەجاوزن، وە وایزنام كاك كاوه بوو باسى كرد زۆرېك لەو شارۆچکانە هەر لە بنەما تاپۆیان نەبووه فەرقى هەیه لەگەل ئەوهى كە مەسەلەن سالیك لەمەو پېش دوو سال لەمەو پېش تەجاوزى کردوووه ئەو مولكى باوكیەتى یا هی باپیریەتى یا هی خوۆیەتى و تیددا ژیاوه بەس تەنها تاوانەكەى ئەوهیه تاپۆى نییە، بۆیه بە راستى ئەم ریز لیگرتنە بەم (۲%) یە جیگەى خوۆیەتى و دەستخۆشیتان لى دەكەم، بەس پیم باشە بۆ جیاکردنەوهى كەسى تەجاوزكار لەگەل ئەم كەسانەى كە شایستەن ئەوه بکریتە مەرج كە بە قەراریكى مەحكەمە كە بەلى ئەم مولكە هی خوۆى بووه لەپېش راپەرین، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رپواز فائق حسین / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى زۆر سوپاس، ماددەى دواى ئەوه بخویننەوه بەرپزتان.

بەرپز سیپان سالم حسن:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۹):

كار بە هیچ دەقیكى یاسایى یان برپاریك ناکریت كە لەگەل حوكمەكانى ئەم یاسایە ناكۆك بېت.

بەرپز د. رپواز فائق حسین / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو كاك حكمت.

بەرپز حكمت محمد عبو زید:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەو تیبینیا من بەحس كرى من دقیت لیژنا پەيوەندیدار روونکردنەوهیهكى ل سەر بدەت یەعنى زیدە كرنا برگەیهكى ل قى ماددەى كو من بەحس كر هەندەك كەس ییت هەین كو خانىيى وا یى هاتییه رووخاندن بەس نوکە كەتینه ناف حەدیقادا و نوکە ژى شونواریت وان خانىیا دیارن كو بوویه حەدیقه هەر ناھیتە تاپۆ كرن، بەر هندی پېش وى خانىيى كو یى هاتییه رووخاندن ل جھەكى دى بهیتە قەرەبوو كرن یەعنى زەھیبەكى بدەنى، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك رزگار فەرموو.

بەريز رزگار عيسى سوار:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

پرسپارەكئ پيشتريش هەبوو ئەگەر خانوويەك رووخا بوو يا بە بەر پرۆژە كەوتبیت يا شارەوانى برديبیت يا بەر حەديقه كەوتبیت بە راستى تەعويز كردنى ئەم خەلكە جیگای لەم ياسايە نايبتهوه ئەوه ئەركى وهزارهتى شارەوانییه هەر عەردیك يا هەر زهوييهك يا هەر شوپينيك بە بەر پرۆژەى خزمەتگوزارى كەوتبیت چ حەديقه بیت چ پارك بیت يا لە لایەن وهزارهتى شارەوانى كارى پيكرای بیت دەبیت وهزارهتى شارەوانى قەرەبووى ئەو خەلكە بكات هيچ پەيوەندى بە تەجوازاتەوه نيبه، لەگەل ريزم.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى، لەو حالهتە دەتوانين بگەرپينەوه بو ئەو حوكمەى كە لە بيدايەتەوه هەيه، ئەمە بو ئەو حالەتەنەيه كە خانوويەكە خۆى دروستى كردۆتەوه دواى سالى (۱۹۹۱) دواى رووخينراوه يا شوپين خانووهكەى ماوه، ئەوهى بەريزت دەپرسى شوپين خانوويەكەى ماوه و دەتوانيت ئيسپاتى بكات كە خانووى خۆيهتى وه دەتوانيت ئيسپات بكات كە رژيمى پيشوو رووخاندووبهتى، بەلام ئيستا حەديقهيه لەو حالهتە دەچينەوه بو ماددهى كە ئەگەر بەر ماستەرپلان كەوتبوو دەبیت تەعويز بكرينەوه بە قەتەيهكى (۲۰۰) مەترى بە بى بەرامبەر، دەتەوى ئەو تەوزيحه دانرى؟ هەر چيت هەيه لەگەل ليژنە باسى بكە ناتوان ئاوا بەرامبەر يەكترى موناقهشە بكەن ئەوان زۆر بەيان رەفيقتان دەتوانن قسەيان لەگەليان بكەن، كى قسەى هەيه لە سەر ماددهى (۹) ماددهيهكى پرۆتوكۆلييه، ماددهى (۱۰).

بەريز نزار ملا غفار:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددهى (۱۰): پيويستە لە سەر ئەنجومەنى وهزيران و لايەنە پەيوەنديدارەكان حوكمەكانى ئەم ياسايە جيپه جئ بكەن.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

كى قسەى هەيه؟ ماددهى دواى ئەوه.

بەريز نزار ملا غفار:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددهى (۱۱): پيويستە لەسەر وهزارهتى شارەوانى و گەشت و گوزار لە ماوهيهكدا كە لە (۶۰) شەست رۆژ تپپەر نەكات رينمايى تايبەت بو ئاسان جيپه جئ كردنى حوكمەكانى ئەم ياسايە بە هەماهەنگى لەگەل لايەنە پەيوەنديدارەكان دەرېكات.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

كى قسەى هەيه؟ ماددهى دواى ئەوه.

بەرپىز نزار ملا غفار:

بەرپىز سەرۆكى پەرلە مان.

ماددە (۱۲):

بەرپىز د. رىۋاز فائق حسين / سەرۆكى پەرلە مان:

بەلى نجا خان فەرموو.

بەرپىز نجا شەبان عبداللە:

بەرپىز سەرۆكى پەرلە مان.

ئەف ماددە بەرى نوکە دناق ياساىى دا نەبوو ئەگەر بەرى خۇ بدەينى ئەف ماددە يى ھاتىيە زىدە کرن، بەر ھندى تىبا ماددەكى سەر قى ياساين ھەموار بکەين ب رىزبەندىيا ماددا (۱۱) ب قى رەنگى پىويستە لە سەر وەزاهرتى شارەوانى و گەشت و گوزار لە ماوہيەك كە لە (۶۰) شەست رۆژ تىپەر نەكات رىنمايى تايبەت بۇ ئاسان جىبەجى کردنى حوکمەکانى ئەم ياسايە بە ھەماھەنگى لەگەل لايەنە پەيوەندىدارەکان دەرېكات.

بەرپىز د. رىۋاز فائق حسين / سەرۆكى پەرلە مان:

لە ئەسلى ياساگە ماددەيەك بە و جۆرە نىيە ئەوہى نجا خان دەلىت تەواوہ دەبىت بنووسرىت ماددەيەك بە رىزبەندى ئەوہ تەواو دەست خۇش، دواى ئەوہ.

بەرپىز نزار ملا الغفار:

بەرپىز سەرۆكى پەرلە مان.

ماددە (۱۲): ياساگە بەم شىوہى خواروہ ھەموار دەكرىتەوہ:

ئەم ياسايە دواى بلاوېوونەوہى لە رۆژنامەى فەرمى وەقايعى كوردستان بۇ ماوہى (۳) سى سالى لە رىكەوتى بلاوېوونەوہى كارى پىدەكرىت.

بەرپىز د. رىۋاز فائق حسين / سەرۆكى پەرلە مان:

لە سەر ماددە (۱۲) كى قسەى ھەيە؟ (كاك بالانبۇ، دكتور ھەورامان، دكتور زانا)، بەلى كاك دكتور زانا فەرموو.

بەرپىز زانا خالد سمايل:

بەرپىز سەرۆكى پەرلە مان.

بە ناوى خواى گەورە، ديارە باس لە ماوہ دەكەين ئامانج لە تەعدىلەكەش ھەر ماوہكە بووہ بە تەئكىد ئىمە دەزانين ئىستا رۆتىنىكى زۆر ھەيە لە دەوائىر و لە راىى کردنى مامەلەى ھاوالتيان ئىمە سالىكمان دانا لە يەك لە ماددەكان كە مەعامەلاتەكەى تەقدىم بكات وا باش دەبىت نازانم لىژنەى پەيوەندىدار و لىژنەى ياساىى ئەگەر لە جىگايەك جىگاي بکەنەوہ ئەو ماوہى كە مامەلەكە راىى دەكرىت چەندە؟ ئايا مامەلەكەى تەسلىم کرد لە ماوہى ئەو سالى دوو سالى پىچوو وەلام نەدراوہ سى سالى پىچوو ھەر نەدراوہ، يەئنى بۇ كەم کردنەوہى رۆتىن ماوہيەك دابىئىن وەكوو مەرجىك لە سەر ئەو لىژنەيەى كە لە سەر ئاستى پارىزگا و ئىدارە سەربەخۇكان پىك دىت لەو ماوہيە تىپەر نەكات مامەلەى ئەو ھاوالتىيە راىى بكرىت و كۆتايى پى بيت، سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلن سوپاس، كاك بالانبو فرموو.

بەرپز بالانبو محمد على:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

پرسیاری من ئەوەیە بۆ سێ سال لە سەرچ بنەمايەك ئەو سێ سالە دانراوه، وه ئەگەر هاتوو ئەو كەسانەى كه ئەم ياسايە دەیانگريتهوه تا ئەو سێ سالە به دەم ئەم مامەلەيە نەرۆيشتن دواى ئەوه مەسىرى ئەو زهوييه كه خانوويان له سەر کردوووه چى لى ديت؟ سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، دکتۆر هورامان فرموو.

بەرپز هورامان حمە شريف:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەرئەجەكەى من لە لایەن براى بەرپز كاك بالانبو وترا، سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلن سوپاس، فرموون ليژنهكان، با كاك چياش قسه بكات كاك رزگار.

بەرپز چيا حميد شريف:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ببوره من روخسەت ژى وەرئەگرت بەس گەلەك برادەريت مەسىحى خەلكى كوردستانينە كريستيانان ماوہيەكى زۆر ئاوارەى دەرڤەى كوردستانى بوونە ئەز باوهر ناكەم گەلەك ژ وانا ماوہى دە سالە وەنەگەراينە كوردستانى ئەگەر ماوہى سى سالآ بيت گەلەك زەڤيى يىت كريستيانانە، قىچا ئەز پيشنيار دكەم دەرڤەتەك دى ھەبيت ليژنەى پەيوەنديدار ئايا حالەتەكە ئەگەر ئەف كەسپين كريستيان يا ھەر كەسەك ل دەرڤەى ولاتى د قان سى سالآ پيشكەش نەكربيت ئايا پشتى سى ساليىت دى مەجال بۆ قەرەبوو كرنا وان و پيشكەش كرنا قان داواكاريبا؟ سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلن فرموون.

بەرپز رزگار عيسى سوار:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

بەم شپوازه دارپژراوه كە دەبيت لە ماوہى ساليك مامەلە پيشكەش بە لايەنى پەيوەنديدار بكرىت دوو ساليش دانراوه بۆ تەواو كردنى ديزاين و نەخشەى بنەرەتى، وه سالى كۆتايىش بۆ تەنقىزە، كەواتا لە بيدايەتەوه لە سالى يەكەمەوه تا سالى سيبەم ئەم ياسايە جيپەجى بكرىت ئەگەر لە ماوہى ئەو سى سالە ھاوولاتى بەرپز كارەكانى جيپەجى نەكرد وئەو خانووهى بە ناوى خوى تاپۆ نەكرد بە ناوى شارەوانى تاپۆ دەكرىت و دەبيت بە مولكى حكومت، وه لە دواى ئەوئەش ھيچ دەرڤەتيك بە ھيچ كەسيكى تر نادرىت بۆ ئەوہى خانووهكەى تاپۆ بكات لەگەل رېزم، وه سى ساليش بە راي ئيمە كيفايەتە ئەو خوشك و برا كريستيانەى كە لە دەرەوہى ولاتن

ئىستا پېيان دەلېن ھەر كاتېك ئەم ياسايە دەرچوو تىكا دەكەين لە ماوەى ئەو سى سالى
پەيوەندى بە لايەنى پەيوەندىدار بىكەن، سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

دەييت لە ماوەى يەك سالى داواكارى پيشكەش بىكەن، كاك حكمت فەرموو.

بەريز حكمت محمد عبو زيد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ليك تينه گەشتنەك يا ھەى ناقبەرا من و كاك رزگارى يان ژى ليژنا پەيوەندىدار مەبەستا من يا
روون و ئاشكرايە ئەو خانىيەت كو بەرى سالا (۱۹۹۱) ھاتينە ھەرفاندن ژ لايى بەعسيافە ئول وى
سەردەمى حكومەتى ييت كردينە ھەديقە يەعنى ب سياسى قە ييت كردينە ھەديقە يان بەر
عەردەكى دى كەتى نوکە ژى شينواريت وا خانيا ييت حازرن، ئو چ جى نين ئەو كەسە بچن
دەعوئ بىكەن، چونكى ل گەلەك جھا دەعوا يا كرى نوکە دەعوا وا يا سەكەنييە، مادام ئەو پەرۆژە
ياسايە ل بەر دەستى مەيە بلا ئەف جھە تيدا بيتە كرن، چونكە پەرۆژە ياسا ئەف خالا ھەنى سەر
ھندييە كول سەردەمى بەعسيا ئەو تەعدا كول وى خەلكى ھاتيبە كرن ئەو خەلكى كو
پەيوەندىدارن ب شورشيقە كەس و كاريت پيشمەرگانە خەلكەكى تەنزيم داخلى بوون، يەعنى
سەر ھندى خانىيەت وا ييت ھاتينە رووخاندن و تەعدا يى لى ھاتيبە كرن ھەتا ھندەكا خانىيەت
ژى ستاندى و داينە ھندەكيت ديتري كاك رزگار باش زانيت لەوانە يە خانىيەت وا بخو ژى...

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

پيشنيارت چيبە كاك حكمت؟

بەريز حكمت محمد عبو زيد:

پيشنيارا من ئەو ئەو ئەو خانىيەت ھاتيبە رووخاندن و حكومەتى كرينە ھەديقە ئو شينواريت وا
مايى ئو بەلگە پى ھەى خەلكەكى شاھد پى ھەى بەيتە قەرەبوو كرنو زەقبيەكى پيشقە بدەنى،
زور سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ھۆكارەكانى دەرچوواندن بخويئەنەو.

بەريز نزار ملا عبدالغفار:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ھۆكارەكانى دەرچوواندن:

بە مەبەستى سوودمەندبوونى زياترى ھاوولايەتياى كەمدەرامەت لە زەوى ميرى و دۆزينەوھى
دەروازەى ياسايى بو چارەسەر كرنى زيادەپروپى ناچارى بو ئەوھى ياساى ژمارە (۳) ى سالى
(۲۰۱۹) شياوى جيبەجى كرن بيت ئەم ياسايە دەرچوويئەرا.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

كى قسە دەكات لە سەر ھۆيەكانى دەرچوواندن؟ (كاك مەلا ويسى، دكتور ريبوار، حسيبە خان،
ژيان خان، ماموستا عثمان، كاك عثمان سیدەرى) فەرموو كاك مەلا ويسى.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ئەوئى خۇي ھەر دەمىنئىتەوئە ھەو ھۇيانەي دەرچوواندن بەس بۇ تەعدىلەكەيە ئەوئى لە ئەسلى
قانونەكە دەمىنئىتەوئە ھەر ئەسلى قانونەكەيە

بەريز عثمان على سمايل:

مەبەستم ئەوئەيە ئىجبارى تىدا نىيە ئەو ياسايە، جەنابى مامۇستاش فەرموئى دەبىتە مولكى
شارەوانى، كەواتا ئەوئە نەبووئە ھۇكارى خزمەت كەردنى خەلك و سوودمەندبوونى ئەوئە لە لايەك
تەناقوزە، بۇيە حەزم لىيە ئەوئە تر جوانتر لىيى ورد بنەوئە سوپاستان دەكەم.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ بەريزت، كاك عثمان سىدەرى فەرموو.

بەريز عثمان كريم سوارە:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

من پىشنيار دەكەم بۇ چارەسەر كەردنى زيادەرپۇيى ناچارى و خانوئە رووخاوەكان لە سەردەمى
رژىمى بۇ زياد بكرىت، ئەگەر بۇي زياد نەكرىت كەوا ئەم ياسايە تايبەت دەبىت بە خانوئى
زيادەرپۇ، لەبەر ئەوئە خانوئە رووخاوەكانى سەردەمى رژىم بە زيادەرپۇ حساب ناكىت، بۇيە
پىويستە ئەوئە بۇ زياد بكرىت، زۆر سوپاس.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى زۆر سوپاس، حسيبە خان فەرموو.

بەريز حسيبە سعيد ابراهيم:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

من لە سەر ھۇيەكانى دەرچوواندن دوو پرسىيار ئاراستەي لىژنەي بەريز دەكەم لە سەرەتا دەلئىت
سوودمەندبوونى زياتر، بەلام لە ناوەرپۇكى بابەتەكە خۇي رىگىرى كەردن و پىشكەش كەردنى
خزمەتگوزارىيە، وە لە دوا دىر كە بۇ ئەوئە ياساي ژمارە (۳)ى سالى (۲۰۱۹) شياوى جىبەجى
كەردن بىت ئەم ياسايە دەرچووئىنرا، ئايا ئەگەر ياسايەك شياوى جىبەجى كەردن نەبووئىت چۇن
دەنگى پىدراوئە؟ شياو بوون لىرە بۇ چ مەبەستىك بەكار ھىنراوئە؟ وە من شىوئەيەكى تر
ھۇيەكانى دەرچوواندنم دارشتۇتەوئە بە مەبەستى رىگىرى كەردن لە زيادەرپۇكارى لە سەر مولك و
مالى دەولەت و نەخشە و دىزايىنى گونجاو و پىشكەش كەردنى خزمەتگوزارى و سوودمەند بوونى
زىادەرپۇكارى ناچارى وە جىبەجى كەردنى ياساي ژمارە (۳)ى سالى (۲۰۱۹) ئەم ياسايە
دەرچووئىنرا.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى زۆر سوپاس، زيان خان فەرموو.

بەريز زيان طاھر احمد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بەشىك لە قسەكانى من لەلايەن بەريز حسيبە خان كرا، بۇيە پشتگىرى جەنابىان دەكەم،
سەبارەت بەكارھىنرانى وشەي شياو ئەگەر ياساي رابردوو شياوى جىبەجى كەردن نەبىت بۇ

دەرمانچوواند؟ بۆیە ئەو وشەییە لابریت باشتەرە لەبەر ئەوەی خۆمان گومان دەخەینە سەر
ئیشی خۆمان، ھەروەھا پشنگیری وتەکانی کاک ریوار دەکەم، زۆر سوپاس.

بەرپز د. ریواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

لێرە ئەمانە مەبەستیان لەو نییە ئەوەی تر نەشیاو مەبەستیان ئەوەیە ئیستا دەرڤەتی
جیبەجی کردنی نەماوە، لەبەر ئەوەی (۱۲۰) رۆژەکە تەواو بوو تەنھا دەتوانن ووشەکە بگۆرن،
بەرپزان ئەندامانی پەرلەمان بەم شپۆیە کۆتایی بە دانیشتنی ئەمپۆمان دەھینین، زۆر سوپاس.

د. ریواز فائق حسین
سەرۆکی پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

ھێمن ھەورامی
جیگری سەرۆکی پەرلەمانی
کوردستان – عێراق

منی نبی قھوچی
سکرێتیری پەرلەمانی
کوردستان – عێراق

هەریمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پروۆتۆکۆلەکان

١٢١

سالی / ٢٠٢١ - بەرگی سەدو بیست و یەك

چاپی یەكەم / سالی ٢٠٢٣

پیرىست

پروٲوٲوٲكۆلى دانىشتنى ژماره (۱۶) ى خولى پىنجه مى ھەلبژاردن – دوو شەممە ۲۸/۶/۲۰۲۱ ل ۵
پروٲوٲوٲكۆلى دانىشتنى ژماره (۱۷) خولى پىنجه مى ھەلبژاردن – سى شەممە ۶/۷/۲۰۲۱ ل ۲۴۳
پروٲوٲوٲكۆلى دانىشتنى ژماره (۱۸) ى خولى پىنجه مى ھەلبژاردن – پىنچ شەممە ۸/۷/۲۰۲۱ ل ۳۵۱

دیاریکراو بکری ده توانن له دواى (۸/۱) وه داواى دانیشتنى نائاسایى بکهن به ئیمزای ئەندامانى بهرپزی پەرلهمان، سه بارهت به و دۆخه ی که له دانیشتنى پیشوو روویدا د.شایان، هه له ز خان، ئیمه به لئ لیژنه مان پیکهیناوه و چاوه رپی نه تیجه ی لیژنه که ده کهین، له هه مان کات دا ده سته ی پاسه وانانى پەرله مانى کوردستانیش سکالایه کیان پیشکesh کردوو، ئیمه سه یری هه ردوو سکالاکه ده کهین، هه له ز خان ته واو، ئیمه چاوه رپی نه تیجه ی لیژنه که ده کهین، ئی ئەگه ر ئەوان گه یشتنه نه تیجه ی ئەوه ی که عقوبه ی من بدن من حازرم، سه بارهت به و بابه تانه ی که له دادگان ئیمه بو خۆمان وه کو سه رۆکایه تی پەرله مان پیتان وانه بن هیچ ئیشیک له و بواره ناکهین، ئیمه ئیشی تیا ده کهین، به لام به پپی پره نسپی جیا کردنه وه ی ده سه لاته کان و به پپی برگی (سیهه م) له مادده ی (۴۳) ئیمه ناتوانین لیژنه پیکهینین بو موتابه عه ی مه حکه مه، به لام ده توانین ئیمه چاودیری پرۆسه ی بهرپوه چوونی مه حکه مه بکهین به راستی، هیچ شتیک ریگر نییه له وه و ده شیکهین و هانی هه موو پەرله مان تارانى کوردستانیش ده دهین که بو ئەم بابه ته حزووری خۆیان هه بی، پشتیوانیان ده کهین و ئەگه ر پیویست بی خۆشمان حازر ده بین، دلنیاشتان ده کهم ئیمه له و پرۆوه دریغیمان نه کردوو، سه بارهت به بابه تی مووچه که کۆبوونه وه ی پیشوومان کرد، بهرپزتان له و کۆبوونه وه یه زیاتر له بابه تیکتان داوا کرد، داواى دامه زراندى وانه بیژانتان کرد، داواى به هه میشه یی کردنى گریبه سته کانتان کرد، داواى بابه تی خانه نشینی هیژه کانی ناسایش و ناوخۆتان کرد، داواى چاکسازیتان کرد، داواى بنه برکردنى قاچاچیتیتان کرد، داواى پیداچوونه وه به گریبه سته نه وتییه کانتان کرد، به دهنگی (۶۹) ئەندامی پەرله مان ئیمه ده سه لاتمان داوه به سه رۆکایه تی هه ر سئ لیژنه ی موخته ص که راپۆرته کیان بنووسن، داواکارییه کانی پەرله مانى تیدابى، هیچ شتیک ریگر نییه له وه ی باسی لیپرینی مووچه ی تیدا بکهن و قسه ی خۆیان له باره یه وه بکهن، ده ست به جیبه جی کردنى بهرنامه ی کار ده کهین، کاک عباس، فهرموو.

بهرپز عباس فتاح صالح:

به ناوی خۆای گه وره و میهره بان.

بو/ سه رۆکایه تی پەرله مانى کوردستان

بابهت/ راپۆرتی دهنگدان

لیژنه ی کاروباری یاسایی و لیژنه ی شارهوانی و گواستنه وه و گه یاندن و گه شت و گوزار رۆژی دووشه ممه ریکه وتی (۲۰۲۱/۷/۵) کاتژمیر (۱۲) ی پیش نیوه رۆ، کۆبوونه وه ی هاوبه شیان ئەنجام دا بو تاوتووی کردن و دارپشتنه وه ی ئەو پیشنیارانیه که له لایه ن ئەندامانى پەرله مانه وه پیشکesh کراون سه بارهت به پیشنیازه یاسای هه مواری یه که می یاسای ژماره (۳) ی سالی (۲۰۱۹) یاسای به خاوه ن کردنى ئەو زه وویانه ی که له سنووری شاره وانیه کان زیده رۆبیان له سه ر کراوه له هه ریمی کوردستان-عیراق له دانیشتنی خویندنه وه ی دووه م دا، دواى گهتوگوگردن و تاوتووی کردنى لیژنه کان گه یشتنه ئەم ئەنجامه ی خواره وه:

-سه بارهت به ناویشان هیچ پیشنیاریک نییه، وهك خوی:

پيشنيزه ياساى ھەموارى يەكەمى ياساى ژمارە (۳)ى سالى (۲۰۱۹) ياساى بە خاوەن كردنى ئەو زەوييانەى كە لە سنوورى شارەوانىيەكان زىدەپۆييان لەسەر كراوہ لە ھەريمى كوردستان-عيراق.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەريزان ناوئيشانى ياساكە دەخەينە دەنگدان.

بەريز عباس فتاح صالح:

سەبارەت بە ناوئيشان ھيچ پيشنيزيەك نيبە ھەك خۆى:

(پيشنيزه ياساى ھەموارى يەكەمى ياساى ژمارە (۳)ى سالى (۲۰۱۹) ياساى بە خاوەن كردنى ئەو زەوييانەى كە لە سنوورى شارەوانىيەكان زىدەپۆييان لەسەر كراوہ لە ھەريمى كوردستان-عيراق).

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ئەو ھەك خۆى دەخەينە دەنگدان بەريزان ئەندامانى پەرلەمان، ھەكو خۆى، داواتان لى دەكەم ئارانى دانىشتنەكە بپاريژن، بەپيى برگەى (يەكەم) لە ماددەى (۵۷) داواتان لى دەكەم ئارامى دانىشتنەكە بپاريژن، داواتان لى دەكەم ئارامى دانىشتنەكە بپاريژن، بە دەنگى (۶۰) ئەندامى پەرلەمان پەسەند كرا، بەريزان بە گويزەى برگەى (۲) لە ماددەى (۵۷) ئاگادارتان دەكەم ھەو ھەو ئارامى دانىشتنەكە بپاريژن بۆ ئەو ھى بتوانين بەردەوام بين، ريزتان لى دەگرم زور زور، مژدە خان ريزم لى گرتوون، داواتان لى دەكەم ئارامى دانىشتنەكە بپاريژن، داواتان لى دەكەم ئارامى دانىشتنەكە بپاريژن، بەريزان ئەندامانى پەرلەمان، كاك مەم، د.شايان، رووپاك خان، كاك سيروان، كاك عمر گوپى، د.شيركو، د.اسماعيل، كاك ھورئى، ماموستا ابوبكر، ھەلەز خان، كاك كاوہ، سەرچنار خان، مژدە خان ئاگادار دەكەم ھەو ھەو كە ئارامى دانىشتنەكە بپاريژن، بەريزان ئيمە ئەو بابەتەمان خستە دەنگدان، ئيمە بە گويزەى برگەى (۴) لە ماددەى (۵۷) لە دانىشتنەكە بى بەشتان دەكەين ئەو ناوانەى كە خويئندمانەو، فەرموون، بەريزان (۱۶) ئەندامى بەريزى پەرلەمان داواكارىيەكيان ھەيە، (۶۹) ئەندامى بەريزى پەرلەمانىش دەنگيان داو، ئيمە ئيستا لەسەر ئەو بنەمايە داواتان لى دكەين كە دانىشتنەكە بەجيبھيلن، بۆ ئەو ھى ئيمە بتوانين بەردەوامى بە دانىشتنەكەمان بەدين، بەريزان ئەندامانى بەريزى پەرلەمان (۱۶) ئەندامى پەرلەمان ناتوانن بەرامبەر ئيرادەى (۸۵) ئەندامى پەرلەمان نەھيلن دانىشتن بكرن، دانىشتنەكە ھەلدەگرين.

پاش پشوو

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

دەست پيڭكەن، فەرموو كاك (عباس).

بەريز عباس فتاح صالح:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بەناوى خواى گەورە و ميهرەبان، سەبارەت بە ماددەى (۱) دوو پيشنيار ھەيە:

-پيشنيارى يەكەم وەك خۆى:

ماددەى (۱):

برگەكانى يەكەم و دووھم لە ماددەى (۱) بەم شيۆەيەى خوارەو ھەموار دەكرێتەو ھەگەل زيادكردى دوو خال بە زنجيرەى (۲،۳) بۆ برگەى يەكەم.

۱- زيەدەرۆكار: بۆ مەبەستەكانى ئەم ياسايە ئەو كەسەيە بە زيەدەرۆيى ھەلساوە بە دروستكردى خانوو يان تيدا نيشتەجيبە يان ميرانگرە شەرعيبەكانى يان ئەوانەى بە حوكمى ياسا بۆ بەخپوكرديان راسپيردراون.

۲- سوودمەند: بۆ مەبەستەكانى ئەم ياسايە ئەو كەسەيە كە لەدواى سالى (۱۹۹۱) زەوى يان يەكەى نيشتەجيبوونى وەرگرتبیت بە ھەر ھۆكارێك بێت جگە لە رېگەى زيادكردى ئاشكرا.

۳- ئەو كەسانەى چ سروشتى بن يان مەعنەوى كە لەچارچيۆەى پرۆژەكانى نيشتەجيبوون لەلايەن دەستەى وەبەرھينان يان دامەزراوہيەكى ترى حوكمى مۆلەتيان پيدراو ھەگەل زيەدەرۆيان لە دەرەوہى سنوورى رېپيدراو كرددو ھوكمەكانى ئەم ياسايە نايانگرێتەو ھەگەل زيەدەرۆكانيان بۆ بەخاوەن ناکریت.

دووھم: شارەوانيبەكان بۆيان ھەيە ئەو زيەدەرۆكارەى كە پيش ريككەوتنى (۲۰۱۸/۳/۱۳) خانووى نيشتەجيبوونى بە زيەدەرۆيى دروست كرددو ھەگەل خاوەنى ئەو زەويەى خانووەكەى لەسەر دروست كراو ھوكمى دەولەتە، جا چ مۆلكى تەواو بێت يان مۆلكى رەفتاركردى لەسەر بێت كەوێتە ناو سنوورى شارەوانيبەكان لەناوچەكانى نيشتەجيبوون بێت بەپيى مەرج و ھوكمەكانى ئەم ياسايە.

پيشنيارى دووھم:

پيشنيارى ليزنەى تايبەتمەندە:

ماددەكە وەك خۆى تەنيا برگەى دووھم بەم شيۆەى لبيكریت:

دووھم: شارەوانيبەكان بۆيان ھەيە ئەو زيەدەرۆكارەى كە پيش ريككەوتنى (۲۰۲۰/۱۲/۳۱) خانووى نيشتەجيبوونى بە زيەدەرۆيى دروست كرددو ھەگەل خاوەنى ئەو زەويەى خانووەكەى لەسەر دروستكراو ھوكمى دەولەتە، جا چ مۆلكى تەواو بێت يان مافى رەفتاركردى لەسەر بێت، كەوێتە ناو سنوورى شارەوانيبەكان و لەناوچەكانى نيشتەجيبوون بێن بەپيى مەرجى ھوكمەكانى ئەم ياسايە.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ماددەى (۱) دوو پيشنيار ههيه، كى له گه‌ل پيشنيارى يه كه مه؟ كهسى له گه‌ل نيهه، هه‌ر به‌ريزيك له گه‌ل پيشنيارى دوو مه؟ به دهنگى (٦٢) ئەندامى پەرلەمان پەسەند كرا، ماددەى (٢) بخويئنهوه، فەرموو.

بەريز عباس فتاح صالح:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (٢) دوو پيشنيار ههيه:

پيشنيارى يه كه م: ماددەى (٢) بەم شيوهيهى لايكرت:

سيهه م: پيوسته زيدهرۆكار داواكاربهكى نوسراو له ماوهيهك كه له (٣) مانگ له ريككهوتى بهركاربوونيان ئەم ياسايه تپهر نهكات، پيشكهش به سەرۆكى يه كهى كارگيرى بكات بۆ مه بهستهكانى به خاوهن كردنى.

پيشنيارى دوو مه: وهك خۆى برهگهى سيهه م و چواره م و ماددەى (٢) ياسا كه يهك دهخرت و بهم شيوهيهى خوارهوه هه موار دهكرتتهوه:

پيوسته زيدهرۆكار داواكارى نوسراوه له ماوهيهك كه له (١) سال له ريككهوتى بهركاربوونى ئەم ياسايه تپهر نهكات، پيشكهش به سەرۆكى يه كهى كارگيرى بكات بۆ مه بهستى به خاوهن كردنى.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سەبارەت بە ماددەى (٢) دوو پيشنيار ههيه، هه‌ر به‌ريزيك له گه‌ل پيشنيارى يه كه مه؟ كهسى له گه‌ل نيهه، هه‌ر به‌ريزيك له گه‌ل پيشنيارى دوو مه وهك خۆى؟ به دهنگى (٦٢) ئەندامى پەرلەمان پەسەند كرا.

بەريز لقمان حمد حاجى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (٣) سى پيشنيار ههيه:

پيشنيارى يه كه م: ماددەكه وهك خۆى تهنه خالى چواري برهگهى دوو مه، ماددەى (٣) بەم شيوهيهى لايكرت:

چوار: هه‌ر زيدهرۆكارىك خۆى نيشتته جيى خانووه زيدهرۆكه نه بوو بهرامبه‌ر يان بى بهرامبه‌ر كه سيكى ترى تپدا نيشتته جيى بوو له كاتى به خاوهن كردنى يان به ريژهى (١٠٠%) له نرخى راسته قينه دهخرتته سهر نرخى ئاماژه پيكر او له خاله كانى يهك و دوو سى.

پيشنيارى دوو مه: وهك خۆى:

ماددەى (٣):

برهگهى يه كه م و برهگهى دوو مه وه له برهگهى دوو مه خالى (١،٢) چواره مى ماددەى (٣) ياسا كه بهم شيوهيهى خوارهوه هه موار دهكرتتهوه له گه‌ل زياد كردنى برهگهيهك به زنجيرهى پينجه م بهم شيوهيه:

ليژنهيهكى بالا به سەرۆكايهتى پاريزگار يان سەرۆكى يه كهى كارگيرييهكان و ئەنداميهتى لايه نه پيهوه نديدارهكان له وهزارهتهكانى (شارهوانى و گهشتوگوزار)، (دارايى و ئابوورى)، (كشتوكال و سەرچاوهكانى ئاو)، (داد) پيك دهپنرت به مه بهستى تاوتويكردى داواكاربهكان و دلنيا بوون

له هاتنه دی مەرجه کانی پیویست بۆ به خاوه نکردن و لیژنه بۆی ههیه لیژنه ی لاوه کی له شاره وانیه په یوه نیداره کان پیک بهینیت بۆ نه جامدارنی ریکاره ته کنیکیه پیویستییه کان. دووهم: بهای ئه و زهویانه ی زیده پۆییان له سهرکراوه به خانووی نیشته جیوون نرخه کانیان بهم شیوهیه دهخه ملینریت:

۱- ئه گهر ئه و زهویه ی زیده پۆیی کرابووه سهر پیشتتر له لایه ن شاره وانیه کانه وه جیاکرایتته وه نرخه که ی به بریک دهخه ملینریت به (۳۰%) تا (۵۰%) له نرخی راسته قینه ی زهویه که و زیده پۆکاریش به سوودمه ند هه ژمار ده کریت.

۲- ئه گهر زیده پۆکار سوودمه ند بوو پیت له ده ولت له کاتی به خاوه نکردنی ریژه ی (۱۰%) له نرخی راسته قینه ده خریتته سهر نرخی ئاماژه پیکراو له خالی یه ک.

۳- ئه گهر ئه و زهویه ی زیده پۆیی کرابووه سهر پیشتتر له لایه ن شاره وانیه وه جیا نه کرایتته وه و نرخه که ی به بریک دهخه ملینریت (۵%) له نرخی راسته قینه ی زهویه که که متر نه پیت.

۴- ههر زیده پۆکاریک خۆی نیشته جی خاوه نکرده پۆکه نه بوو به رامبه ر یان بی به رامبه ر که سیکی تری تیدا نیشته جی بوو له کاتی به خاوه نکردنیان ریژه ی (۱۰%) له نرخی راسته قینه ی ده خریتته سهر نرخی ئاماژه پیکراو له خاله کانی (۱،۲،۳) ی سهره وه.

چوارهم: لیژنه ی بالآ بۆی ههیه به خاوه نکردن رت بکاته وه ئه گهر شوینی خانووه که سهر پیچی بوو بۆ ماسته ر پلان یان نه خشه ی که رتی زیده پۆ، زیده رۆکه ش لاده بریت له سهر ئه رکی شاره وان ی و زیده پۆکاریش مافی ره فتارکردنی به پاشماوه کان ده پیت و شاره وان ی په یوه نیدار له سنووری خۆی به پارچه زهویه کی نیشته جی بوو که رووبه ره که ی له (۲۰۰م) زیاتر نه پیت به بی به رامبه ر قهره بووی زیده رۆکار ده کاته وه.

پینجه م: ههر زیده رۆکاریک بۆی ههیه ته نها یه ک خانووی زیده پۆیی به ناو بکریت.

پیشنیاری سییه م: پیشنیازی لیژنه ی تاییه تمه ند:

مادده که وه ک خۆی ته نها خالی (۱) ی برگی یه که م و دووهم له مادده ی دووهم، مادده ی سییه م بهم شیوه ی لیبکریت:

مادده ی (۳):

ئه گهر ئه و زهویه ی زیده پۆیی کرابووه سهر پیشتتر له لایه ن شاره وانیه وه جیاکرایتته وه پیش زیده پۆیی کردنه سهری نرخه که ی به بریک دهخه ملینریت که (۲۵%) له نرخی راسته قینه ی زهویه که و زیده پۆکاریش به سوودمه ند هه ژمار ده کریت.

به ریژ د. ریواز فائق حسین / سهرۆکی په رله مان:

سه باره ت به مادده ی (۳) سی پیشنیار ههیه، ههر به ریژیک له گه ل پیشنیاری یه که مه؟ که سی له گه ل نییه، ههر به ریژیک له گه ل پیشنیاری دووهمه وه ک خۆی؟ (۱) که سی له گه له، ههر به ریژیک له گه ل پیشنیاری لیژنه ی تاییه تمه ند؟ به دهنگی (۶۰) ئه ندای په رله مان په سه ندکرا. مادده ی (۴)، فه رموو.

بەرپز لقمان حمد حاجى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (۴) دوو پېشنيار ھەيە:

پېشنيارى يەكەم:

ماددەكە بەم شىۋەى لېبىكرېت:

دووھم: ئەگەر كەسى زېدەرپۇكار پابەند نەبى بە پېدانی نرخی ديارىكراو يان خەملىنراوى ھاتوو لە برگەى دووھمى ماددەى سېيەم ئەم ياسايە يان مەرجهكانى ھاتوو لە ماددەى (۲)ى ئەم ياسايە نەيگريتەو ھەوا مافى بەخاوەنکردنى نامېنېت و خانووەكە بە زەوى ئەوھى لەسەرى دروست كراو بەناوى شارەوانى پەيوەندىدار تۆمار دەكرېت بەپېى ياساى فرۆشتن و بەكرېدانى مۆلك و مالى دەولەت لە ھەريمى كوردستانى-عېراق ژمارە (۱) سالى (۲۰۲۱) لە بەرامبەر دا فرۆشتنەكەى بەھای دروستكراو بەشىۋەى شايستەبوون بە تېكدرائى دەدرېت بە خاوەنەكەى و ئەگەر زېدەرپۇكار تېكدرائى بەكرېتەو.

پېشنيارى دووھم وەك خۆى:

ماددەى (۴):

دووھم: ئەگەر كەسى زېدەرپۇكار پابەند نەبېت بە پېدانی نرخی ديارىكراو يان خەملىنراوى ھاتوو لە برگەى دووھمى ماددەى سېيەمى ئەم ياسايە يان مەرجهكانى ھاتوو لە ماددەى دووھمى ئەم ياسايە نەيگريتەو ھەوا مافى بەخاوەنکردنى نامېنېت و خانووەكە بە زەوى و ئەوھى لەسەر دروستكراو بەناوى شارەوانى پەيوەندىدار تۆمار دەكرېت، بەپېى ياساى فرۆشتن و بەكرېدانى مۆلك و مالى دەولەت لە ھەريمى كوردستانى-عېراق ژمارە (۱)ى سالى (۲۰۲۱) لە بەرامبەر فرۆشتن و بەكرېدان بەھای دروستكراوى بە شىۋەى شايستەبوون بە تېكدرائى دەدرېت بە خاوەنەكەى.

بەرپز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپزان سەبارەت بە ماددەى (۴) دوو پېشنيار ھەيە، ھەر بەرپزىك لەگەل پېشنيار يەكەمە؟ كەسى لەگەل نېيە، ھەر بەرپزىك لەگەل پېشنيارى دووھمە وەك خۆى؟ بە دەنگى (۶۰) ئەندامى پەرلەمان پەسەند كرا، (گولستان) خان ئېمە لەناو دەنگدانداين غەلەتيان كردوو داواى لېبوردين دەكەم بەناوى ئەوانىشەو، بەناوى خۆشمەو ھەلەيان كردوو لەوھى لېيان تېكچوو پۇلېسن زەختيان لەسەرە ئەوانىش ھاوولاتى ئەم ولاتەن سترېسېكى زۇريان لەسەرە ھەندىك موراعاتيان بكەن، داواى لېبوردين دەكەم، داواى لېبوردين دەكەم، ئەوانەى بەگوپرەى ماددەى (۵۷) ناومان نەھېناون بۆ ئەوھى بېبەش بكرېن لە دانېشتنەكە ئەگەر رېگرېان لېكردوون داواى لېبوردينان لېدەكەم، تكايە با ئېشى پەرلەمانى بكەين، فەرموو.

بەرپز لقمان حمد حاجى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (۵) سى پېشنيار ھەيە:

پېشنيارى يەكەم: ماددەكە وەك خۆى تەنھا خالى (۲) لە برگەى يەكەم بەم شىۋەى لېبىكرېت:

تەواوبوونى رېكارە ياسايىپەكانى جېبەجېكردنى ئەم ياسايە لەپووى تەرخانكردنەو پاشان بەئەنجام گەياندىنى ماستەر پلانى نوپى شار و شارۆچكەكانى ھەريىمى كوردستان. پېشنىيارى سېپەم: ۋەك خۆى:
ماددەى (۶):

ماددەى (۶) ياسايەكە بەم شېوھىيەى خوارەو ھەموار دەكرېتەو: ۋەزارەتى شارەوانى و گەشتوگوزار بۆ ئەو ناوچانەى حوكمەكانى ئەم ياسايە دەيانگرېتەو ھەخشە و دىزايىنى ئامادەكراويان نىيە لە ماوھىيەكە لە دوو سال لە رېككەوتى بەركاربوونى ئەم ياسايە تىپەر نەكات ھەخشە و دىزايىن و پىداويستى تەكنىكى ئامادە دەكات.
بەرپىز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سەبارەت بە ماددەى (۶) سى پېشنىيار ھەيە، پېشنىيارى يەكەم ھەر بەرپىزىكى لەگەلە؟ كەسى لەگەل نىيە، پېشنىيارى دوو ھەر بەرپىزىكى لەگەلە؟ كەسى لەگەل نىيە، پېشنىيارى سېپەم ۋەك خۆى؟ بە دەنگى (۶۵) ئەندامى پەرلەمان پەسەند كرا، ماددەى (۷)، فەرموو.

بەرپىز خديجە عمر طە:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (۷) سى پېشنىيار ھەيە:

پېشنىيارى يەكەم: ھەر دوو بېرگە بېرگەكە لېك بەرپىت بەم شېوھىيەى خوارەو: داھاتە بەدەست ھاتووھەكان بەپىيى ئەم ياسايە بەم شېوھىيە تەرخان دەكرېت رېژەى (۷۰%)، (۴۰%) داھاتى بەدەست ھاتوو دەگرېنېتەو بۆ ۋەزارەتى شارەوانى و گەشتو گوزار بۆ پېويستىيەكانى دانانى ھەخشە و دىزايىنى ئەو ناوچانە حوكمەكانى ئەم ياسايە دەيانگرېتەو، لەگەل ھاندانى ئەو فەرمانبەرەنەى كە بەشدارن لە رېكارەكانى جېبەجېكردنى ئەم ياسايە و رېژەى (۳۰%)، (۶۰%) داھاتى بەدەست ھاتوو دەگرېنېتەو بۆ خەزىنەى گشتى ھەريىم بەمەبەستى ئاراستەكردنى بۆ خزمەتگوزارى گشتىيەكان بۆ ئەو ناوچانەى كە حوكمەكانى ئەم ياسايە دەيانگرېتەو.

پېشنىيارى دوو ھەم: ماددەكە بەم شېوھىيەى لېبىكرېت:

پېويستە داھاتى بەدەست ھاتوو (۱۰۰%) بگەرپتەو بۆ خەزىنەى دەولەت ۋە دواتر جارىكى تر ئەو داھاتە بۆ ھەخشە و دىزايىن و خزمەتگوزارى ئەو ناچانە خەرج بىكرېن كە داھاتەكەى تىپدا بەدەست ھاتوو.

پېشنىيارى سېپەم: ۋەك خۆى:

ماددەى (۷):

ماددەى (۷) ياساكە بەم شېوھىيەى خوارەو ھەموار دەكرېتەو:

داھاتە بەدەست ھاتووھەكان بەپىيى ئەم ياسايە بەم شېوھىيە تەرخان دەكرېت: ۱- رېژەى (۷۰%) داھاتى بەدەست ھاتوو دەگرېنېتەو بۆ ۋەزارەتى شارەوانى و گەشتوگوزار بۆ پېويستىيەكانى دانانى ھەخشە و دىزايىنى ئەو ناوچانەى حوكمەكانى ئەم ياسايە دەيانگرېتەو، لەگەل ھاندانى ئەو فەرمانبەرەنەى كە بەشدارن لە رېكارەكانى جېبەجېكردنى ئەم ياسايە.

۲-رېژەي (۳۰%)ى داھاتى بەدەست ھاتوو دەگەرپنرېتەوہ بۇ خەزىنەي گشتى ھەرېم بە مەبەستى ئاراستەکردنى بۇ خزمەتگوزارىبە گشتىبەکان بۇ ئەو ناوچانەي كە حوكمەکانى ئەم ياسايە دەيانگرېتەوہ.

بەرېز د. رېواز فائق حسيّن / سەرۆكى پەرلەمان:

سەبارەت بە ماددەي (۷) سى پېشنيار ھەيە، ھەر بەرېزېك لەگەل پېشنيارى يەكەمە؟ كەسى لەگەل نىيە، ھەر بەرېزېك لەگەل پېشنيارى دووہمە؟ كەسى لەگەل نىيە، ھەر بەرېزېك لەگەل پېشنيارى سىيەمە وەكو خۇي؟ بە دەنگى (۶۵) ئەندامى پەرلەمان پەسەند كرا. ماددەي (۸)، فەرموو.

بەرېز نزار ملا عبدالغفار:

بەرېز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەي (۸):

سەبارەت بە ماددەي (۸) دوو پېشنيار ھەيە:

پېشنيارى يەكەم: ماددەكە بەم شىوہەيەي لىبىكرېت:

ماددەي (۸):

ماددەي (۸)ى ياساكە بەم شىوہەيەي خوارەوہ ھەموار دەكرېتەوہ:

ئەو خانووانەي كە لەسەردەمى پېشوو رووخاۋن بەھۆكارى سىياسى دواي راپەرېنى سالى (۱۹۹۱) دروست كراۋنەتەوہ يان شوپنەوارى شوپنى خانوويان ماوہ بەپېي تەواۋى حوكمەكانى ھاتوو لەم ياسايە مامەلەيان لەگەل دەكرېت بەمەرچېك بى بەرامبەر و بەبى ھىچ برە پارەيەك رېكارەكانيان بۇ دەگرېتە بەر. پېشنيارى دووہم: وەك خۇي:

ماددەي (۸)ى ياساكە بەم شىوہەيەي خوارەوہ ھەموار دەكرېتەوہ:

ئەو خانووانەي كە لەسەردەمى رېژىمى پېشوو رووخاۋن بەھۆكارى سىياسى دواي راپەرېنى سالى (۱۹۹۱) دروست كراۋنەتەوہ يان شوپنەوارى شوپنى خانوويان ماوہ بەپېي تەواۋى حوكمەكانى ھاتوو لەم ياسايەدا مامەلەيان لەگەل دەكرېت و نرخەكەشيان بە برېك دەخەملېنرېت كە (۲%) نرخی راستەقىنەي زەويەكە بېت.

بەرېز د. رېواز فائق حسيّن / سەرۆكى پەرلەمان:

سەبارەت بە ماددەي (۸) دوو پېشنيار ھەيە، ھەر بەرېزېكى لەگەل پېشنيارى يەكەمە؟ (۲)كەسى لەگەل، ھەر بەرېزېك لەگەل پېشنيارى دووہمە وەك خۇي؟ بە دەنگى (۶۵) ئەندامى پەرلەمان پەسەند كرا.

بەرېز نزار ملا عبدالغفار:

بەرېز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەي (۹) ھىچ پېشنيارىك نىيە وەك خۇي:

ماددە (۹):

كار بە ھىچ دەقيكى ياسايى يان برىارىك ناكريت كە لەگەل حوكمەكانى ئەم ياسايە ناكۆك بېت.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ماددەى (۹) ھىچ پېشنيار نىيە وەك خۆى ھەر ئەندامىكى بەريزى پەرلەمانى لەگەلە؟ بە دەنگى (۶۵) ئەندامى پەرلەمان پەسەند كرا.

بەريز جەلال محمد امين:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (۱۰) ھىچ پېشنيارىك نىيە وەكو خۆى:
ماددەى (۱۰):

پېوستە لەسەر ئەنجومەنى وەزيران و لايەنە پەيوەندىدارەكان حوكمەكانى ئەم ياسايە جىيەجى بگەن.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ھەر بەريزىك لەگەلە ماددەكە وەكو خۆى پېشنيارى تر نىيە ماددەى (۱۰)؟ بە دەنگى (۶۷) ئەندامى پەرلەمان پەسەند كرا.

بەريز جەلال محمد امين:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (۱۱) ھىچ پېشنيارىك نىيە وەك خۆى:
ماددەى (۱۱):

پېويستە لەسەر وەزارەتى شارەوانى و گەشتوگوزار لە ماوہيەك لە (۶۰) رۆژ تىپەر نەكات رېنمايىيەك بۆ ئاسان جىيەجىكردى حوكمەكانى ئەم ياسايە بە ھەماھەنگى لەگەل لايەنە پەيوەندارەكان دەربكات.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ماددەى (۱۱) ھىچ پېشنيارىك نىيە ھەر بەريزىكى لەگەلە؟ بە دەنگى (۶۴) ئەندامى پەرلەمان پەسەند كرا.

بەريز جەلال محمد امين:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (۱۲) ھىچ پېشنيارىك نىيە:
ماددەى (۱۲):

بەم شىوہيەى خوارەوہ ھەموار دەكرىتەوہ:
ئەم ياسايە دوای بلاوہوونەوہى لە رۆژنامەى فەرمى (وہقائى كوردستان) بۆ ماوہى (۳) سالى لە رېككەوتى بلاوہوونەوہى كارى پىدەكرىت.

بەريز د. رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سەبارەت بەو ماددەى ھىچ پېشنيارىك نىيە ھەر بەريزىكى لەگەلە؟ بە دەنگى (۶۴) ئەندامى پەرلەمان پەسەند كرا.

بەريز جەلال محمد امين:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ھۆيەكانى دەرچواندن سى پېشنيار ھەيە:

پیشناری یه کهم: بهم شیوه لیبریت:

هۆیهکانی دەرچواندن:

له بهر گرینگی مولک و ماللهکانی دهولت چونکه خاوه ندرییه تی بو گله و دهسهلاتی ئیداری پابه نده به چاک رهفتاریپکردنی بهم مولک و مالانه به شیوهیه که بهرترین سوودی بو گله دهسته بهر بکات و بو بهرزه وهندی گشتی له بهرچاو بگرییت و بۆیه پپویستی به فرۆشتن یان به کریدان یان مانهوانی به پپی چهنده حوکمیکی ئەم یاسایه بییت که ریکارهکانی رهفتاریپکردن بهم مولک و مالانه به زۆرتین ئاستی شهفافیته و روون و نزیکي دادپهروهی ریک بخت و به شیوهیه که ئەنجامهکانی فرۆشتن و به کریدانی مولک و ماللهکانی دهولت دهسته بهر بکات له بهر هه موو ئەمانه ئەم یاسایه دهخوینریتته دەرچوینرا.

سه بارهت به پیشنهادی دووهم وهک خوی:

هۆیهکانی دەرچواندن:

مه بهستی سوودمه ندبوونی زیاتری هاوولاتیانی کهم دهرامهت له زهوی و میری و دۆزینه وهی پیگهی یاسایی بو چاره سه رکردنی زیاده پۆبی ناچاری و پیشکه شکردنی نه خشه و دیزاین و خزمهتگوزارییه کان بو ئەوهی یاسای ژماره (۳) ی سالی (۲۰۱۸) شیواوی جیبه جیکردنی ئەم یاسایه دەرچوینرا.

سه بارهت به پیشنهادی سییه م پیشنهادی لیژنه ی تاییه تمه نده:

به مه بهستی پرکردنه وهی ئەو که لیئانه ی که له یاسای ژماره (۳) سالی (۲۰۱۹) هه بوون و سوودمه ندبوونی زیاتری هاوولاتیانی کهم دهرامهت له زهوی میری و دۆزینه وهی دەرچه ی یاسایی بو زیاده پۆبی ناچاری ئەم یاسایه دەرچوینرا.

به ریز د. ریواز فائق حسین / سه رۆکی په رله مان:

هه ر ئەندامیکی به ریزی په رله مان له گه ل پیشنهادی یه که مه بو هۆکارهکانی دەرچواندن؟ که سی له گه ل نییه، پیشنهادی دووهم؟ که سی له گه ل نییه، پیشنهادی سییه م پیشنهادی لیژنه ی تاییه تمه نده؟ به دهنگی (۶۷) ئەندامی په رله مان په سه ند کرا، هه ر ئەندامیکی به ریزی په رله مان له گه ل کۆی یاساکه یه؟ به دهنگی (۶۸) ئەندامی په رله مان په سه ند کرا. پیرۆزبایی له خۆمان و له گه لی کوردستان به بۆنه ی دەرچوونی ئەم یاسایه. (ئاشنا) خان، فه رموو.

به ریز ئاشنا عبدالله قادر:

به ریز سه رۆکی په رله مان.

پیشتر یاداشت پیشکه ش کراوه، زیاتر له (۵۰) ئەندامی به ریزی په رله مان کوردستان داوی ئەوه یان کردوو کۆتایی هینان به لیبرینی مووچه بگرییت به بریار، له په رله مان کوردستانه وه دهنگی له سه ر بدریت، ئەو به ریزانه ی که پیشتر قسه یان کرد له سه ر ئەوهی که بۆچی ئەمه نه خراوه ته دهنگدانه وه؟ حه قی خۆیانه چونکه ناوه پۆکی یاداشته که وه کو خوی جیبه جی نه کراوه، ده بوو بخرایه ته دهنگدانه وه، چونکه زیاتر له (۵۰) ئەندامی به ریزی په رله مان کوردستان داوی ئەوه یان کردوو کۆتایی به لیبرینی مووچه به پپوینریت ئەمه یه، دووهم بیبه شکردنی ئەو هاووپیان له دهره وه ئیمه پیمان وایه پیشلکاریه به رامبه ر په یره ی ناوخی په رله مان کوردستان ئەمه په یره ی ناوخی په رله مان کوردستانه ماده ی (۵۷) به رزه فت